

slovo

9

slovo

9

O B S A H :

Syn člověka	křesťanská úvaha	2
"Polámané kosti"	Thomas Merton	12
Idýský vesmír	Charles Olson	20
báseň	Milan Vreba	27
interview s	Hans Hasakem	30
Andrej	Voznesenskij	38
LIVING THEATRE	Carlo Silvestre	39
	Margaret Croyden	46
báseň	Miloš Libich	52
Rozmluva v horách	Paul Celan	54
báseň	David Gascoyne	56
"definitivní dny: 4, 5"	Zdeněk Karvan	57
PROFANACE VLASTNÍHO JÁ	Jan UHDE	58
EXPERIMENT BYTÍ	Ivan Svíták	59
SUBSTANCE DOBY /interview s	Dr. P. Heintzel	62
STRUKTURÁLNÍ PROMĚNA VEŘEJNOSTI	Jaroslav Střítecký	64
Wild East /kunsthistorika/	Vlast. Třešňák	69

fotografie:

f. h. Richard

Proces militarizácie a fašizácie amerického systému osvety pripomína sloveštincim obrazom hitlerovské spôsoby osvety v rokoch nacistického režimu v Nemecku.

Žalostní a hanebný úlohu zohrávajú anglo-americkí podnecovatelia vojny vedy. Osud vedy sa nachádza v rukách imperialistov, ktorí vypracovávajú ohavné plány vykryženie celých národov.

Jeden z takýchto nenávisťníkov človeka, člen kanadskej rady ľudového vzdelania prehlásil s bezpríkladným cynizmom: "Dúfam, že bude vojna a my sotriem s povrchu zeme celé obyvateľstvo druhej polgule. No nemáme utrátiť viac ako jednu guľku na človeka."

Imperialistickí dravci premenujú vedecké laboratória a vedeckovýskumné ústavy na miesta prípravy zverákych prostriedkov masového kryoženia ľudí.

O rozklade a úpadku buržoáznej kultúry jasne hovorí kniha anglo-amerického lekára O. H u x l e y "Opica a bytosť", v ktorej hlása pohrdanie človekom. Tento "civilizátor" sa nezastavuje pred ničím, aby ponížil a ohovoriť človeka, aby sa posmieval jeho hrôsu úsilu "zvíťaziť nad prírodou" a arováva človeka s parazitom, s hlístou, ktorá kniezdi v žalúdku psa.

Strach pred blížiacim sa zánikom kapitalizmu, krutá zlosť proti ľudovým masám a úsilie ohlúpiť široké ľudové vrstvy prenikajú celú literatúru a celú imperialistickú propagendu. Americký spisovateľ Henry Miller v jednom románe v panike narieka:

"Sme odsúdení k zániku, nemáme už nijakú nádej, ani jeden z nás ju nemá. Avšak raz prepukneme strašným posledným zvytím, jedovatým posmechom, bojovým krikom. Preč s nárekom. Preč s elégiou a pohrebnými piesnami. Preč so životopismi a historickými bádaniami, s knižnicami a múzeami. Nech si mŕtvi chránia svojich nebožtíkov. Vy, ktorí ešte žijete, poďte zatancovať nad kráterom náš posledný ohavný tanec."

Nedávno vyšla kniha amerického neofašistického sociologa, profesora politických vied chicagskej univerzity, Hansas Morgenthana "Politika sily proti človekovi vedy". Celá táto kniha je vybudovaná na pokusoch dokázať, že imperialistické mravy predstavujú večné a nezmeniteľné zákony dejín.

Morgenthau pokladá človeka za nerozumnú bytosť, ktorá sa naciáda v moci temných chýtok a slepých inštinktov.

Kniha tohto lekára Wall-Streetu je preniknutá nenávisťou k vedeckému poznaniu.

Toto všetko presvedčivo svedčí o tom, ako klesla myseľ úpadkovej, rozkladajúcej sa buržoáznej triedy.

...

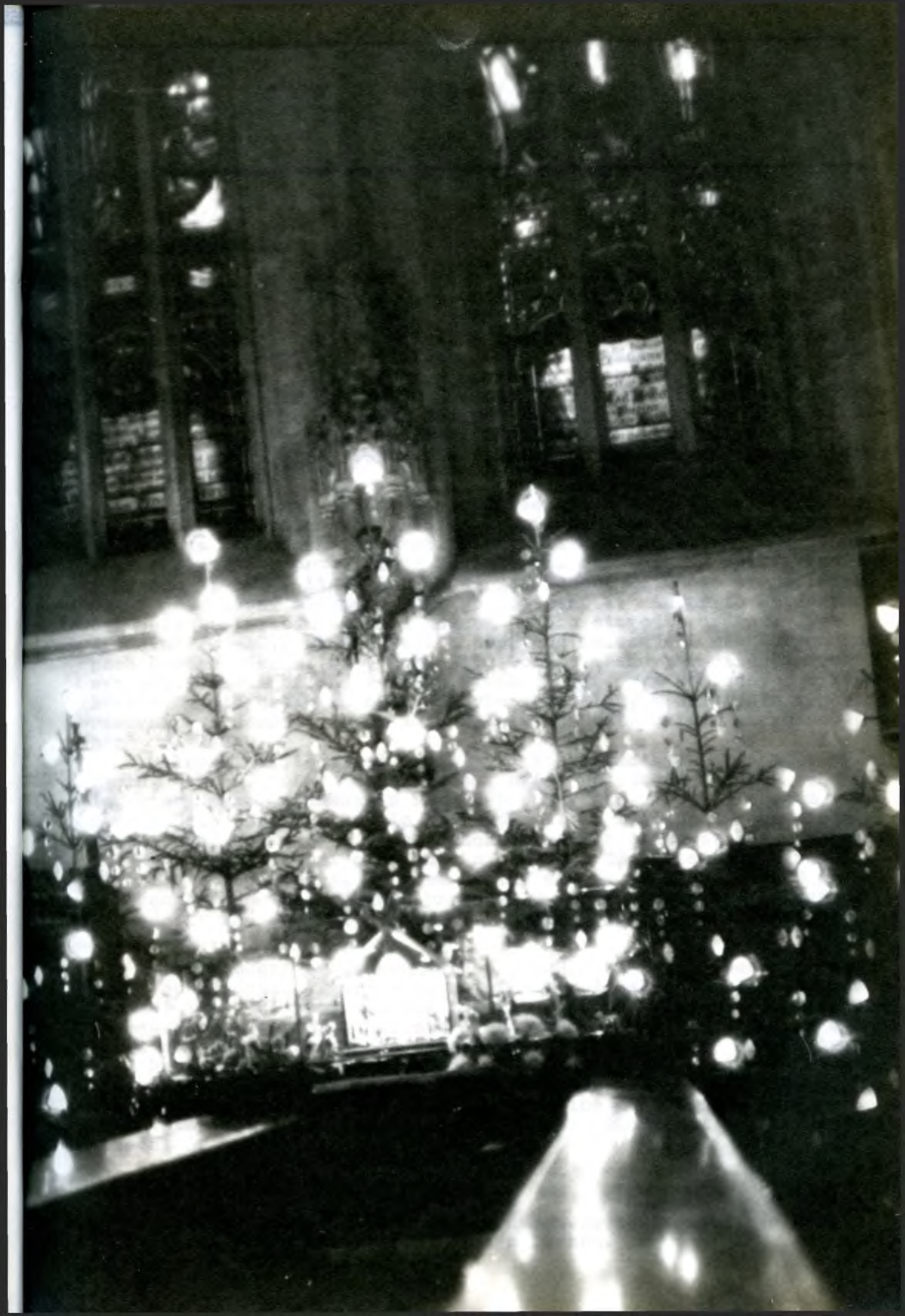
Ideologovia reakčných tried sa usilujú odvrátiť masu od boja za mier, za demokraciu. V ťažení proti demokratickému táboru sa spojily zbytky hnijúcej kapitalistickej kultúry...

Kultúra a veda imperialistickej buržoázie USA a Anglicka je obrazom krajného úpadku a rozkladu, čo charakterizuje stav celej buržoáznej ideológie...

Sovietska kultúra je oduševnená učením marxizmu-leninizmu. Úspechy našej kultúry sú výsledkom neustálej starostlivosti strany boľševikov a veľkého Stalina.../.../.

Výňtok zo "SOVIETSKAJA SOCIALISTICKESKAJA KULTURA"- K. Abrosenko -----
Gospolitizdat, Moskva, 1951

=====

Dejinné dokazy

Mnohí ľudia dnes pochybujú o tom, že Ježiš Kristus žil za vlády cisára Tibéria /14-37/ a za vlády Pontského Piláta bol ukrižovaný. A to i napriek niektorým, jasným historickým faktom. Napro. rímski historici Tacitus /55-120/ a Sveton /69-141/ to spomínajú vo svojich historických dielach. Máme tiež zachované podobné svedectvo od Plinia /mladšieho/ - rímskeho spisovateľa, ktorý žil v tom istom čase ako Tacitus a Sveton. Tiež Tertullian sa zmienuje vo svojej Apologetike o výmene dopisov /týkajúcich sa Pána Ježiša/ medzi Tibériom a Pontským Pilátom. Skutočne, Kristus žil asi pred 2000 rokmi a za vlády Pontského Piláta bol ukrižovaný. To je historikmi potvrdené.

O živote Pána Ježiša nám predovšetkým dávajú zprávy štyria evanjelisti, pretože evanjeliá boli spísané Jeho súčasníkmi. To sa dá pomerne jednoducho dokázať. Klemens z Ríma sa zmienuje v jednom dopise z r. 96 o prvom liste Korintťanom. Bol spísaný ap. Pavlom asi v rokoch 57-58. V liste Barnabáša je uvedené Matúšovo evanjelium. Citát je uvedený slovami: "Ako je napísané..." Autorita Matúšovho evanjelia bola teda už pred koncom prvého storočia uznaná. Tiež Ignácius /30-107/ sa vo svojich dopisoch zmienuje o niektorých knihách Nového zákona. Už v roku 150 bolo v obehú shrnutie štyroch evanjelií. Boli čítané v celej rímskej ríši. Pri posledných vykopávkach v Egypte našla sa časť Jánovho evanjelia, ktorá podľa výpovede odborníkov pochádza z r. 125. Dalo by sa ešte uviesť mnoho podobných príkladov.

Celkom inak to stojí s dielami grécko-rímskych spisovateľov. Plato, žil 400 rokov pred Kristom, avšak najstarší rukopis jeho diela, ktorý máme, pochádza z roku 895 po Kristu. Medzi zložením rukopisu a jeho nájdením leželo 1300 rokov!! To isté platí pre diela Herodotové, Tacitové a iných grécko-rímskych spisovateľov. Predsa sa nájdu ľudia, ktorí pochybujú o pravosti diel Platóna, Herodota, Virgília alebo Homéra. My máme všetky dôvody veriť v pravosť evanjelií a iných kníh Nového zákona, pretože sú lepšie potvrdené/dokázané/ než všetky iné diela tej doby. Evanjeliá boli napísané Ježišovými súčasníkmi.

Tieto dôkazy sú jednoznačné a jasné. Veľmi zaujímavé je porovnanie so správami, ktoré máme o iných náboženských zakladateľoch. Mohamed žil v 8. storočí, ale všetko, čo o nom vieme je popretkávané legendami, že často nevieme o Mohamedovi ~~práve~~, čo je výmysel a čo pravda. Zebeos sa zmienuje o Mohamedovi prvý raz v "Aramejskej kronike", ale nezachádza do podrobností. 150 rokov po Netschre, Mohamed ben Ishak, na podnet Kalifa Mansouru /754-775/, napísal životopis Mohameda, ale zostala zachovaná iba časť textu. Väčšina jeho životopisov čerpá z diel Abdula Fedasa, ktorý bol preslávený spisovateľ 8. storočia.

O čase evanjelia

Možno namietat, že to ešte vôbec nedokazuje skutočnosť, že Biblia je Božím slovom a inšpirovaná Svätým Duchom.

Ja sám verím z celého srdca, že Biblia je daná od Boha a je Božím slovom. Mužovia, ktorí boli pučení Svätým Duchom hovorili na Božom mieste. Však dôkazy, o ktorých sme hovorili, nemajú nič spoločné s inšpiráciou Biblie. Uvádza som ich len preto, aby sa mohla vedecky potvrdiť skutočnosť, že evanjeliá boli napísané Ježišovými súčasníkmi. Otázka inšpirácie a otázka prvého sú dva rozdielne pojmy.

Vezmime si napr. človeka, ktorý je obžalovaný. Stojí pred súdom a sudna vynáša rozsudok. Štyria dôvychodní svedkovia vypovedajú čo videli. Vo všetkom je ich svedectvo jasné, jednoznačné a presvedčuje sudcu o vine obžalovaného. Sudca bez váhania vynáša rozsudok.

Štyria evanjelisti - ako štyria svedkovia - vydali osobné svedectvo o Ježišovi Kristovi. Môžeš sa pridať k zástupu, ktorý volal: "Ukrižuj Ho!" alebo k tým, pre ktorých bol Jeho život svätý, čistý a nevinný. Štyri svedectvá evanjelistov vypovedajú nielen to, že Ježiš je nevinný, ale potvrdzujú tiež, že On je Boží Syn.

Ľahostajnosť, ktorou sa staviaš ku štyrom evanjelistom Ti môže zastierať ich dejinnú cenu. Svedkovia tvrdia o tom, čo videli a počuli o osobe Pána Ježiša. O ich svedectve sa nedá pochybovať.

Básnický výmysel?

=====

Aký obraz nám dávajú štyri evanjeliá o Ježošovi? Aký dojem spravil Ježiš na ľudí, s ktorými žil?

Možno uznávaš, že evanjeliá boli napísané v dobe Pána Ježiša, že nemajú dejinnú cenu, ale zároveň namietaš, že spisovatelia dej okrášlili a že Ježiš bol obyčajný človek, ktorého evanjelisti zidealizovali. Krátko povedané: "myslíš, že Kristus je produktom obrazotvornej sily evanjelistov."

Ale uvažuj: Mohli by títo "spisovatelia" takí "román" o Ňom? Matúš bol colník, povolanie evanjelistu Marka nepoznáme, Lúkáš bol lekár a Ján jednoduchý rybár. Traja evanjelisti neboli teda žiadnymi učencami. Boli to jednoduchí ľudia s pomerne malou obrazotvornosťou. Nikdy by nemohli sami taký životný obraz vymyslieť! Keby evanjeliá vznikli ľudskou obrazotvornosťou, potom by mali celkom iný charakter. Z niekoľkých dokumentov je jasné aké by boli dejiny, keby evanjeliá boli výplodom fantázie prvých kresťanov a keby neopisovali skutočnosť. Je zachované množstvo apokryfických evanjelií z 2. 3. a 4. storočia /napr. Jakobové evanjelium 4. stor./?, Petrové evanjelium 2. st. a arabské evanjelium o detstve Pána Ježiša/.

V týchto "zvláštnych" evanjeliách čítame napr. takéto legendy: Salome uschla ruka, pretože nechcela veriť v nadprirodzené počatie Pána Ježiša: vól a somár sa poklonili v maštali pred dieťaťom: na ceste do Egypta sa modlili k dieťaťu levi a leopardi: pod krokmi dieťaťa rozkvitali ruže: všetky modly v Egypte - skôr než ta prišiel Pán Ježiš - popadali zo svojich podstavcov: Ježiš jedným úderom usmrtil ~~dvanaásť~~ mladíka, ktorý ho napadol na ulici v Nazarete: dvanásť hlinených figúr premenil na živých vtákov, jedného svojho učiteľa kritizoval iného zabil a pobúrili s tým celú dedinu, s obravskou gigantickou postavou, ktorá siahla až ~~xxx~~ k oblakom, vyšiel z hrobu.

Rozdiel týmito výplodmi ľudskej obrazotvornosti a prostým svedectvom evanjelií je zrejmý. Obraz Krista v evanjeliách nebol apoštolmi vymyslený a vyzdobený. Je jasnou skutočnosťou.

Jean Jacques Rousseau, filozof 18. st., vyzýva ku návratu k prírode a v protiklade zvesti Krista učí o zrodenej čistote srdca. V "Emilovi" píše nasledovné: "Musíme sa vám priznať, že svatosť evanjelia je argumentom, ktorý veľmi veľa hovorí k môjmu srdcu. Lutoval by som, keby som na to našiel dobré protiargumenty. Pozorujme filozofické knihy v celej ich kráse. Aké malé sú vedľa evanjelií! Je to možné, že Ježiš bol len obyčajný človek? Má na sebe ton nadšenia alebo ctibažnosti? Aká čistota a aká plnosť v Jeho mravoch a obyčajoch! Aký pôvab v Jeho učení! Aká vznešenosť v Jeho výrokoch, aká veľká múdrosť v Jeho reči! Aká duchapritomnosť, jemnosť a úprimnosť v Jeho odpovediach! Aká moc v Jeho utrpení! Kde je človek, kde je taký mudrc, ktorý bez slasť a bez chvastania môže tak pôsobiť, trpieť a zomrieť! Môj priateľu, také niečo sa nedá vymyslieť. A skutky Sokratove, o ktorých nikto nepochýbuje, sú menej dokázané než skutky Ježiša Krista! Nikdy by nemonli židovskí spisovatelia objaviť tento dar a cnosť, a evanjelium nesie tak jednoznačné znaky pravdy /ktoré sú nenapodobiteľné/, že básnik evanjelií by bol viac obdivovaný ako sám hrdina."

Všimnite si predovšetkým poslednú vetu citátu. Celkom iste evanjeliá nie sú výsledkom ľudskej obrazotvornosti. Súčasníci Ježišovi nám oznamujú, ako svedkovia, čo na Synovi človeka videli a čo o ňom počuli:

"Čo bolo od počiatku, čo sme počuli, čo sme videli svojimi očami, na čo sme sa dívali a čoho sa naše ruky dotýkali, o Slova života... zvestujeme aj vám, aby ste aj vy mali obecenstvo a nami" /Jána 1. kap. 1-3verš/.

"Ale toto je napísané na to, aby ste verili, že Ježiš je Kristus, Syn Boží a aby ste veriac mali život v Jeho mene" /Ev. Jána 20, 31/.

Stál Ježiš pod vplyvom grécko-rímskej kultúry a filozofie?

Židovstvo, v čase Pána Ježiša, podľahlo vplyvu grécko-rímskej kultúry. Však Ježiš Kristus nebol dieťa svojej doby s jej hranicami a protismernými prúdmi. Obraz, ktorý nám ukazujú evanjeliá nezodpovedá v žiadnom prípade grécko-rímskemu ideálu. Evanjelisti nám podávajú zpravu, že bol tesár a že 30 rokov bol neznámym a žil utiahnutým životom. Aristoteles 384-322 pr. Kr./ objasňuje: "Najšľachetnejšie zamestnanie sú tie, ktoré nepodliehajú náhode: najnižšie sú také ktoré najviac pošpinia ruky a tvár, najotrockejšie tie, v ktorých telo viac pracuje ako duch, najnešľachetnejšie také, ktoré nežiadajú cnosť" /Politik2./

"Necnostnými nazývame tie umenia, ktoré deformujú telo. No práve tak každá práca, konaná len za mzdu je necnosťou, lebo ponízuje myšlienku." /dito/.

Ten istý autor píše: "Je dobré robiť nejaké remeslo, pretože voľný muž nežije pre iných" /Retorika kniha I. 9/.

Cicero /104-43/ pr. Kr. hovorí podobne ako Aristoteles: "Celkom iný ponížujúci spôsob, akým sa niektorí ľudia živia a ktorý spôsob prináleží len najnižšej spodine, je spôsob nádenníkov, t. zn. takých robotníkov, u ktorých jehonorovaná len ich telesná sila, nie však ich zručnosť. Všetky remeslá lepia na seba špinu a nízkosť. Je temer nemožné, že niečo veľké a šľachetné by mohlo vzišť z nejakej dielne" /Pojednávania o ľudských povinnostiach, kniha I. kap. 42, str. 95/. Ku celkom najnižším povolaniam počíta najmä rybárov a predavačov rýb, -týmto filozofom bolo remeslo nedôstojné. Aký protiklad ku tesárovi z Nazaretu, ktorý väčšiu časť svojho života na zemi strávil v dielni, a svojich učeníkov si vyvolil spomedzi rybárov. Akou hanbou by bola bývala jeho smrť na zločineckom kríži pre gréckych a rím. mysliteľov!

Evanjeliá nám opisujú Pána Ježiša ako Spasiteľa, ako Toho, ktorý hnaný sústrastou nad trpiacimi, liečil ich choroby. Plato/427-347 pr. Kr./ naproti tomu opisuje ideálny stav: "Naskrz vnútorne chorľavé ľudské telá sa nepokúšal ani Askulap vyliečiť podľa životných pravidiel, t. j. že by ich trochu vyčerpával a potom práve tak /sprchoval/ - polieval, čím by samotnému človekovi pripravil dlhý, zlý život a docielil potomkov, ktorí, ako sa domnievam, by neboli lepší od neho" /Plato, Štát, 3 kniha, kap. 15. str. 144./

Medzi etikou veľkých mysliteľov a etikou Pána Ježiša Krista existuje hlboká priepasť. Niekoľko nasledujúcich protikladných citátov nám postačí urobiť v tom jasno:

A/ "Ale tomu, kto ňa uderí po tvojom pravom líci nastav i to druhé." Mat. 5:39.

B/ "Máme sa pomstiť na svojich nepriateľoch, namiesto toho aby sme sa s nimi smierili: rovnakému rovnako oplatiť je spravodlivosť."

A/ "Miľujte svojich nepriateľov, dobrorečte tým, ktorí vás preklínajú. Činite dobre tým, ktorí vás nenávidia a modlite sa za tých, ktorí vás prenasledujú, aby ste boli synmi svojho Otca, ktorý je v nebesiach" Mat. 5,39, 44-5.

B/ "I jemu /vysokosmýšľajúcemu/ by bolo tiež nemožné nechať si riadiť spôsob svojho života podľa spôsobu druhého človeka, len v tom prípade, keby mu bol priateľom. Len otrocké povahy tak jednajú a tak sú pochl bovači servilní a podrobujúce sa povahy - pochlebovači / = lichotníci/. " Aristoteles, Rektorikí, 9, Etik IV, 8, str. 92.

Aristoteles opisuje vo svojej Etike IV - 8, ideálneho človeka, ako ho vidí on. V akom protiklade opisujú evanjeliá namyslených! Nebolo by ťažké nájsť ešte viacej citátov ku potvrdeniu nezlučiteľnosti obidvoch týchto veľkých učení. Čo nám najviac napadá je toto: pre filozofov grécko-rímskej kultúry bola pokora znakom slabosti ducha otrocka. Pre silných ľudí bola nedôstojná, zatiaľ čo pre Ježiša Krista bola znakom pravej veľkosti.

Nie, Ježiš nebol poznačený grécko-rímskou kultúrou. Či sa už pozrieme na stoikov, ktorí nestáli ľahostajní ku vonkajším okolnostiam, alebo na epikurejcov, ktorí žili len v pôžitkárstve - teda ak zlúčime všetky ľudské snahy, predsa nie sme v stave nájsť spoločného menovateľa pre ich filozofiu a súcitom hnaného Syna človeka, ktorý blahoslavil chudobných duchom.

Je pravda, že grécka literatúra obsahuje ušľachtilé myšlienky, ale keď výsledok tejto kultúry zrovnáme so životom a učením Kristovým, javí sa nám taký rozdiel, aký je medzi smrťou a životom. Apoštol Pavel povedal: "Keďže i Židia žiadajú znamenania, i Gréci hľadajú múdrosť, my kážeme ukrižovaného Krista, Židom pohoršenie a Grékom bláznovstvo, ale tým istým povolaným Židom i Grékom Krista, Božiu moc a Božiu múdrosť" /I.Kor. 1, 22-24/.

Bol Ježiš ovplyvnený židovskou kultúrou?

=====

Bol Kristus pravý syn Izraela, keď svoje myšlienky neprevzal od pohanských filozofov? Bol Jeho charakter a učenie ovplyvnené židovskou kultúrou tej doby? Pred Ježišom žil Hillel v Babylone. Bol farizej a preto prišiel do Svätého mesta Jeruzalema. Tam študoval v škole najväčších vedcov, získal rozsiahle vedomosti a jeho slová vždy veľmi zavážili. V Talmude je mnoho jeho výrokov. Všetky svedčia o skutočnej jeho múdrosti. Hillel bol starý toec Gamaliela, Gamaliela, ktorý vyučoval židovskému zákonu apoštolu Pavla. Hillel povedal: "Čo ~~zakaž~~ nechceš, aby sa tebe robilo, to nerob ani ty iným.

To je celý zákon. Všetko ostatné je len jeho použitím a jeho následkom." Týmto vyvaloval negatívne to, čo Ježiš pozitívne učil. Hillel hovorieval: "Keď je nie som pre seba, kto je potom pre mňa? Keď je som pre seba a nie pre druhých, potom čo som? Keď nie teraz, kedy potom? Ak chceš činiť, potom neoddeluj svoje dobré skutky." Prvá veta je charakteristická. Hillel síce vykladal dosť voľne zákony, avšak na druhej strane mal ni nikdy nekončiaci spor, ohľadne jedného vajíčka, ktoré bolo znesené v sobotu.

Aký je rozdiel medzi najmädrejšími učiteľmi tej doby a medzi Synom človeka! Aká dôslednosť a aká jednoduchosť pri Kristovi! Farizej, stelesnený židovský ideál považoval za veľmi dôležité bývať v Jeruzaleme, vyučovať sa svojmu povolaniu - a zo všetkého čo predával, kupoval alebo jedol, dával desatinu. Božo mu zakázané jest s človekom, ktorý nepatrí k jeho sekte, držal odstup nielen od pohanov, ale tiež od väčšej časti svojho národa. Tento odstup nútený zahovávať, aby sa vystríhal každej poškvرنy. Musel zachovávať obradnú čistotu. Pán Ježiš sa oproti tomu dotkol malomocných, žil medzi ľudom, jedol s kriesnikmi a hovoril so Samaritánmi. Povedal: "Vystríhajte sa, aby ste nedávali a svoje almužny pred ľuďmi nato, aby vás videli." /Mat. 6,1/. Pán Boh odsudzuje každú formu pokrytectva. Zvlášť sa zmienuje o almužnách, modlitbe a pôste: "Keď dávaš almužnu, netrúb pred sebou ako tí pokrytci robia v synagógach a na uliciach, aby ich ľudia chválili. Amen vám hovorím, že tam majú svoju odplatu" /Mat. 6,2/. Zvlášť v troch oblastiach sa chovali farizeovia veľmi zvlášťne: v dávaní almužny, modlitbe a pôste. Ich náboženské cvičenia boli mechanické a jednotvárne. Priroczene, že boli výnimky. Je známe napr. zmyšľanie Nikodéma.

Vo všeobecnosti bola duchovná úroveň farizeov v dobe Pána Ježiša, veľmi nízka. Ich vychytralosť pri vykladaní zákona nemala hraníc. Boh nariadil: "Šesť dní budeš pracovať, a robiť všetky svoje veci, ale siedny deň je deň pokoja, to je deň, v ktorý Boh, tvoj Pán, odpočíval od všetkých svojich prác. V tento deň nebudeš robiť nijakú prácu." Farizeovia doplnili toto prikázanie veľkou asi 39 rozličnými zakázanými prácami v sobotnejší deň. Bolo zakázané: siať, žať, urobiť uzol, napísať čo len dva dopisy, stavať, dopravovať veci, výjsť von s umelou nohou, strihať si necháty, výjsť von s jedným falošným zubom, vytrhnúť si čo len jeden vlas atď. Keď niekto zdvihol kúsok dreva, ktoré bolo dosť veľké k tomu, aby sa na ňom dalo uvariť malé vajíčko, tým prestúpil sobotnejší zákon.

Od tej doby, čo v blízkosti Krtveho mora našli rukopisy jednej židovskej sekty, myslia niektorí vedci, že Kristus pochádzal z tejto sekty a že bol od nich učiteľov ovplyvnený. Eseneri, tak sa volala tá sekta, nosili biele ľanové rúcha, viedli asketický a svetu cudzí život, a museli sa riadiť mnohými pravidlami. Žili podľa pravidiel cudnosti, levitiánskej čistoty, mlčania a práce. Sobotu dodržiavali ešte prianejšie ako farizeovia. V dopisoch Emskusa čítame: "V sobotu nikto nesmie pomáhať zvieraťu pri pôrode. Ak v sobotu padne zviera do jany, nesmie ho človek vytiahnuť."

Prvá strana tzv. "Príučky disciplíny" učil: Človek musí nenávidieť synov tmy, každého pre jeho chyby." K synom tmy sa počítali všetci tí, ktorí nepatrili ku sekte. Skutočne Ježiš nemal nič spoločné s Esenermi. On nebol učencom židovskej náboženskej vedy! Vyučoval a žil v celkom inom ovzduší. Nebol závislý od žiadnej kultúry, ani od židovskej, ani od grécko-rímskej. On bol Boží Syn a Syn človeka.

Svätosť Ježiša Krista

=====

Pascal položil vo svojich "Myšlienkach" nasledujúcu otázku: "Kto poučil evanelistov o vlastnostiach duše dokonale hrdinskej, že ju tak skvele zobrazili v Ježišovi Kristovi?"

Predstava svätého človeka bez hriechov, bola v dobe Pána Ježiša u Židov práve tak malá ako Grékov a Rimanov. Ba dokonca u niektorých Židov celkom neznáma. Však predsa zanechal Pán Ježiš u ľudí dojem dokonalej svätosti.

Už sme dokázali, že Nový Zákon bol napísaný v I. storočí. Okrem iného sme ukázali, že bol zostavený ľuďmi, ktorí chodili s Ježišom po našej zemi. Niekoľkí z nich ho veľmi dobre poznali, čo hovoria oni o svätosti Pána Ježiša? Apoštol Peter hovorí: "Lebo na to ste povolani, pretože aj Kristus trpel za nás, zanechajúc nám príklad, aby ste nasledovali Jeho šľapaje, ktorý neučinil hriechu, ani sa nenášla v Jeho ústach lešť" /I. Peter 2, 21-23/. Tiež apoštol Ján mohol, dobre pozorovať život Pána Ježiša a popisuje ~~xxix~~ ho nasledovne: "A viete, že sa On ukázal na to, aby snal naše hriechy a hriechu v ňom niet" /I. ep. Jána 3,5/. V liste Židom čítame: "Lebo nemáme Veľkého knaza, ktorý by nemohol súcitiť s našimi slabosťami, ale pokúšaného vo všetkom podobne nám, bez hriechu" /Žid. 4,15/. A v tom tiež istom liste: "Lebo Toho, ktorý nepoznal hriechu, ~~xxxxxxxx~~ učinil za nás hriechom, aby sme my boli spravodlivosťou Božou v ňom" /II. Kor. 5,2/.

Dalo by sa namietnuť, že všetky tieto svedectvá pochádzajú od Ježišových priateľov, ukázali sme však, že by im bolo nemožné vymyslieť taký charakter. Nemáme žiadneho dôvodu pochybovať o ich svedectve. Okrem toho poznáme tiež mienku ľudí, ktorí sa stavali oproti Pánu Ježišovi ľahostajne, ba dokonca až nepriateľsky. Pilát, ktorý sa ho znovu a znovu pokúša oslobodiť, vyznáva: "Nenachádzam na ňom žiadnej viny!" /Ján 19,4./ Pilátova žena ho nazýva "Spravodlivým" /Mat. 27, 19/.

Rímsky veliteľ, ktorý bol iste už pri mnohých popravách, zvolal pod krížom: "Toto bol naozaj Syn Boží!" /Mat. 27,54/. Dokonca i lotor, ktorý bol ukrižovaný s Pánom Ježišom, musí svedčiť: "A my pravda, spravodlivo trpíme, lebo berieme hodnú odplatu za to, čo sme spáchali, ale Tento neurobil ničoho zlého!" /Luk. 23, 41/. Judáš, zradca, musí povedať: "Zhrešil som, zradiac nevinnú krv." /Mat. 27,4/.

Aký je rozdiel oproti Mohamedovi, ktorého život bol plný úkladov a pomstychtivosti. Časť, ktorá zostala zo životopisu Mohameda ben Ishaga, neukazuje Mohameda vždy v najlepšom svetle. Korán nepodáva o ňom obraz, ktorému by jeho učeníci dnes chceli a mohli veriť. Príkladom sú verše, v ktorých prorok necháva hovoriť nebesia, aby ospravedlnil svoje hriechy.

Čo hovorí Pán Ježiš o sebe?

=====

Svedectvo, ktoré dáva Kristus o sebe je dôležitejšie, ako predtým spomínané svedectvá. V Jánovom evanjeliu čítame: "Kto z vás ma môže obviniť z nejakého hriechu?" Tieto s ová nám poukazujú na dokonalú svätosť Pána Ježiša. Nie pre mlčanlivosť Židov, ktorí možno nepoznali hriechy Pána Ježiša, sa dokazuje táto svätosť, ale sa dokazuje istotou, ktorou Pán Ježiš mohol postaviť túto otázku. Uvážme, že by bol Ježiš človek, ktorý by bol lepší ako ostatní. Predsa však bez istoty, že Jeho život bol dokonale čistý, nemohol by sa nikdy tak pýtať, lebo istotneby bol cítil svoje chyby. Koľko pýchy by bolo bývalo potrebné, keby takúto otázku postavil iným a očakával by na nu odpoveď, ktorú by Sám vo svojom vnútri nemohol dať! Inými slovami, priniesol by falošný dôkaz v domnienke, že nikto nerozpozná skutočnú pravdu. Pán Ježiš mohol farizeov bez váhania provokovať, aby k tejto otázke zaujali stanovisko, lebo bol bez hriechu. Táto pravda je v Božom Slove mnohými spôsobmi potvrdená. Najzaujímavejšie sú nepriame dôkazy, pretože sú najobjektívnejšie. Pán Ježiš povedal: "Keď sa modlíte, takto proste: ... odpusť nám naše viny, ako aj my odpúšťame svojim vinníkom a neuveď nás do pokušenia, ale zbav nás od zlého..." Mat. 6. Nehovoril: "Keď sa modlíme, tak prosme",

ale saba vynecháva, lebo je bez hriechu. Nie je Mu to potrebné, aby prosil Boha o odpustenie. Jeho s ová znejú: "Ak teda vy, súc zlí viete dávať svojim deťom dobré dyry..." /Mat. 7, 11/. Nehovorí nikdy za seba "...tak my, keď sme zlí..." Vždy poukazuje na rozdiel medzi Sebou a tými, ktorí hrešia. Syn človeka mohol povedať: "Mojím pokrmom je to, aby som činil vôľu Toho, ktorý ma poslal a dokonaj Jehodielo" /Ján 4, 34/. "Syn nemôže robiť nič sám od seba, iba to, čo vidí činiť svojho Otca, lebo čokoľvek On činí, to podobne činí aj Syn" /Ján 5, 19/. "Lebo som nezostúpil z neba na to, aby som činil svoju vôľu, ale vôľu Toho, ktorý ma poslal" /Ján 6, 38/. "Lebo ja vždycky činím to, čo sa Jemu páči" /Ján 8, 29/. Nebolo by ťažké citovať ešte viacej miest v Písme Svatom, kde Pán Ježiš svedčí o sebe.

Keď hovorí: "Musíte sa znovuzrodiť", tým trvá na morálnom a duchovnom obnovení človeka, no preňho samého toto obnovenie neprichádza do úvahy. Nikde sa nehovorí o znovuzrodení Pána Ježiša. On nemusel činiť pokánie a On je jediný človek, ktorý mohol o sebe povedať: "Už nebudem viacej mnoho s vami hovoriť, lebo ide knieža tohoto sveta a nemá na mne ničoho" /Ján 14, 30/. Pri Jeho krste pozhal Ho Ján Krstiteľ ako "Baránka Božieho, ktorý sníma hriechy sveta" a vyznáva: "Mne je treba, aby som bol pokrstený od Teba a Ty ideš ku mne?" /Mat. 3, 14/. Kristus vysvetľuje svojim učeníkom, že svoj život obetuje pre vykúpenie mnohých a preleje svoju krv, aby obnovil novú zmluvu medzi Bohom a odsúdeným človekom. Keby bol Sám potreboval odpustenie od Pána Boha, potom by Mu bolo bývalo nemožné vysloviť také slová. Nikdy by nemohol zaslúbiť uneveným a obtiaženým osvieženie a potešenie, keby bol sám obtiažený hriechom. Mohol by stratených hľadať a nájsť, keby bol Sám jedným z nich? "V tom prípade by podobenstvo o slepom, ktorý viedol iného slepého, musel aplikovať na Seba, Skutočne, On bol čistý a bezúhonný obetný Baránok, ktorý naplnil zákon. Pán Ježiš vystupoval ako "Syn Človeka." Tento výraz zreteľne ukazuje, že neprislúchal k nejakej zvláštnej spoločnosti alebo rase. Nie, On bol dokonalým človekom, stelesnením toho, čo človek mal byť. On Sám sa síce narodil asi pred 2 tisíc rokmi ako Žid v Palestíne, ale bol stelesnením všetkého šľachtetného a skutočne dobrého v ľudstve. Nepodliehal hraniciam svojej doby ani hraniciam svojej národnosti. To môžeme jasne vidieť z Jeho postoja ku svojim blížnym.

Židia v tomto čase sa stránili pohanov, ktorých považovali za nečistých, prísne sa od nich oddeľovali, ba dokonca so Samaritánmi vôbec nemali spoločné obecenstvo. Farizeovia, ktorých bolo v dobe Pána Ježiša asi 5 tisíc, držali sa oddelene od väčšej časti tohto ľudu. Ježiš Kristus bol proti takémuto oddelovaniu. Nenadržoval žiadnej spoločenskej triede. Keď sa Ho raz doktor práv opýtal: "Kto je môj blízny?", tým položil ožehavú otázku, na ktorú požadoval ihneď odpoveď. Pán Ježiš rozpráva históriu jedného človeka, ktorý išiel z Jeruzalema do Jericha, padol medzi zbojníkov, ktorí ho orabovali, i vyzliekli i zranili a odišli zanechajúc ho polomŕtveho. Kňaz a Levita prešli s chladným srdcom okolo neho, ale Samaritán, ktorý išiel tou cestou, zdvihol ho, obviazal jeho rany a postaral sa o neho. Vtedajšej dobe boli Samaritáni nenávidení a predsa Pán Ježiš stavia práve Samaritána jako vzor. Spomenme si na údiv učeníkov, keď uvideli, ako ich Majster sa rozpráva so Samaritánkou. Ba dokonca Ján, apoštol lásky, raz povedal: "Páne, či chceš, aby sme povedali, aby on zostúpil z neba a strávil ich, ako si Eliáš urobil?" /Luk. 9, 54/. Vzdor jednoznačnému príkazu Pána Ježiša, váhali učeníci kázať evanjelium Samaritánom a pohanom. Pán Ježiš, ktorý nebol zaujatý týmto predsudkom, im raz povedal: "Choďte do celého sveta a káždé evanjelium každému stvoreniu..."

- "Budete mojimi svedkami v Jeruzaleme, v Samárii i v Judsku a tak až do posledných končín zeme." Ale trvalo to dlho než učeníci tento Jeho príkaz uskutočnili, Peter potreboval videnie k poučeniu, že človek nemá právo považovať za nečisté to, čo Boh raz očistil. O tomto jeho videní čítame zprávu /Sk. ap. 10/.

Pán Ježiš ukázal Židom, ktorí sa spoliehali na svoj zákon, že človek nebude automaticky spasený, keď má otca Abraháma, keď je obrezaný a dodržiava sobotu. Potrebuje osobné rozhodnutie a je nepodstatné, ku ktorému národu patrí. Pán Ježiš vyriekol proroctvo, že Duch Svätý bude obviňovať celý svet z hriechu. V spvislosti so smrťou, ktorú musel podstúpiť, povedal: "A ja, keď budem povýšený od zeme, všetkých potiahnem k sebe" /Ján 12, 32/. Myslí na celé ľudstvo. Nerobí žiadne výnimky.

Gréci boli presvedčení o nadradenosti svojej kultúry. Všetkých ľudí, ktorí nepoznali helenskú reč, filozofiu a civilizáciu, volali barbarmi. Pán Ježiš nerobil nijaký rozdiel medzi Židmi a Grékmi, Barbarmi a Skýtmi, bohatými a chudobnými, farizejmi a colníkmi. Hovorí s vysokými i s nízkymi - s Nikodémom i so Samaritánmi, s právnikom i s rybárom. Povedal: "Všetko, čo mi dáva Otec, príde ku Mne a toho, kto príde ku Mne, nevyženiem von" /Ján 6, 37/. V evanjeliách čítame, že prišli Gréci, ktorí ho chceli vidieť, že dlho sa rozprávali so Samaritánkou, že so Zacheom si sadol za jeden stôl a jedol s ním. Bol vždy hotový pre každého človeka. Farizeovia ale pozorovali a kontrolovali každý Jeho pohyb, najali si k tomu Judáša. Mal ho neustále pozorovať a vydať im ho. Všetci akokoľvek sa snažili, nikdy nenašli žiadneho obvinenia proti Pánu Ježišovi. Museli postaviť falošných svedkov. Aké skvelé svedectvo o svetosti Pána Ježiša. Krista.

Charakter Pána Ježiša

=====

Slovo "charakter" pochádza z gréčtiny, doslovne znamená: ráz, znak, resp. súhrn znakov. Ak myslíme na charakter osobnosti, znamená to súbor podstatných znakov povahy, ktoré vyba vujú a dávajú určitý ráz povahe človeka. Tento charakter veľmi závisí na prostredí, v ktorom človek vyrastá.

Evanjeliá nám ukazujú, že Pán Ježiš žil v biede. Bol taký chudobný, že ani nevedel, kde má skloniť hlavu /Luk. 9, 58/. Táto bieda ho však neurobila zatrpklým, ale ju ochotne vzal na seba, ako časť svojej vzácnej úlohy.

K tomu musel znášať popularitu. Pri nasýtení 5 tisícov chceli ho zástupy učiniť kráľom, ale Pán Ježiš prišiel elúziť a svoj život dať pre spasenie mnohých. Nechcel byť oslavovaný na tejto zemi ako kráľ. Vždy sa snažil skryť pred nadšením mäs.

Syn človeka žil v dobe, v ktorej jednostrannosť a patricizmus boli hnané až do krajnosti. To mu však neprekážalo v tom, aby postavil Samaritána ako príklad. Žil medzi svojimi súčasníkmi a nerobil rozdielu medzi nimi. Opať a opať učil, že náš osobný vzťah k Nemu je to jediné a rozhodujúce čo má význam pri Božom súde.

Ďalší faktor pôsobiaci na charakter je rodina. Pán Ježiš uznal svätosť rodinného zväzku, však nestal sa jeho otrokom. Predpovedal, že obrátenie jednotlivých členov rodiny môže viesť k jej rozdeleniu /Mat. 10, 35/. Nepochybne sa musí človek často rozhodovať /voliť/ medzi rodinou a Ježišom. Vôľa však nie je ťažká pre toho, kto skutočne miluje svojho Spasiteľa.

Náš charakter nie je formovaný od šťastných a nešťastných životných situácií. Tiež myšlienka na smrť hrá pri tvorení nášho charakteru veľmi veľkú úlohu. Pán Ježiš zvíťazil pri svojej smrti dokončným a definitívnym víťazstvom nad ríšou tmy a hiechu. Rímsky veliteľ, ktorý ho iste zvyknutý na hrôzy pri ukrižovaniach, zvolal pri pohľade na pomalú, nesmierne mučivú smrť Pána Ježiša: "Toto bol naozaj Syn Boží!" /Mat. 27, 54/.

Ježiš Kristus svojou smrťou zlomil moc nášho veľkého nepriateľa-satana. On oslobodil tých, ktorí v celom živote boli dlho poddaní strachu zo smrti. Odolal svojím ťažkým životným okolnostiam a víťazne ich prekonali. Musel vziať na seba biedu a žiaľ, vytrpieť

nesmierne muživú ukrutnú smrť. Vďaka Jeho charakter vyšiel ako dokonale čistý. Nepodľahol žiadnemu vplyvu. Nestal sa sarkastickým, ironickým, trpkým, ľahostajným alebo melancholickým. Neustále prejavoval tú rovnakú lásku, trpezlivosť a jemnosť svojej bytosti.

Aký vznešený charakter mal Syn človeka - neporovnateľný Kristus! Bol jedinečný, lebo bol Boží Syn a súčasne Syn človeka.

Hoci charakter Pána Ježiša je individuálny a jedinečný svojho druhu, predsa nemá žiadne zvláštnosti, aké by vznikly z nepomernej množiny duchovných schopností. Tým však leží v Jeho povahe najčistejšia harmonia a dokonalosť a Jeho skutky nesú pečať všeobecnej platnosti a sú podľa zákona. Bol Pán Ježiš znamenitý a rozumný muž? Bol citlivý ku ťažkostiam svojich blízkych? Pomáhal tým, ktorí potrebovali pomoc? Odpoveď je jednoznačná: Áno, bol a pomáhal! To všetko pri ňom nachádzame v pravej miere a spolu to pôsobí v nezákalenej harmonii. Vyššia vážnosť a priateľská láskavosť, nebeská jasnosť a dojímavý žiaľ, povznesenosť nad svetskými radostami, kráľovská vznešenosť a sebazapieranie, horlivá nenávisť voči hriechu a láskavá zhovievavosť k hriešnikovi, to sa všetko spája v Jeho bytosti do nerozdeliteľného celku k dokonalému súzvuku a v konečnom dôsledku zanecháva dojem pokoja. Nikdy nebol Pán Ježiš vyprovokovaný z Jeho pokornej, vždy tej iste duchovnej cesty, všetky prejavy Jeho duchovného života smerujú urobiť dokonalým charakter Jeho osobnosti v sebauzavretej jednote. Táto jednota a celosť v duchovnom živote Pána Ježiša spočíva na jednote princípu, z ktorého vychádzajú všetky Jeho životné prejavy a ktorý všetkých oduševnene preniká. Tento princíp nie je abstraktný mravný zákon, nielen rozumové ušľachovanie sa správne a povinne niečo činiť, ale je to jednoduchá, pritom však veľká, zo slobodnej lásky zrodená zásada, činiť Božiu vôľu.

Z mnohých prejavov a zo všetkých skutkov Pána Ježiša vysvitá, že vôľa Otcova, ktorú On jasne bez pochybnosti poznal, Mu bola jedinečnou smernicou a oživujúcou silou konania. K Bohu, ako ku svojmu nebeskému Otcovi bola vždy obrátená Jeho duša a spojenie s Ním Mu bola nepostupiteľnou potrebou. Činiť vôľu Otcovu bolo Mu pokrmom i nápojom. Bez toho, že by sa úplne prímkol k Bohu, že by sa Mu bezvýhradne poddal, bez toho, že by s Ním splynul, nemohol by vôbec žiť a ani jeden okamžik byť vnútorne vyrovnaný a spokojný. Tým je mravnosť Pána Ježiša dokonale nábožná. Nie je čiste len povinná, ale je "svätého zmýšľania" /Ulman/.

"Pán Ježiš bol človek, ktorý bol podobný iným smrteľným ľuďom, podrobený každému pokušeniu a predsa nikdy neklesol, ani nikdy sa Ho nedotkol hriech. Nikdy vo svojom živote sa ani o vlas neodchýlil od cesty cnosti. Takýto človek, je v morálnom svete rovnaký div ako vo fyzickom svete vzkriesený a s viditeľným telom vznášajúci sa do neba." /Oreli/.

Divy Pána Ježiša Krista

=====

Pán Ježiš kladie dôraz na svoje slovo /Ján 14,11/. Najskôr sa ním obracia na ľudí, ktorí sú ochotní Ho prijímať. Pre ľudí, ktorí sú menšie ochotní prijímať, sú určené Jeho skutky.

Vedľa Biblie máme niekoľko dôležitých svedectiev a divoch, ktoré Pán Ježiš činil. Podáva nám o tom zprávu o tom Celsus, pohanský filozof, ktorý žil v II. st. po Kr. Tiež Talmud, kniha židovskej tradície hovorí o divoch Pána Ježiša. Podľa Talmudu sa vyučil Pán Ježiš v Egypte kúzelníctvu. Farizeovia pripisujú divi P. Ježiša diablu. Pán Ježiš povedal: "Ak satan vyháňa satana sám so sebou je rozdelený a ako teda obстоjí jeho kráľovstvo?" /Mat. 12, 26/. Tam kde zasvieti svetlo evanjelijské, musí zmiznúť tma čarodejníctva.

Ježiš Kristus činil svoje divy za bižeho dňa pred očami a ušami verejnosti. Boli tak známe, že nikto o nich nemohol pochybovať. Ako sa nedajú odmyslieť bitky a boje zo života Napoleona, práv e tak sa nedajú odmyslieť divy zo života Ježiša Krista.

Niektó by mohol namietat, že vo všetkých dobách sa pripisovali divy náboženským zakladateľom. Povie: "Nerobili divy Konfúcius, Buddha a Mohamed?" Nemáme žiadne jasné svedectvo od ich súčasníkov o ich divoch. Dve až tri storočia neskôr prichádzajú o nich zprávy. Mohamed hovorí v Koráne, že bol poslaný kázať a nie divy činiť. Predsa mu však mohamedáni pripisujú celý rad divov. Divy Ježiša Krista sú zjavením Božej lásky a nie iba prejavom veľkej sily. Je pravda, že súčasníci Kristovi neboli ešte dost kritickí. Zdá sa, akoby títo spčas íci pripísali Božskú silu a zázraky neobyčajnému, mimoriadnemu človekovi. Prečo však neprípísali žiadne zázraky Jánovi Krstiteľovi? Predsa i on vlastnil priazen ľudí. Evanjeliá nepodávajú žiadnu zprávu o divoch Jána Krstiteľa. On nečinil divy na rozdiel od Ježiša Krista, ktorý ich činil.

Raz, keď sa zrazil s fantastickou zákonnosťou farizeov, vyhlásil: "Sobota je učená pre človeka a nie človek pre sobotu" /Mat. 2, 27/. V určitom ohľade by sa dalo aj o svete povedať, že a svet je učený pre človeka a nie človek pre svet. Keď sa človek ocitne v duchovnom úpadku, potom Boh môže použiť svet a jeho zákony, aby pomohol človekovi, aj keď k tomu potrebuje div. Najdôležitejšie je, aby človek morálne ozdravel a prijal plnosť duchovného života. Zákony stvorenia sú podriadené tomuto dôležitému princípu. Divy sa nestrávajú vždy v protiklade k prírodným zákonom, prírodný zákon stráca len na okamžik platnosť a nadobúda platnosť iný, vyšší zákon.

Duchovne morálny zákon je prírodnému nadradený. Keď chcem napr. pohýbať ramenom, tak to môžem spraviť bez váhania. Platí zákon príťažlivosti, t. zn. že by sme malo okamžite klensnúť, však moje rameno je ešte stále zdvihnuté od zeme, čiže zákon mojej vôle je nadradený prírodnému zákonu. To znamená, že týmto sa neruší zákon príťažlivosti, ale iba to, že iný nadradený zákon sa stáva platným a to zákon mojej vôle. Nastáva konflikt: podradený zákon musí mocnejšiemu ustúpiť. Tak je to tiež pri divoch. Prírodné zákony sú dané Pánom Bohom a predsa neprekážajú slobodnej Božej vôli.

Boh môže zaviesť iný, vyšší zákon a to zákon svojej vôle. Keď je to potrebné pre spásu človeka, aby Kristus použil Božskú moc, potom sa stáva div. Pretože ľudstvo upadlo, bol potrebný nadprírodný Boží zásah a Boh sa sám zjavil vo svojej veľkej láske v Pánu Ježišovi Kristovi. Divy sú teda znamením, ktoré nám kladú pred oči Božiu lásku. Preto už nie je to divné, že život Pána Ježiša bol stvorený pre nás nadprírodnými skutkami. Keby to totiž tak nebolo, tak by to vyvolávalo údiv.

Nikto nebol tak milovaný, no i tak nenávidený ako Kristus, ale je to zvláštne, že láska a nenávisť pokračujú v boji proti sebe aj dnes v takej miere, ako keď žil Pán Ježiš. Kristus stojí v svete ako sväté tajomstvo, na ktorom sa duchovia rozdeľujú v lásku a v nenávisť.

Lahostajným môže zostať iba ten, kto je od Neho ďaleko, alebo komu chýba vážnosť. Rozhodnutie pre alebo proti Nemu to je ten oheň, ktorý zapálil Pán a ktorý ešte vždy v nás zapáľuje.

Thomas MERTON

CO JE KONTEMPLACE?

Kontemplace je nejvyšší projev lidského rozumového a duchovního života. Je to život sám, plně bdělý, plně činný, plně vědomý toho, že žije. Je to duchovní údiv. Je to spontánní bázeň před posvátností života, bytí. Je to dík za život, za uvedomení, za bytí. Je to živé poznání faktu, že život a bytí z nás vycházejí z neviditelného, transcendentního a nekonečně bohatého zdroje. V kontemplaci si především uvědomujeme s učeňostí tohoto zdroje. Poznáváme z d r o j, temne, nevysvětlitelně, ale s jistotou, která přesahuje rozum i prostou víru. Neboť kontemplace je jakási duchovní vidění, ke kterému rozum a víra svou povahou směřují, protože bez něho zůstanou neúplné. Ale kontemplace není vedení, protože vidí, "aniž vidí", a poznává, "aniž zná". Jde o větší hloubku víry, o poznání příliš hluboké, než aby mohlo být zachyceno v obrazech nebo jasných pojmech. Může být naznačen slovy, symboly, ale právě v okamžiku, kdy se kontemplativní člověk snaží říci, co ví, odvolává vše, co řekl, a popírá, co tvrdil. Neboť v kontemplaci poznáváme tím, že "nepoznáváme." Nebo lépe, poznáváme za veškerým poznáním nebo "nepoznáním."

Poesie, hudba a malířství mají něco společného s kontemplací zkušeností. Ale kontemplace je za estetickou intuicí, za uměním, za pcezií. Je také za filozofií, za spekulativní teologií. Shrnuje je, překračuje a naplňuje, a přece se současně jaksi zdá, že všechny překonává a popírá. Kontemplace je vždy za naším poznáním, za naším světlem, za systémy, za vysvětleními, za rozhovory, za dialogy, za naším já já. Aby člověk vešel do království kontemplace, musí v jistém smyslu zemřít: ale tato smrt je v skutečnosti vstup do vyššího života. Je to smrt kvůli životu, který nechává za sebou vše, co můžeme znát a milovat jako život, jako myšlenku, jako zkušenost, jako radost, jako bytí.

A tak se zdá, že kontemplace překonává a odkládá každou jinou formu intuice a zkušenosti, ať už v umění, filozofii, teologii, liturgii nebo v normálních rovinách lásky a víry. Toto odložení je ovšem jen zdánlivé. Kontemplace se musí snést se všemi těmi věcmi, neboť je jejich nejvyšší naplnění. Ale v aktuálním zakoušení kontemplace jsou všechny ostatní zkušenosti okamžitě straceny. "Umírají", aby se znovu zrodily na vyšší úrovni života.

Jinými slovy: kontemplace směřuje k poznání, dokonce k zakoušení přesahného a nevyslovitelného Boha. Poznává Boha tak, že se ho zdánlivě dotýká. Nebo spíše poznává, jako by jím byla neviditelně dotknuta. Dotknuta tím, který nemá ruce, ale je ryzí skutečností a zdroj všeho skutečného. Proto kontemplace, je náhlý dar uvedomení, probuzení k Skutečnému, v němž je vše skutečné. Živé uvedomení nekonečného Bytí u kořenů našeho omezeného bytí. Uvedomení, že naše nahodilá skutečnost je přijata, je dar od Boha, svobodný dar lásky. To je existenciální dotek, o kterém mluvíme, když užíváme metaforu, že se nás Bůh "dotkl".

Kontemplace, je také odpověď na volání. Volání toho, který nemá hlas, a přece mluví ve všem, co je, a nejvíce v hlubinách naší duše, neboť jsme jeho slovy. Jsme však slovy, která mu mají odpovídat, odrážet ho, a dokonce nějak ho obsahovat a známenat. Touto ozvenou je kontemplace. Je to hluboký ohlas v nejvnitřnějším středu ducha,

ve kterém náš život ztrácí svůj oddělený hlas a souzní s majestátem a milosrdenstvím skrytého a živého Jednoho. Ten v nás odpovídá sobě a tato odpověď je božský život, božská tvůrčí činnost, která obnouvuje všechny věci. A my se stáváme jeho ozvenou a jeho odpovědí. Je to jako by Bůh, když nás tvořil, vyslovil otázku, a když nás probudil v kontemplaci, odpověděl na tuto otázku, takže kontemplativní člověk je současně otázkou i odpovědí.

Život kontemplace zahrnuje dvě roviny uvědomění. První, uvědomit si otázku, a druhou, Uvědomit si odpověď. I když jsou to dvě odlišné a nesmírně různé roviny, přece si při nich uvědomujeme ve skutečnosti tutéž věc. Otázka je odpověď. A my jsme obojí. Ale nedokážeme to poznat, dokud nedosáhneme druhé roviny uvědomění. Probouzíme se, ne abychom našli odpověď naprosto odlišnou od otázky, ale abychom si uvědomili, že otázka je vlastně odpověď. A vše je shrnuto v tom, že si uvědomíme, jedno, ne větu, ale zkušenost: "Já jsem". Zde nemluví o filosofické intencii. Není to statické uvědomění metafyzických podstat, vnímání duchovních predmetů, neproměnné a věčné. Není to kontemplace abstraktních myšlenek. Je to náboženské poznání Boha. Docházím k němu svým životem v Bohu nebo svým "synovstvím", jak říká Nový zákon. "Neboť každý, k do je veden Božím duchem, je syn Boží... Duch sám vydává svědectví našemu duchu, že jsme synové Boží..." Mluví tedy o kontemplaci, která je náboženský a přesaňý dar. Není něco, co bychom mohli dosáhnout svým rozumovým úsilím, z zdokonalením svých přirozených schopností. Není nějaká sebehypnoza, která by vyplývala z toho, že bychom se soustředili na své vnitřní duchovní bytí. Není plod našeho usilí. Je dar od Boha, který ve svém milosrdenství doplňuje v nás skryté a tajemné dílo stvoření, když v nás probouzí vědomí, že jsme slovy, vyslovenými v jeho jediném Slovu, a že Duch-Stvoritel /Creator Spiritus/ přebývá v nás a my v něm. Že jsme "v Kristu" a že Kristus žije v nás. Že přirozený život v nás byl doplněn, povznesen, proměněn a naplněn v Kristu skrze Ducha svatého. V kontemplaci si uvědomujeme a uskutečňujeme, v jistém smyslu dokonce zakoušíme to, v co každý křesťan nejasně věří: "Nežáju už já, ale ve mě Kristus."

Proto je kontemplace víc než úvaha o abstraktních pravdách o Bohu, víc také než afektivní rozjímání o věcech, v které věříme. Je to probuzení osvícení a údivně intuitivní uchopení, při kterém láska získává jistotu, že Bůh tvůrčivě zasahuje do našeho denního života. Proto kontemplace "nenalézá" jasnou představu o Bohu a neumísťuje ji v hranicích této představy a nendržuje ho vní jako vězeň, ke kterému se vždy může vracet. Naopak, On nese kontemplaci do své oblasti, svého tajemství a své svobody. Kontemplace je čisté a panenské poznání, chudé na pojmy, ještě chudší na úvahy, ale pro svou chudobu a čistotu schopné jít za Slovem, "kamkoli půjde."

CO NENÍ KONTEMPLACE?

Jediný způsob, jak se zbavit mylného chápání kontemplace je zkusit ji. Ten, kto neprožívá toto probuzení a proniknutí do nové roviny skutečnosti bude zklaman většinou věcí, které se o ní povídají. Neboť kontemplace nemůže být naučena. Nemůže být ani porádně vysvětlena. Může být jen naznačena, nabídnuta, ukázána, symbolizována. Čím objektivněji a vědeckěji se někdo snaží analyzovat kontemplaci, tím víc ji zbaví jejího skutečného obsahu, protože tato skutečnost přesahuje slovní vyjádření a rozumovou úvahu. Nic není odpudivější než pseudovědecká definice kontemplativní zkušenosti. Jeden důvod pro to je, že ten, kdo se o takovou definici pokusí, bude chtít psychologizovat psychologicky, ale ve skutečnosti nemáme psychologii, přiměřenou kontemplaci.

Když popisujeme "reakce" a "pocity", znamená to, že kontemplaci umísťujeme tam, kde ji není možno nalézt, do povrchního vědomí, k kde může být pozorována reflexí. Ale tato reflexe a toto vědomí jsou právě část vnějšího já, které "umírá" a v pravém probuzení kontemplativního člověka je odhozeno jako špinavé šaty.

Kontemplace není a nemůže být funkcí tohoto vnějšího já. Mezi hlubokým přesažným já, které se probouzí jen v kontemplaci, a povrchním vnějším já, které obvykle ztotožňujeme s první osobou jednotného čísla, je nepřekonatelný protiklad. Musíme si připomenout, že toto povrchné "já" není naše pravé já. Je to naše "individualita" a naše "zkušenostní já", ale není to ta pravá a skrytá osoba, která stojí před Božíma očima. "Já", které pracuje ve světě, přemýšlí o sobě, pozoruje své reakce a mluví o sobě, není to pravé "já", které bylo v Kristu spojeno s Bohem. Je to přinejmenším odev, maska, přestrojení tohoto tajemného a neznámého "já", které většina z nás neobjeví, dokud nezemře/l/. Naše vnější povrchové já není věčné, není duchovní. Vůbec ne. Toto já je odsouzeno, aby zmizelo tak důkladně jako kouř z komína. Je zcela křehké a mizivé. Kontemplace je právě uvědomění, že toto "já" je ve skutečnosti "ne-já", a probuzení onoho neznámého "já", které je za pozorováním a reflexí a je neschopné vyložit sebe. Nemůže ani říci "já" s jistotou a drzostí toho druhého, neboť jeho pravá přirozenost je v tom, že je skryté, nepojmenovatelné, neztotožněné v společnosti, kde mluví lidé o sobě a o druhých. V takovém světě zůstává pravé "já" nevyslovitelné a neviditelné, protože má toho mnoho říci, ale ani jedno slovo z toho není o něm.

Kontemplace nemůže být nic cizějšího než Descartesovo "cogito ergo sum" /Myslím, a proto jsem/. To je prohlášení odcizené bytosti, vyhnané ze svých duchovních hloubek, prinucené hledat nějakou úlevu v důkazu své existence, za ožením na pozorování, že "přemýšlím". Je-li jeho myšlení nutným prostředkem k získání pojmu existence, pak ve skutečnosti jen se vzdaluje od svého pravého bytí. Převádí se na pojem. Znemožňuje si přímo zakusit tajemství svého bytí. A když současně převádí také Boha na pojem znemožňuje si jakoukoliv intuici božské skutečnosti, neboť ta je nevypověditelná. Přistupuje k svému bytí jako by to byla objektivní skutečnost, to je: snaží si uvědomit sebe, jako si uvědomuje nějakou cizí "věc". A pak ~~zakusuje~~ jde dále a přesvědčí sebe, že Bůh je nekonečný, přesažný Bůh, je také "věc", "předmět", jako jiné konečné a omezené předměty našeho myšlení. Kontemplace je naopak zkušenostní uchopení skutečnosti jako subjektivní, ne tak "má" /to by znamenalo: "patří cívce vnějšímu já"/, ale "sebe" v existenciálním tajemství. Kontemplace nedochází ke skutečnosti rozumovým odvozením, ale intuitivním probuzením, ve kterém je naše svobodná a osobní realita si plně vědoma své existenciální hloubky, které se rozšiřují do Božího tajemství.

Pro kontemplativního člověka není žádné cogito /"myslím"/, ani ergo /"proto"/, ale jen sum, jsem. Ne ve smyslu pošetilého tvrzení, že naše individualita je poslední skutečnost, ale pokorné poznání, že naše tajemné bytí je osoba, ve které přebývá Bůh, nekonečně sladký a nepremožitelně mocný.

Kontemplace není pochopitelně jen pro pasivní a klidné povahy. Není to pouhá nečinnost, sklon k nečinnosti k duševnímu klidu. Kontemplativní člověk není jenom člověk, který jen rád sedí a přemýšlí, ještě méně člověk, který posedává s nepřítomným pohledem. Kontemplace je víc než hloubavost nebo sklon k uvažování. Pravda, hloubavá a reflexivní vlna je něco, co není k zahození v našem strojovém a bezduchem světe, a může být dobrou přípravou na kontemplaci.

Kontemplace není zbožnost nebo snaha o pokoj a uspokojení v liturgických obřadech. Ty jsou velmi dobré, skoro nezbytné jako příprava na kontemplativní zkušenost.

1/ "Peklo" můžeme popsat jako trvalou ztrátu našeho ~~xxx~~ bytí, našeho pravého já, které je v Bohu.

Samy ze sebe však tuto zkušenost nikdy nedají. Kontemplativní intuice nemá nic společného s povahou. Občas se sice může stát, že člověk s klídnou povahou se stane kontemplativním člověkem, ale stejně dobře se může stát, že pasivní povaha my bude překážet ve vnitřním zápasu a kruží, kterými se obvykle přichází k hlubšímu duchovnímu probuzení.

Ale také se může stát, že činný a vášnivý člověk se probudí ke kontemplaci, snad docela náhle, bez příliš velkého zápasu. Ale je třeba dodat, že některé činné typy nejsou zpravidla disponovány ke kontemplaci nikdy k ní nedojdou, leda s velkými potížemi. Snad ani na ni nemyslí, ani jí nehledají, neboť kdyby to dělali, jen by se namáhali a ubližovali si nesmyslným úsilím, které pravděpodobně nebude mít nijaký smysl nebo užitek. Takoví lidé, obdareni fantazií, vášní a dobovatelskými sklony, se vyčerpávají, když se snaží dosáhnout kontempace, jako by to byl nějaký p/rámet, třeba hmotné štěstí nebo politický úřad nebo profesura či prelatura. Ale kontempace nikdy nemůže být předmětem vypočítavé ctižádosti. Není to něco, co si můžeme napláňovat svým praktickým rozumem, ale živá voda ducha, po kterém žízíme, jako štvaný jelen žízí po reze v pustině.

Nerozhoduje to, že my jsme se rozhodli probudit se, ale to, že Bůh se rozhodl probudit nás.

Kontempace není trans ani extáze, neslyší se při ní náhlá a nevypověditelná světla. Není to citový zápal a sladkost, které přicházejí s náboženským povznesením. Není to nadšení, pocit, že člověk je "uchopen" živelnou silou a "osvobozen" mystickým záchvatem. Tyto věci se mohou podobat kontemplativnímu probuzení v tom, že vyrazují běžné vědomí a kontrolu prováděnou naším povrchovým já. Ale nejsou dílem "hlubokého já", jen citů, tělesného podvědomí. Je to dionýsovský výron sil toho "já" /ono/. Takové projevy mohou ovšem provázet hlubokou a pravou náboženskou zkušenost, ale není to kontempace, o které teď mluvíme.

Kontempace není také prorocký dar, ani nepřináší schopnost číst tajemství lidských srdcí. Tyto věci mohou někdy provázet kontemplaci, ale nejsou pro ni podstatné, a byl by omyl, kdybychom si ji s nimi pletli.

Známe mnoho jiných úniků z poznatelného, vnějšího já, které mohou vypadat jako kontempace, ale nejsou kontempace. Například zkušenost, že někdo je uchopen a povznesen kolektivním nadšením při stranickém projevu, farizejské vzdušné stranické vernosti, které vymazává naše svědomí a rozhřešuje každý zločinný sklon ve jménu třídy, národa, strany, rasy nebo sekty. Nebezpečí a pritažlivost této nepravé mystiky národa a třídy je právě v tom, že svádí a předstírá, že uspokojí ty, kteří si už nejsou vědomi nějaké hluboké nebo duševní potřeby. Nepravá mystika masové společnosti uchvacuje lidi, kteří se vzdálili od sebe i od Boha, takže už nejsou schopni opravdové duchovní zkušenosti. Ale právě tyto náhražkové formy nadšení jsou opium pro lidi, protože v nich usmrcují vědomí jejich hloubek a nejosobnějších potřeb, vzdalují je od jejich pravého já, uspávají svědomí a osobnost a převrací svobodného, rozumného člověka v trpný nástroj politiků moci.

Ať nikdo nedoufá, že v kontemplaci najde únik z konfliktů, úzkostí nebo pochyb. Naopak, hluboká, nevyslovitelná jistota, kontemplativní zkušenosti probouzí tragickou úzkost a otevírá v hlubinách srdce mnoho otázek, podobných ranám, které bez ustání krvácejí. Neboť každému zisku v hluboké jistotě odpovídá vzrůst povrchové "pochybnosti". Tato pochybnost se nijak neprotiví pravé víře, ale nemilosrdně zkouší a vyslýchá pochybnou "víru" všedního života, lidskou víru, která není nic jiného než trpné přebírání běžných názorů. Tato nepravá "víra", z které často žijeme, a s kterou někdy se i ztotožňujeme se svým "náboženstvím," je podroben neúprosnému výsledku.

1/ "Peklo" můžeme popsat jako trvalou ztrátu našeho ~~zřetel~~ bytí, našeho pravého já, které je v Bohu.

Samy ze sebe však tuto zkušenost nikdy nedají. Kontemplativní intuice nemá nic společného s povahou. Občas se sice může stát, že člověk s klídnou povahou se stane kontemplativním člověkem, ale stejně dobře se může stát, že pasivní povaha mu bude překážet ve vnitřním zápasu a kruží, kterými se obyčejně přichází k hlubšímu duchovnímu probuzení.

Ale také se může stát, že činný a vášnivý člověk se probudí ke kontemplaci, snad docela náhle, bez příliš velkého zápasu. Ale je třeba dodat, že některé činné typy nejsou zpravidla disponovány ke kontemplaci nikdy k ní nedojdou, leda s velkými potížemi. Snad ani na ni nemyslí, ani jí nehledají, neboť kdyby to dělali, jen by se namáhali a ubližovali si nesmyslným úsilím, které pravděpodobně nebude mít nijaký smysl nebo užitek. Takoví lidé, obdareni fantazií, vášní a dobovatelskými sklony, se vyčerpávají, když se snaží dosáhnout kontempace, jako by to byl nějaký p/rámet, třeba hmotné štěstí nebo politický úřad nebo profesura či prelatura. Ale kontempace nikdy nemůže být předmětem vypočítavé ctižádosti. Není to něco, co si můžeme napláňovat svým praktickým rozumem, ale živá voda ducha, po kterém žízníme, jako štváný jelen žízni po řece v pustině.

Nerohoduje to, že my jsme se rozhodli probudit se, ale to, že Bůh se rozhodl probudit nás.

Kontempace není trans ani extáze, neslyší se při ní náhlá a nevypověditelná světla. Není to citový zápal a sladkost, které přicházejí s náboženským povznesením. Není to nadšení, pocit, že člověk je "uchopen" živelnou silou a "osvobozen" mystickým záchvatem. Tyto věci se mohou podobat kontemplativnímu probuzení v tom, že vyrazují běžné vědomí a kontrolu prováděnou naším povrchovým já. Ale nejsou dílem "hlubokého já", jen citů, tělesného podvědomí. Je to dionýsovský výron sil toho "já" /ono/. Takové projevy mohou ovšem provázet hlubokou a pravou náboženskou zkušenost, ale není to kontempace, o které teď mluvím.

Kontempace není také prorocký dar, ani nepřináší schopnost čistého tajemství lidských srdcí. Tyto věci mohou někdy provázet kontemplaci, ale nejsou pro ni podstatné, a byl by omyl, kdybychom si ji s nimi pletli.

Známe mnoho jiných úniků z poznatelného, vnějšího já, které mohou vypadat jako kontempace, ale nejsou kontempace. Například zkušenost, že někdo je uchopen a povznesen kolektivním nadšením při stranickém projevu, farizejské vzdušné stranické vernosti, které vymazává naše svědomí a rozhřešuje každý zločinný sklon ve jménu třídy, národa, strany, rasy nebo sekty. Nebezpečí a pritažlivost této nepravé mystiky národa a třídy je právě v tom, že svádí a předstírá, že uspokojí ty, kteří si už nejsou vědomi nějaké hluboké nebo duševní potřeby. Nepravá mystika masové společnosti uchvacuje lidi, kteří se vzdálili od sebe i od Boha, takže už nejsou schopni opravdové duchovní zkušenosti. Ale právě tyto náhražkové formy nadšení jsou opium pro lidi, protože v nich usmrcují vědomí jejich hloubek a nejosobnějších potřeb, vzdalují je od jejich pravého já, uspávají svědomí a osobnost a převrací svobodného, rozumného člověka v trpný nástroj politiků moci.

Ať nikdo nedoufá, že v kontemplaci najde únik z konfliktů, úzkostí nebo pochyb. Naopak, hluboká, nevyslovitelná jistota, kontemplativní zkušenosti probouzí tragickou úzkost a otvírá v hlubinách srdce mnoho otázek, podobných ranám, které bez ustání krvácejí. Neboť každému zisku v hluboké jistotě odpovídá vzrůst povrchové "pochybnosti". Tato pochybnost se nijak neprotiví pravé víře, ale nemilosrdně zkouší a vyslýchá pochybnou "víru" všedního života, lidskou víru, která není nic jiného než trpné přebírání běžných názorů. Tato nepravá "víra", z které často žijeme, a s kterou někdy sa i ztotožňujeme se svým "náboženstvím," je podroben neúprosnému výsledku.

Toto trápení je jakýsi soud ohněm, ve kterém nás světlo neviditelné pravdy, které nás zasáhlo v temném paprsku kontemplace, nutí zkoumat, pochybovat a nakonec zavrhnout všechny předsudky a konvence, které jsme doposud přijímali, ja o by to byla dogmata. Proto je jasné, že pravá kontemplace je neslučitelná se spokojeností a samolibým přijímáním předem utvořených mínění. Není to jen trpná spočinutí v status quo, jak by si někteří rádi mysleli, neboť to by ji omezilo na duchovní znecitlivění. Kontemplace není práček proti bolesti. K jakému celopalu dochází v tomto stálém zpopelnování starých otreklých slov, frází, hesel., racionalizací! Nejhorší na tom je, že i zdánlivě svaté pojmy hynou spolu s ostatními. Je to hrozné rozbíjení a pálení model, očista svatyně, takže žádná rytina nemůže zabírat místo, které Bůh přikázal nechat prázdné: střed, existencionální oltář, který prostě "je".

Nakonec kontemplativní člověk trpí úzkostí z poznání, že už neví, co Bůh je. Může nebo nemusí milosrdně poznat, že nakonec je to největší zisk, protože Bůh není "neco", není "vec". Přesně to je podstatný znak kontemplativní zkušenosti. Vidí, že tu není "neco", co by se mohlo nazvat Bůh, protože Bůh není ani "neco" ani "vec", ale ryzí "Někdo" /1/. Je "ty", před k kterým opyकुज्मद svým nejosobnějším a neprenosným hlasem "já jsem".

1/ To se nesmí brát v tom smyslu, že by člověk neměl platné pojmy o božské přirozenosti. Ale v kontemplaci abstraktní pojmy božské podstaty nehrají důležitou roli, protože jsou nahrazeny konkrétní intuicí, založenou na lásce, že Bůh je osoba, předmět lásky, ne "přirozenost", nebo "vec", která by byla předmětem studia nebo touhy vlastnit.

SEMENA KONTEMPLACE

Každý okamžik a každá událost lidského života zasazuje do naší duše něco nové. Neboť jako vítr roznáší tisíce krídlatých semenek, tak také každý jednotlivý okamžik přináší zárodky duchovní životnosti, které nepozorovaně spočínou v lidských myslích a vůlích. Většina z těchto nespočetných semen zahyne a ztratí se, protože lidé nejsou připraveni, aby je přijali, neboť tato semena mohou vzklíčit jen v dobré půdě svobody, dobrovolnosti a lásky.

To není nějaká nová myšlenka. Už dávno předtím řekl Ježíš v podobenství o rozešvač, že "semeno je slovo Boží". My si často myslíme, že se hodí jen na slova evangelia, pokud se výslovně káže v neděli v kostele /jestli se v kostele vůbec káže/. Ale každý projev Boží vůle je v jistém smyslu Boží "slovo" a proto "semena" nového života. Žijeme uprostřed stále se menící skutečnosti. Ta má v nás probudit možnosti nepřetržitého dialogu s Bohem. Tím nemyslím ustavičné "povídání" nebo lehkovážně konverzační formu citové modlitby, jaká se nedky pěstuje v klášterech, ale dialog lásky a volby. Dialog hlubokých vůlí.

Ve všech životních situacích k nám přichází "Boží vůle"? nejen jako vnější diktát neosobního zákona, ale jako vnitřní výzva osobní lásky. Běžný pojem, že Boží vůle je záhadná a libovolná síla, která se na nás neúprosne a nepřátelsky snáhá, vede lidi k ztrátě víry v Boha, protože poznávají, že ji nemohou milovat. Takový pohled na Boží vůli dohání lidskou slabost k zoufalství a člověk se diví, není-li sám často projevem zoufalství, které je tak nesnesitelné, že sním nemůžeme vedome uvažovat. Tyto svévolné "diktáty" panovačného a nečitelného Otce jsou častěji semena nenávisti než lásky. Máme-li takový pojem Boží vůle, nemůžeme hledat tajemné temné a důvěrné setkání, ke kterému dochází v kontemplaci. Budeme jen toužit po tom, abychom od něho co nejdále utekli a navždy se skryli před jeho tváří. Tolik záleží na naší představě Boha! A přece žádná představa Boha, ani ta nejšistší a nejdokonalejší, ho nevyjádří tak, jak skutečně je. Naše představa o Bohu nám říká víc o nás než o něm.

Musíme se naučit poznávat, že Boží láska k nám přichází v každé situaci a přichází pro naše dobro. Jeho nevyzpytatelná láska přichází, aby nás probudila. Pravda, toto probuzení zahrnuje v sobě smrt našeho vnějšího já, proto se budeme bát jeho příchodu, a to v té míře, v jaké jsme se ztotožnili s tímto vnějším já a připoutali se k němu. Ale když pochopíme dialektiku života a smrti, naučíme se přijímat rizika, obsažená ve víře, provádět volby, které nás osvobodí od našeho obvyklého já a otevrou nám dveře k novému bytí, k nové skutečnosti.

Mysl, která je vězněm běžných představ, a vůle, která je zajatcem vlastní touhy, nemohou přijmout semena neobvyklé pravdy a nadpřirozené touhy. Neboť jak mohu přijmout semena svobody, jsem-li zamilován do otroctví, a jak mohu pěstovat touhu po Bohu, jsem-li naplněný jinou a opačnou touhou? Bůh nemůže do mne zasadit svou svobodu, protože jsem vězen, a ani netoužím, abych byl svobodný. Miluji své zajetí a vezením se v touze po věcech, které nenávidím, a své srdce jsem zatvrdil proti pravé lásce. Proto se musím naučit odhodit to, co je obvyklé a běžné, a souchlasit s tím, co je pro mne nové a neznámé. Musím se naučit "opustit sebe", abych našel sebe, když se podám Boží lásce. Kdybych vyhlížel Boha, každý okamžik a každá událost by zasévala do mé vůle zrna jeho života, a ta by jednoho dne vyrostla v úžasnou úrodu.

Neboť Boží láska mě ohrívá v slunci, a Boží láska posílá chladný déšť. Boží láska mě živí chlebem, který jím, a Bůh mě živí také hladem a postem. Boží láska mi posílá zimní dny, kdy jsem nachlazený a nemocný a horké léto, kdy pracuji a má šaty jsou zcela propocené. Ale Bůh na mne dýchá také lehkým vánkem z říčky a vetříkem z lesa. Jeho láska rozkládá nad mou hlavou stín fíkovníku a posílá chlapce podél obilného pole s konví pramenité vody, když pracující odpočívají a mezí stojí pod stromy.

Boží láska mluví ke mně v ptácích a potocích, ale také zpoza hluku města mluví ke mně Bůh ve svých úsudcích, a všechny tyto věci jsou semena, která mi posílá jeho vůle.

Jestliže tato semena zapustí kořeny v mé svobodě, a jestliže jeho vůle poroste z mé svobody, stanu se láskou; kterou Bůh je, a má sklizen bude jeho slávou a mou radostí.

A já vyrostu a tisíce a milióny jiných svobod v jedno zlaté, velké pold, které chválí Boha, plné růstu, plné pšenice. Jestliže ve všech věcech vidím jen horko a chlad, jídlo nebo hlad, nemoc nebo práci, krásu nebo potešení, hmotné dobro nebo zlo, které má skutky získaly pro moji vůli, najdu jen prázdnotu a ne štěstí. Nebudu nasycen, nebudu naplněn. Neboť mým pokrmem je vůle toho, který učinil mne i všechny věci, aby mi dal sebe skrze ne.

Mou hlavní starostí by nemělo být potěšení nebo úspěch, zdraví nebo život, peníze nebo opočiněk, nebo třeba i ctnost a moudrost - ještě méně jejich protiklady - utrpení, nezdár, nemoc, smrt. Ale mou jedinou touhou a mou jedinou radostí v e všem, co se děje, by mělo být poznání: "Zdež je věc, kterou Bůh chtel pro mne. V ní najdu jeho lásku, a když ji přijmu, mohu mu jeho lásku vrátit a s ní mu dát sebe. Neboť v tom, že dám sebe, najdu Boha, a Bůh je věčný život."

Když budu s radostí souhlasit s jeho vůlí, když ji budu konat s veselostí, budu mít jeho lásku ve svém srdci, protože má vůle je teď stejná jako jeho láska a já se stávám tím, co je on, a on je láska. A když přijmu od něho všechny věci, přijmu do své duše jeho radost, ne pro to, že věci jsou to, co jsou, ale pro to, že Bůh je ten, který je, a jeho vůle chtěla ve všech věcech mou radost.

Jak poznám Boží vůli? I tam, kde se výslovně nevyžaduje ode mne poslušnost, jako například při oprávněném rozkazu, je obvykle prece jen nějak vyjádřena Boží vůli. Neboť když něco žádá pravda, spravedlnost, milosrdenství nebo láska, je to jiste chtené Bohem. Souhlas s jeho vůlí je pak souhlas stím že budu pravdivý nebo budu mluvit pravdu, nebo ji aspoň budu hledat. Poslušnost je odpověď na jeho vůli, vyjádřenou v potrebe druhé osoby nebo aspoň účta k právu druhého. Neboť právo druhého človeka je výraz Boží lásky a Boží vůle. Když Bůh žádá, abych mel v účtu práva druhého, nežádá jen to, abych se řídil nějakým abstraktním, libovolným zákonem. Umožnujemi, abych se jako jeho syn podílel na péči o mé bratry. Kdo ignoruje práva a potreby druhých, nemůže, doufat, že bude chodit ve světle kontemplace, neboť jeho cesta se odvrátila od pravdy, od soucitu, a proto od Boha.

Také to, co žádá práce, kterou mám vykonat, mohu chápat jako Boží vůli. Mám-li okopávat záhony nebo připravovat stůl, budu poslušný Boží vůle, když tento úkol přesne provedu. Budu-li pracovat dobře a poctvě, s láskou a úctou k povaze svého díla a se správným přihlédnutím k jeho účelu, spojím se s Boží vůli ve své práci. Tak se stanu jeho nástrojem. On bude pracovat skrze mne. Když budu jednat jako jeho nástroj, moje práce nemůže překážet kontemplaci, i když může dočasne zaujmout mou mysl tak, že se jí nemohu venovat, když provádím svou práci. Ale práce sama očistí mysl a připraví mne na kontemplaci.

Nepřirozená, šíleně úzkostlivá práce, práce konaná z hrabivostinebo ze strachu nebo jiné neusporádané vášně, nemůže vlastně být obětována Bohu, protože takovou práci Bůh nikdy nechce. Může dopustit, že pro své hrčičky společnosti, ve které žijeme, budeme snad musiti bez vlastní viny pracovat šíleně a roztržiti. V takovém případě to musíme snášet a co nejvíc vytežit z toho, čemu se nemůžeme vyhnout. Ale nebudme zblázni k rozdílu mezi řádnou, zdravou prací a nepřirozenou drinou.

V každém případě se musíme snažit, abychom se podřídili právě povinnosti, která je nám uložena, práce, kterou máme vykonat, nebo naší Bohem dané přirozenosti. Kontemplativní poslušnost a odevzdanost do Boží vůle nikdy nevyžaduje, abychom byli lhostejní k přirozeným hodnotám, které Bůh vložil do lidského života a práce. Nesmíme si plést necitelnost s odpoutáním. Kontemplativní člověk musí být jisté odpoutaný, ale nikdy si nemůže dovolit, aby se stal necitelný k pravým lidským hodnotám ve společnosti, v jiných lidech nebo v sobě. Jestliže to dělá, jeho kontemplace je beznadějně porušena přímo u kořenů.

Abychom se stal sebou, musím přestat být tím, co jsem si vždy myslel, že musím být, a abych našel sebe, musím vyjít ze sebe, a abych žil, musím zemřít.

SPOJENÍ A ROZDĚLENÍ

Polámané kosti Polámané kosti

THOMAS MERTON

Charles OLSON:

L i d s k ý v e s m í r

Jsou zákony, které říkají, že lidský vesmír je stejně jako cokoli jiného poznatelný. A také vymežitelný.

Problém je však v tom, že člověk, nadšený vítězstvím nad vlastní rozporuplností, současně nesouvislostí přijímá, jásá nad nimi a dokáže být i spokojený - což dává přinejmenším malý smysl. A když někomu něco říká, myslí si, že stačí - boj stojí tolik námahy a divného utrpení - obalit to trochu do tajemna: není to tak snadné, ale sám na to přijdeš, když to zkusíš.

Dnes je třeba být chladnokrevně ostražitý a také se někdy ozvat. Der weg stribt - řekl kdosi. Měl pravdu nebo ne? Jenže otázkou je was ist der weg?

I.

Složitost objevu /ve vnitřním světě, který je jen lidský, protože jsme to my sami a nic z toho kolem, z toho mimo/ je v tom, že definice je právě tak součástí činu jako vlastního citu, v tom smyslu, že život JE zaujatost sebou samým, že to, o co se s nimi dohadujeme je právě jen tolik, kolik přijmeme a zase vydáme. Jinými slovy - nejme ničím jiným než nástroji objevování i nástroji závěrů.

To je samozřejmé, vždyť jazyk je přece základem a i u něj je třeba, vezmeme-li v úvahu nová pravidla, nejprve zjistit jeho současný stav - a získáme právě jazyk v jeho dvojí podobě: logos /řeč/ a tongue /jazyk/, tedy: rozlišování a zvuk.

Dlouho jsme žili v čase generalizování, přinejmenším od 450. roku před Kristem. A to mělo svůj vliv na nejlepší muže i na nejlepší díla. Logos, nebo spíše forma, v té době pronikala svými abstrakcemi mezi naše pojmy, zatímco vlastní užití jazyka, jeho další funkce - řeč, bylo třeba natolik obnovovat, že někteří z nás, aby to vyrovnali, se vrátili zpět k hieroglyfům nebo k ideogramům. /To je rozdíl mezi jazykem jako činem okamžiku a mezi jazykem jako činem uvažování o okamžiku./

Ale to nemůže dlouho vydržet, vlastně nikdy to nemohlo dlouho trvat. Protože názory mají stejný zvyk jako činy, i v nich je třeba bojovat znovu proti partikularismu. Kdo vlastně může oddělit jazyk od akce vzhledem k základnímu pravidlu jednoty definice a objevu? /Ačkoliv je zcela pochopitelné, že jednostranní Řekové došli k spekulativním závěrům o všeobecnosti "VŠEOBECNOSTI Rozmluvy"/ /To je jejich výraz a záštita všech příštích metafyziků - jakoby také jazyk byl absolutní, místo aby /stejně jako člověk/ byl nástrojem. Neměli v úmyslu, jakkoliv se to nabízelo, spojit člověka a jazyk v tom, co i dnes zbytečně rozdělujeme - v jejich společné moci a kráse. Není nutné přehánět výrazy, zvláště tak rozšířené jako "všeobecnost". Protože projev je sdělně všeobecný, nebo maximálně - libovolně všeobecný. V každém případě tak rozšířená /logos měl vždy velkou přednost před živou řečí/ forma si přisvojovala velké množství závěrů, které bylo lépe nechat být. Dnes je nutné vrátit se k dvěma jediným všeobecnostem, které platí, těm dvěma zjevným, které člověk musí přijmout, protože ony přijímají jeho: tj. člověk jako organismus a jeho okolí - země a planety.

Není nám jasné jak mohly dva výklady pojmu objeveného Řeky tak nesmírně překážet naší schopnosti vnímat. Stalo se to po Sokratově sklonu generalizovat, jeho ochotě /z vlastní výstřednosti/ vyčlenit "všeobecné" z projevu, místo aby nechal věci na místech kde k něčemu byly. Není dostatečně prokázáno, že logos a jeho nutný předpoklad, jsou jen materiálem, kterým musí vládnout člověk a ne prostředkem konečným za který byly dřív považovány. Po nich pak přišlo vlastní vnímání a rozdíly, které se odůvodněně nabízely. Harmonie všeobecná, a já zahrnuji i člověka, je nelogická, nebo lépe, je post-logická, jako je řád jakékoliv dané věci. /Aristoteles objasnil dva nové velké pojmy: logiku a klasifikaci. A právě ony tak posílily navyklý názor, že akce je jen překážkou, mohl bych přímo říci že je to úplný protiklad.

Nemohu opominout třetího z velkých Řeků, volnějšiho Platóna, který měl více možností prostoru a stylu než kolik mu je schopno přiznat lidstvo. Jeho svět ideí, formy odtržené od obsahu, je stejně sporný a nebezpečný jako logika a klasifikace. Tak je nutno ji chápat, pokud si máme uvědomit i druhou stranu celé řecké filosofie. Platón je možná HONEY-HEAD, jak ho nazval Melville, ale je stejně tak zrádný ke všem mravencům a to i tam, kde mí vrstevníci umírají nebo ze sebe dávají to nejlepší. Idealismus jakéhokoliv druhu, stejně jako logika a jako klasifikace, získávají tím více možností, čím více je přecenujeme. Jsou schopny stát se cestou nekonečnou místo cestou ke konci. KONEC to není nic jiného než tato přítomnost, než ty právě teď, není to nic jiného, než spojení - ty, přítomnost a akce.

To bychom si měli uvědomit. To, co nás většinou neuspokojuje - v životě a v psaní - je, že osoba /nebo spisovatel/ vyvrhne z celku nějakou část, nebo celek zjednoduší a tak vytvoří /tím, co řeknou nebo udělají, nebo povídkou, nebo básní, čímkoliv/ jen formu a uspokojí jen sama sebe. A právě tímto činem se dostane zpět mezi zákeřné pojmy a vzájemně se ztrácí, už nejsem účastníkem, není to to, co vím že se děje /to co se děje se mnou, stejně jako s nimi. Chceme i objasnění a nějakou tu radost. / UŽ to nebude důkaz, bude to jen výsledek klasifikace a tak zbrzdující. Bude úplně jasné, že se to zvrhlo na lež. Každý z nás má v určitý okamžik nějaký dojem, nějaký neurčitý pocit mnohem rozmanitější, než je ten zvolený a vykonstruovaný, který můžeme postupně sdělit.

Nedávám vinu Řekům. Chyba je v nás, protože jsme nenašli způsob jak zpracovat podobné zkušenosti ve vlastní definici a výrazu, jinými slovy: nepřišli jsme na to, jak existovat v lidské obecnosti a ne jen dělit realitu z různých hledisek a různým způsobem. Protože jen taková existence může být naším cílem, nebo by jí měla být. To je jediný závěr, který měl vyplýnout, a postup, který se teď nabízí, může být zneužit funkcí SROVNAVÁNÍ, nebo nakonec i SYMBOLOGIE. Metafory a performance jsou příliš zřejmé lži, které nás skrytě ubírají intelektuální aktivitu. Porovnáváním se v nejlepším případě jen povznese nad několik zbytečností = srovnávat znamená brát jedno a snažit se pochopit ho pomocí označování podobností nebo rozdílnosti vzhledem k druhému. Nesmáz je v tom, že žádná věc není tak stejná nebo odlišná od jiné /tyto podoby a rozdíly jsou pouze zdánlivé/. Takovou analýzou docílíme jen POPISU - nevede k ničemu, na čem skutečně záleží: že totiž věc, aktuální věc, na nás působící mnohem více vlastní existencí, bez ohledu na kteroukoli jinou věc, krátce, její pravý charakter který nás zajímá a o kterém chceme vědět, je její podrobný součet. Je nutno vystupovat proti veškeré věcné klasifikaci. Žádná hierarchie kvality nebo kvantity, ale věc sama o sobě a její VÝZNAM pro nás, kteří ji vnímáme /ať už je jakkoli různá pro každého jednotlivce, ať už jsou vztahy jakékoliv/.

Musí být způsob, jak nalézt metodu jedinou na rozdíl od frází a nelogičnosti metody řecké. Musí být způsob, kterých vychází ZE VNITŘ a ne zvenčí - tím jen jsme mohli získat věchy rozdělené na události a to pak nezabrání strachu a zneklidnění, což zpomalí zjišťování.

Nějakou dobu jsem žil mezi lidmi, kteří byli více méně přímými dědci určité kultury a civilizace, která byla pravým opakem všeho, co jsme znali odedávna a co nás činilo přírodními dětmi. Jejich podstatným ry-

sem je dodnes to, že dávají určitou přednost lásce a tělesnosti před ostatním, což nás kdysi nejvíce rozdělovalo, ale již před vydáním mých článků se rozdíly zmenšily. Lidé se dnes mačkají v autobusech a zjišťují hloubku a věčnost lásky ve středu rodiny. Jsou z nich ubozí ztroskotanci moderního světa, neschopní postarat se ani o vodu na pití a koupel, když v červnu dostatečně nezaprší a jsou prázdné studny. Stratili schopnost svých předchůdců společně pracovat. Dosud však dokáží něco, co žádný současník nepochopí, neboť je jim to dáno přírodou: každý po svém ovládá své tělo, jak je k tomu vedou všeobecné znalosti. Když je potkávám na ulicích - děti, ženy, muže - jejich těla jsou nesmírně jemná. Je jisté, že dotyk by neměl žádný smysl, zjistili bychom jen přírodní pravidla o těle. Nemáme nutný odstup, a to - ve Spojených státech - způsobuje, že lidé si celý život kladou otázku o vlastní odpovědnosti za divoké činy svého organismu. Přijetí, kterého se mi dostalo od těch druhých lidí i jejich vzájemné vztahy byly upřímné. Poznám jsem spoustu individualit vystupujících ze své tělesnosti. Jako přírodní tvor žasnu nad krásou zvířecí lidských očí, které nejsou přiškrcovány omezenou tělesností, nad tím, jak svébytné a lidské jsou pohledy očí, když se nepřeháně jejich obal.

Těžko se mohu ubránit subjektivismu a tvrdit, že jsem postřehl první příznak obrody lidstva. U Lernerů se kterými jsem žil, jsem zjistil /ve srovnání s lidmi žijícími v blízkém městě/, že osoby s velkýma nebo malýma očima jsou vždycky v menšině, ale vždycky byli dříve než garáže, které jim dodávají lásku a umožňují jim rychleji se množit a zaplavovat zemi. Nic není náhoda a člověk stejně jako příroda nedělá nic bez plánu nebo disciplíny jak plán uskutečňovat. A jestliže je pravda, že dnes žijeme ve strachu před vlastním rodem, a víme dobře proč, je také pravda, že můžeme stejně snadno najít příčiny, proč oni tak nežijí, nebo nežili.

Domnívám se, že tento rozdíl vyplývá ze schopnosti Mayů mít stejný pojem o činnosti, která je přitahuje a také udržuje v rovnováze. Jsou to lidé, kteří: 1/ jsou schopni zajímat se o výrazy a pohyby všech živočichů a zejména tří planet k tomu, včetně lidského obličeje a rukou. Vymysleli systém popsaných desek, dnes nazývaných hieroglyfy, které byly však původně poezí, slunečnými a jasnými písněmi, vybranými, aby byly vytesány do kamene a uchovaly moc jedinců, kteří je vytvořili. 2/ jsou schopni shromažďovat kamení určitých přesných rozměrů a ozdobit jím blízký kopec. Udělat z toho maják nebo pozorovatelnu a jednoho postavit na stráž do ohrady ve které si lidé povznesejí svým představami mohou vyměňovat své sandály. 3/ vypalují z popela nádoby dostatečně póravité, aby v nich mohli přesíváním chladit vodu; dostatečně silné, aby v nich mohli péci rybu nebo iguana; dostatečně krásné, aby je mohli použít při oslavách, které patří mezi základní projevy člověka.

A jestliže jsou lidé schopni dělat tohle, nemůže nás překvapit, že už dávno před tím, než se to naučili, byli schopni měnit přírodu - vypěstovat dnešní kukuřici - což národ Burbanksů považuje za jeden z divů světa. Tohle všechno je dodnes vidět na jejich tělech, zatímco Američané vděčí za své nepovedené postavy svému hnojenému salátu a rychle rostoucí zelenině. Je skutečností, že využití přírody tak, aby se zachovaly všechny hodnoty, ať už v zelenině nebo v umění, je mnohem spíš podvodem jak s ohledem na ni, tak s ohledem na nás. A protože člověk není kouzelník, není schopen postihnout jednotu vlastní a přírodní složitosti. Je omezen vlastní tělem. Drobné legrace zaměřuje s dílem, kvůli kterému se na světě pohybuje. Pozice diváka vytlačila účastníka jako podmínku kultury. A prémie a ceny jsou odměnou za práci vymyšlenou monopolem obchodu nebo vlády na vlastní ochranu před pracovním postupem schopného jedince, nebo vnímáním, uznáním vynalézavého. Veškerá energie a vtip individua se přemístily na plátno kina nebo do kouzelné bedýnky. Vše ovládá pasivita. Zemřela válka i mír /nahrazeny světovládou?/ a člověk byl omezen na dvě jediné složky - setrvačnost a pohoa.

Je snadné to vyjádřit, příliš snadné, a máme k tomu dostatek zřejmých důkazů. Říci, že v Americe je ovoce jen jako zboží a člověk jako stroj, všechno naleštěné a bez chuti. Ohromující skutečností je, že ostatní svět si nepřeje nic jiného než právě tohle. Hodnoty zmizely ze světa, protože nikomu se nechce probíjovat se pod zářivý obal - tak přitažlivý pro všechny ostatní. S Der Weg stirbt.

II.

Může někdo změnit člověka natolik, aby se mu vrátila dynamika? Nevím. Ale sám za sebe nejdříve vysvětlím okyl jeho systematické pečlivosti. Potíže se zděděnými formulacemi, které přispívají k jeho vlastní zkáze /nelogické prohlášení sebe za střed všeho úžasného; nebo za nejlepší Boží odraz, prohlásí-li se za střed Bůh/, To obojí odsuzuje přírodu jako nepřijatelnou nebo podřízenou třetí složce, něco jako Dada svatého, který měl kdysi schopnost ovládat lidské řáči. Potom, když byl jeho vliv příliš silný, okamžitě ho snížili na cosi pouze mezi Bohem a ďáblem - a ďábel se tím ovšem stal nejdůležitějším činitelem. Výsledkem je to, čeho jsme dnes svědky: odhalení nadpřirozeného se ztratila veškerá vědeckost. Zbavili vědu moci, pohrávali si s ní jako s dechem, dali jí jakási práva, ale omezená vědomím, že vrcholem je stejně jen člověk vnímající Boha, ďábla nebo nadpřirozené bytosti - věda ztratila rovnováhu a vinou lidské zvrácenosti se rozletěla do větru.

Nedělitelnost je skutečnou lidskou přirozeností /jako je přesnější slovo než to milé mínění předmětů, chaos, který vypadá jako by byl tím nejmohutnějším zevšeobecněním, což způsobilo, že člověk musel nevyhnutelně objevit nějakého chlupatého obra jestliže ho chtěl pojmenovat/. Jestliže je však možnost odlišení stejně tak původní, nutí nás to udělat něco dál také a nedělitelností. Jsme nuceni hledat v tom, co je nám dáno, také způsob, jak toto odlišení provést. A došlo to tak daleko, že věda nás nutí chtít vědět, zda konečky našich prstů nejsou tím nejmenším projevem jí samé, malinké mozky /malé fotoelektrické buňky, dnes tuším nazývané kůží/, které okamžitě vzhledem k okolí dělají závěry! Je to pozoruhodná a užitečná myšlenka. Protože to je první náznak touhy poznat, jak rychlá je lidská schopnost přijímat budoucí vjemy.

Ale jestliže si řeknete tohle, můžete si vybrat mezi 2 verzemi: navždy ztratit sami sebe zmodernizováním "duše" /dlouho byla duše jen jemný výraz balící člověka jako zvláštní vnější skutečnost udržující nebezpečnou rovnováhu mezi ním a tím zvaným, co je všeobecně nazýváno chaosem - jako Williamsova barva/ a nebo jste zřejmě spáchali velký zločin. Musíte připustit, že vnější skutečnost je více než jen hmota, za kterou ji považuje člověk. Vnesením zmatku do tak důležitého vnímání a odsunutím výběrové instrumentace z její tradiční pozice, /největší z humanistů začal svůj sonet "Ubohá duše, střede mého hříšného světa"/ jste se dostali tak daleko, že kůže - místo styku člověka a vnější reality se stala místem, kde se děje vše a a že že člověk a vnější reality jsou zapleteny do sebe jen proto, že člověk si kdysi umyslal považovat je za totožné!

Je to něco jako zločin, kterého jsem ochoten se dopustit, abych obnovil něco ze ztracené lidské důstojnosti. Tato metaforou významu -- člověk potřebá doslova rychlosti světla, v krátkém okamžiku, všechno zřetelné, co se mu předloží - stejně krásná myšlenka, jako že požitky si pomocí své vnitřní energie, pomocí všech ostatních věcí, které jsou vždy z jakéhokoli důvodu oddělovány od vnějších vjemů - anu nebo myšlenek - objasní touhu, potřebu, naději, strach a lásku. Samotného mě neuspokojuje, že tyto tzv. vnitřní záležitosti jsou tak oddělovány od věcí, lidí a událostí, které s nimi souvisí a kterými člověk se projevuje - znovu si vybavuje nebo odmítá - prosáklý symboly, kterých je stále více a více od té doby, kdy Řekové objevili myšlenku transcendentního světa forem. Co ale skutečně vím je, že člověk si dělá vlastní výběr z nadpřirozena. Je pravda, že jsme začali hovořit o osobnostech, i když se spíše obávám, že jednotlivý čín individuality je pro člověka nepřirozený, pro člověka chápeme-li ho jako jeden z výsledků přírodního tvoření.

Člověk by se neměl příliš bezstarostně distancovat od ostatních přírodních tvorů.

I když někdo vyzvedne osobitost, problém tím stále zůstává v oblasti funkcí, které jsou pro člověka nepřírodní /přínejmenším nepřírodní s ohledem na humanisty/. Stejně tak mě neuspokojuje zjištění, že proces, kterým člověk přizpůsobuje nadpřírodní pro vlastní potřebu nespočívá s vnímáním více, než souvisí vnímání se světem. To je problém, že to, co probíhá v pokožce, je poněkud rozdílné od toho, co se děje kolem. Přenos představy /přesněji řečeno "přenos" než "duše" nebo to, co provedl analytikové svými zářnými "zdroji symbolů" nemůže být pochopen, jestliže ho oddělíme od materiálu v němž probíhá. Také zde, stejně jako u poetik, platí pravidlo, že forma není izolována od obsahu. Chybou všech ostatních metafyziků byla jejich popíznost, že zásadním omylem očekávat u Heisenberga tolik rozumu, aby ve svém výkladu připustil, že u věci se dá změřit její hmota jen jestliže se nám podaří zastavit její pohyb a nebo její pohyb, jestliže se nám v okamžiku měření podaří pomínout její hmotu. A proto se s jeho pomocí nepodařilo odhalit nic o tom, co - pokud lidská existence trvá - bude po smrti. Jediné, co zbývá, je znovu přijmout nauku o pohybu. Proto bylo řečeno, že ten, kdo ovládá pohyb, ovládá vesmír. A proto je umění jediným protějškem života - což je jediná platná metafyzika. Umění se nesnaží popisovat ale uzakonnuje. A pokud člověk opět ve svém životě místo touze a ponese opět za svůj život veškerou zodpovědnost, potom pochopí celou svoji existenci jako jeden celek probíhající skrze pokožku zvenčí dovnitř a úměrně lidské schopnosti konverze zase zpět ven.

Ale je také druhá strana pohybu zvaného život která by měla být znovu prozkoumaná - lidská činnost, kterou přehnaně milujeme. To nesmírné osvobození síly, které milujem příliš, jestliže myslíme jen je samotné, ale které /jestliže je správné/ je totožné ve všech svých podobách, tedy včetně té, kdy odčerpává. Zaslouží si, aby bylo řečeno, že jedinečnost akce platí jen pokud není rozdělněna lidským názorem, že čím patří jinam, aniž by mu však brali kvalitu, že patří jinam, odkud i podání, jakoby ten vnější svět měl rysy nějaké jiné lidské existence nebo několika lidských existencí, které se skrývají za zevšeobecněním "společností" nebo světa věcí samých. Jinými slovy, předpokládá se tak, že člověk na vlastní nebezpečí úplně rozbije uzavřený kruh předmětů, myšlenek a veškeré činnosti. Bod, v němž se člověk a svět střetávají je současně i bod, kde se rozcházejí. A právě tudy člověk, je-li aktivní, přijímá vjemy, tudy je vrací zpět, a je-li hbitý v přijímání, je hbitý i v tom, co vydává. Nemí-li, vše co se mu podává, vše, co se mu podaří získat pro sebe, je bezcenné, tím bezcennější, čím je on neschopnější získávat. A jeho možnost přijímat je jen taková, nakolik dokáže být více než jen sám sebou. Člověk může ovlivnit vnější skutečnost a to můžeme tvrdit bez ohledu na nesmysly mysticismu /který miluje tajemství stejně tak vnější jako vnitřní/. Jestliže se člověk rozhodne chápat vnější realitu jinak, než jako část vlastního bytí, tedy jako něco relevantního jeho vnitřnímu životu, potom /bude svéhlavý, chtě nechtě zneužije své síly, protože příroda je přece tak slabá/ ji využije. Využije ji jen tak, jak činil až dosud - ke sporným a ponyslým předpokladům, které jsou ve svých důsledcích nejen nepřírodní, ale doslova svazují a překrucují přírodní síly, které tím obrací proti přírodě samé. Je tak mocný, ubožáček. Ale co si tenhle nepatrný moderní člověk neuvědomuje, je, že jestliže obrátí přírodu proti ní samé, obrací ji i proti sobě, protože on je navěky její součástí. K vlastnímu prospěchu - bude-li chtít, nebo k vlastní škodě - jak tomu bylo doposud.

Překvapuje mě, že si člověk odmítá uvědomit důsledky svého postavení jako příjemce - jakoby polibek byl tak laciný, jak vlastně je. Bude hovořit o Rimbaudovi, ale odmítá mu sloužit - jakoby Rimbaud byl protikladem přírody jen proto, že je jiný než oni.

Jednají jako subjekty historických studií, nemohou pochopit jeho výjimečnost a je to i jejich vina, bez ohledu na to, jestli možnost pochopit a využít jeho a jemu podobné vůbec měli.

V hieroglyfech jsem vyčetl, že Mayové našli svůj vztah k přírodě a své místo v její různorodosti, ale zatím jsem nezjistil ani náznak využití jejich objevů v současné společnosti. Pouze Toynbee se snaží znevážit zde kdysi tak rozšířené učení na pouhé fonetické síto slov a na přirozenou minulost, což způsobuje, že my chceme nejdražšími objevy přizdobit jakýsi křesťanský, věčný a svatý krk. Je brozné, s kolika minulými objevy se to už stalo, totiž funkcí lidského vědomí zmizelo pod rukama těchto učených zrud /považovaných za moudré/ již tolik, že to zaráží. Neviděli skoro nic, ani jak užít toho, co vlastně věděli. Ještě horší pak bylo, že ani nevěděli, jak nás přinutit ignorovat pracné objevy z minulosti. Schválně se je snažili odstranit jako nebezpečné společnosti, pro kterou pracovali - a měli pravdu, protože každá skutečnost je nebezpečná pro řekníky a politiky, tak nebezpečná, jako pro bankéře hotové peníze. A čím déle žiji, tím více mě to svádí k domněnce, že vlastní příčinou odtržení člověka od přírody a tak i od země je činnost stáda, které by chtělo právě to, co příroda neumožňuje - aby se ztratila energie vůbec. Když vidím nesmysly a špinavosti kterými se člověk řídil, zdá se mi, že jeho největším úspěchem je jeho dětinakost - se kterou proklatě úspěšně dokáže ničit a ničí, každý den ničí energii. Je jí mnoho. Je jí příliš mnoho, aby mělo smysl tím trátit čas. Člověk tím svezepě drobí svou podstatu jako bezruký chrobák, který plývá vodou, když po celé zemi umírají horkem ptáci a ženy se se každé ráno shromažďují v zástupech a prosí o každou kapku té zázračné tekutiny, kterou vlévají do džbánů, houpou se v bocích a houpou své děti. Člověk ze sebe udělal zrůdu a hlupáka.

Bylo by lepší být ptákem, jako se cítili tihle Mayové. Bez ustání se co nejrychleji dívají kolem sebe, jen aby zůstali na živu, sledují i hady, jsou-li tam, kde mají být. Stále ve střehu před vším, co je obklopuje. Také pozorují Venuši a podobně jako černé kavky působí dojmem, že každou chvíli vzletnou a vrhnou se střemhlav do jejího sídla, neboť má dům jako flétnu - plný otvorů, kterými podle jejich mínění /má-li vůbec ruce/ je rozchází do východního větru a přímo dolů do jejich nitra nocí a ty brozné vyrážky, kterým říkájí granitos. Když dorůstá, když tíže svítí na ranním nebi, skrývají se v domech před Shooah Ekou a ze strachu před Voseu /ve skutečnosti je to ona/, protože se bojí jejího bodnutí, které je sráží k zemi jako elektrická rána. Ioni štípala vosa jednoho rybáře do obličeje, do jícnu, když tak seděl na přídí a čekal na svou dravou rybu a on upadl k zemi artev, bez jediné rány, kromě nepatrného otisku zubů jeho ženy, která ho líbala, když jí ho odváděli pryč na pobřeží, aby tím přilákala vzácného žraloka. A nebo být tak mužem a ženou, jako bývalo Slunce, když se mu přihodilo to s Lunou; od A do Z dělalo to, co ona, tak jako ona odporovalo, protože chtělo mít přednost, když bylo rychlejší. Zpočátku bylo jen chlapcem, plným vlastních starostí a ona byla dívkou, žila u dědečka, a tak, jak se o dívky očekává, žila šaty. Ačkoli on jako lovec měl před ní výhodu, místo aby lovil, proměnil se v kolibříka jen aby se jí mohl více přiblížit a mohl ochutnat její pňaby o kterých věděl a po kterých toužil. Jenže když se pak ve své masce přiblížil, přeletující z jednoho květu tabáku na druhý k jejich domu, její dědeček ho srazil k zemi kuličkou jílu vyfouknutou z úzké trubice. A slunce upadlo přímo do rukou Luny, která ho odnesla do svého pokoje, aby o něj pečovala, protože už byla plně připravena stát se ženou, druhou matkou muže - kterou bývá v krajině, kde jsou ptáci tak často kamenováni a je třeba je přivádět znovu k vědomí, aby mohli, mají-li v pořádku křídla, znovu uletět. Tak to udělalo i slunce. Jakmile mohl také mluvit, přesvědčil Lunu, aby s ním uprchla v ložce. A v tom to bylo - vždycky někde číhá nebezpečí. Dědeček vzal děšť a oheň a házel je po nich a Slunce se proměnilo v tuhoun a odolnou želvu a zachránilo si život, ale Luna, která se ukryla do krabího krunýře, nebyla chráněna dostatečně a zabilo ji to.

Což je jen část, část toho kolem a skrývá v sobě celé drama. Ale to je jen dojem. Protože velké vázky shromažďují měsíční záři a měsíční krev ve třinácti dutých dřevcích, ve dřevcích stejného druhu jako byla ta, co z nich na svém bezmocném útěku vyrábělo Slunce čluu, protože si myslelo,

M i l a n V R A B E C :

b-a-n-ě

014

je nedělní ticho ve skříni
 ticho květinářky
 ruce nedosáhnou na dno
 památník odpočívá
 těžké chuchvalce rozpaků znamenají pro druhé nedělní klid
 jsem popravčí pacholek
 na rtu mi visí slina a posléze klouže po svetru
 není mi zima
 sedím na obrubačku dětství kočárek knír pivo starobinec
 rovnice bez alchymistických formulí
 patří sám sobě usmrkanče z pravého okna v prvním patře
 facka
 ty staré krávo stejně tě jednou utluču hrnečkem
 ticho tlačí mne zadek přecházím ulici pekařství mlékárna
 šicí stroje

mám hlad
 brouzdám kolem zdi pivovaru nic mne nevytrhuje z přemítání o
 pitoreskní plátni
 dlažba nese omšelého padesátníka
 přejí si aby upadl
 nic
 dobytek potřebuje nějaký román nějskou vazbu knihu v ruce
 památný den výrostka nekonečné ticho proudí po ulicích
 všichni čekají
 přináší se borké talíře
 blahosklonně dělnické krmě vyháněti na okanzik dosyta
 nažrat a zpátky co?
 ztřeštěný úhelník ulice se stěnou domu
 likvidované hospody
 všechno v tomhle státě
 nemám bohužel svoji ulitu /?/ snídám v parku s praxe na ptáky
 vypadám jako kterýsi obdivuhodný španěl
 když myslí
 nečekaně se válím v písku co bude?
 nikoho se dnes nic nedotkne pohoršení nakrátko ustupuje světské
 toleranci vykašlávám krev do kapesníku
 tu je dokonalé místo perverzní román okresní město pevné
 jisté vydupané na této stráni, ze které byli kdysi smeteni
 adamité
 k všeobecnému souhlasu dnešních konšelů
 adamité ano konšelé ne tak je to prosté stokrát opakováno
 /vypáčí nožem kterýsi penzion a tam přespím/
 jsem hladový plápolající nezvládnutelný nemám kolegy z gymnasia

x-x-x

032

budne mohutný koncert angry young men
 ostrov penelope civine popravují hnědáky
 jatka stromů kleslí dálnice
 kácíme
 pivovary rychle stárnou natož židovské synagogy
 parkoviště

tak aktuální byly ty sklady v nich
 židovská obec sebou sáhla na chodník
 naše synagoga popravíště nadějí byla hrušná pravda
 skýtala útočiště
 buzerantům /byli dříve na zadnicích/
 jak jsem ji miloval to se nedá vypovědět

046

zuzano stůj proboha nejši přece jediná
 no tak nic /to ji rozesálo/
 špicluje pro začátek ušima jejího tatínka
 vrtám v hlavě taky jednou za čas

tvůj táta je vhl říkám ti to na rovinu a poč už hergot do
 toho bijáku

chci pár pohlavků

nebo radši ne budu estragon

hlídám tady u sestry godota nepřišel

pokládám tě do trávy

mezitím připeláší godot stůj godote kurvs co do toho

chlapa vjelo

poslyšte betonové kráty neposlouchají

rozdělím se tedy na dvě poloviny pronásledující
 uspokojující

godote máš me v zádech

godot ovšem je velmi prostinký přebíhá po svahu do kopce

stůj to nejde tak rychle stůj budu ti něco vyprávět

zastavila co teď musím něco vymyslet

godote ty starej mizero co to do tebe vjelo víš že máš mindráky

nejši sám kamaráde /civí čeká/ drží ho za rukáv není to

extáze a nejsem

silný godotovy oči vidím na dno tý blbý dušičky

godote kurvo přece mě tu nenecháš jdu s tebou

odbíjíme já a godoten pod paží.

048

bijí tě do tváře která je k tomu stvořena

ozvěno

sykám bolestí

obracím zraněný zralý svět proti slunci okamžitě odumírá

tak silné je slunce tady na rovníku

mesiaš allen

anglický rostbif nebo groteskní andělíček /někde opsáno/

zná neumana toho kováře

vyhověno éterickým zvukům okouzlující

jsem dva vyhřívám se na slunci dělníci proudí

kyš

doutná nenávisť klones asfalt hezr diogenes

aplachují

horko zůstává

trh prodejné žáby

taky si udělám pihu uprostřed čela budu totiž slavná ryba

zvonit šampaňským neslušné poznámky

služka upadne pacholek - továrnicej synek -

můj

kamarád

nechodili jsme spolu do školy
 kdo patří do klanu poctivých z cesty
 zmije se vyhřívá na slunci dokud ji neuvidím
 hážu po ní z nesmírné dálky vonné kmeny cypřišů
 je to na první pohled veselá mám poloauto a polo se bavím
 medituji za korálky pivnice se rvou černoši
 nějaké lodi rychle odplouvají má to nějakou souvislost ?

053

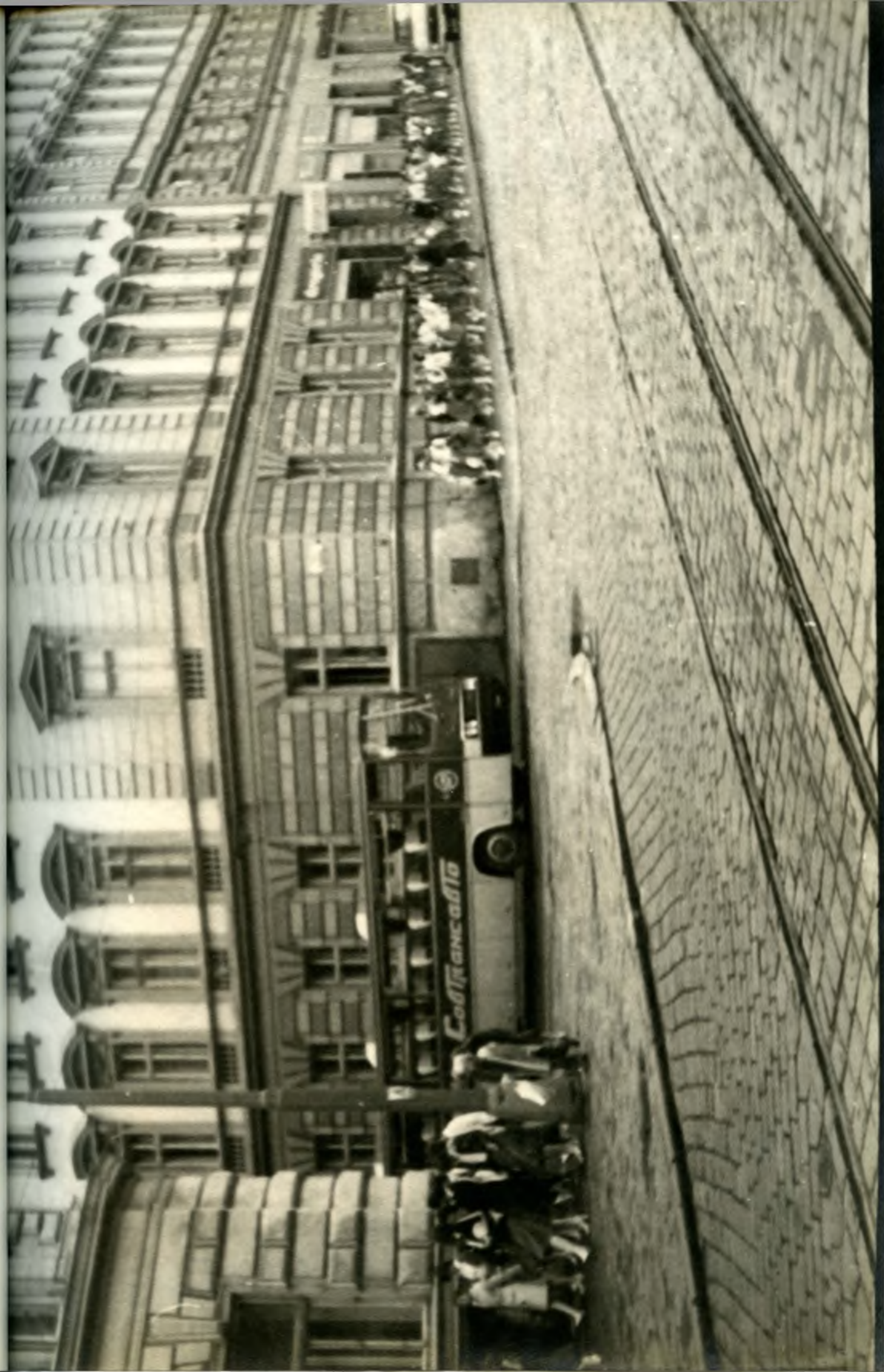
vednou za branou aniž by spatřili světlo světa
 jsou nekonvenční revoluce písek pryžové obušky demokracie
 hlasují pro
 minulost je příliš odporná
 tato města je třeba srovnat se zemí
 nápisy provokatérů smyla krev
 volal go home pak ho sejmuli
 v gumových komorách proletariátu
 jistím si záda i v tlačeničce nejsem si jist ránem
 co vlastně chcete máte nač si vzpomenete
 budoucnost práci hovno
 nebyli ještě v ulicích jejich dech orosuje tabulky oken
 zevnitř
 hospod zatím
 někdo se o něco pokusil tady nejsou koncentráky
 široké kravaty sedí v šeststetrojkách
 divadlo života tak plné neplatících diváků
 jsem za oponou a pláču
 nelze jinak založit požár ucpat nouzové východy nelze jinak

POSVĚCENÍ SAMOTY

Brzké sny !
 Brzké nové hledání !
 Utopenče ve svých přáních, ty kterému nestačí pouhé nálezy odpo-
 vědí
 Hledejme spolu ve studnách pozemské mizy
 Ve vězích zapomnění
 Ale jen pomalu skvělý stoupenče naděje
 Tvá tvář se příliš vyjasnila
 Až spatříš to co ti přelůží povstání a pohlední dolo
 Kde v samotě a p r á z d n ě odevzdanosti pluje pod tebou země
 A ty ji opět potolikáté nalézáš nepravděpodobnou
 Říkám ti zastav se včas a pohledni tam dolo
 Na korouhvích tvých otázek vidím posměch
 Ano také jsem byl mlad a jako barbar pospíchal po schodech
 do nepřítomných zahrad a proto zůstávám s tebou
 také jsem pospíchal do zahrad a chrámů své budoucí říše
 Vím co tě pronásleduje a proto zůstávám s tebou
 Nalezni se však opět
 Jako protiklad bolesti a vášně
 Vystup z řady a pohledni za sebe
 Tvá tvář doufám že jsi osamocen
 Přílišný spěch a posléze vrecholíci pády z vysokých stupňů
 No vidíš až ses jsi se dostal
 Kdesi dole ve sklepení tvých počátků
 Stárnou královny které již nedostihnáš
 Stárnou Královny
 A ty víš, ty to víš a je to pro tebe brozaé.

12/6/79

milan vrabec+++milan vrabec+++básně z roku 1979===milan vrabec+++

H A N S H A A C K E

Interview by Robin White, Oakland.

WHITE: Máte rád interview ?

HAACKE: Nevadí mi !

- Ne? Četl jsem ve vaší knize *Framing and Being Framed*, v článku od Jacka Burnhama, že vám jde o to být anonymní. Tak jsem si myslel, že nebudete nijak nadšen otázkami. Nemáte rád, když někde otisknou vaši fotografii, nerad signujete věci.

- Ano, jestliže je interview rozpracováním některých věcí, které jsou implicitní v dílech, a nepřispívá nijak moc k ...

- ke kultu osobnosti ?

- Ano, ke kultu osobnosti, který je asociován s fotografiemi a signaturami.

- Je /takový kult/ jednou z věcí dnešního světa, proti níž máte námitky ?

- Ano, kult osobnosti ubírá dílu na významnosti. Bohužel, Vytváření hrdinů z umělců, a stejně tak klepy, to oboje dělá z autora fetiš. Často je důležitější to, kdo s kým spí, a jaké galerie vás vystavují, než to, co dílo znamená, jaký má smysl.

- Stále se pokoušíte demystifikovat umění? Nebo je to záležitost, která z módy už vyšla, a nemá co dělat s tím, co teď děláte ?

- To je komplexní záležitost. Na jedné straně to, co dělám, odhaluje mystifikaci, kterou plodí umělecká díla a již jsou tato díla vystavena, mystifikaci, která je obklopuje. Na druhé straně takové snahy, zdá se, jsou v současném kontextu efektivní jen tehdy, mají-li tato odhalení sama v sobě trochu mystifikace.

- Jinými slovy, ne všechno je lidem řečeno úplně jasně

- Ano, ale to ne...ne, jestliže přinesu tyhle věci do posvátného místa galerie, např. *Tiffany object* /*Tiffany piece*, "*Tiffany cares*", 1977-78, dřevo, kov, textilie; 32x22x22 palců. Kovový rám, na něm plochá "šperkovnice" se dvěma texty: první je úvodníková reklama fy Tiffany v *The New York Times*, June 6, 1977, a druhý je vlastní text Haackův.

1. text /reklama fy Tiffany: Jsou bohatí hrozbou ?

Ano! lidé si myslí, že jsou. Podívejme se, jak tomu je ve skutečnosti.

Dejme tomu, že zdědíte, vyhrájete nebo jinak získáte čistý milion dolarů. To byste byli bohatí, ne? Co tedy uděláte nejdříve? Investujete ho, do akcií, obligací, do spořitelny.

Co to znamená? Znamená, že jste opatřil kapitál, potřebný k zaměstnání takových 30-ti lidí.

Jak to? Státní statistiky ukazují, že na to, aby byl každý, kdo vyjde ze školy či skončí universitu, zařazen do pracovního procesu, je zapotřebí najít nejméně 30,000 kapitálu, na cihly, příslušenství, strojní park, inventář apod.

Ze svého investovaného milionu budete mít roční příjem 60,80 či více tisíc dolarů. To utratíte za jídlo, oblečení, bydlení, na daních, za vzdělání, zábavu atd. A to pomůže podporovat lidi jako policisty, hasiče, úředníky, dělníky, lékaře, učitele aj. I kongresmany. Takže jinými slovy, pane Boháči, budete podporovat, úplně nebo částečně, možná víc než 100 lidí. Jak tomu tedy je? Jste hrozbou? Ne, nejste !

Tiffany , Co.
Fifth Avenue and 5th Street
New York

2. text - Hasekův vlastní:

9,240.000
nezaměstnaných USA
požaduje okamžité
vytvoření dalších
milionářů /

jestliže tedy přinesu tyhle věci, jako Tiffany objekt, do posvátného místa galerie, je-li tento objekt prezentován prakticky jako na oltáři, pak využívá mystifikačních technik tradičních uměleckých děl, či spíše toho, jak je zakoušíme. Ale věřím, že takové počínání se také vysmívá mystifikačním mechanismům, a naopak, je exponuje. Jaksi kouše do ruky, která ho kráí.

- Ano, chápu. Mohl byste vysvětlit, jak komponujete své věci? Např. Tiffany piece, jak vy jste na něj přišel? Jednoho dne jste prohlížel noviny. Vím, že je to vaše oblíbená záliba.

- Viděl jsem inserát, reklamu, a okamžitě jsem si uvědomil, že je to mimořádný citát, výrok - něco, v co, jak jsem měl vždycky podezření, věří šéfové korporací. Ale nikdy jsem to neviděl vyjádřené tak vulgárně, nejspíše, vtíravě. A je vždy lepší dostat to od kováře než kovářička, než interpretovat něčí postoje, protože interpretace vždycky může být pranýřována jako špatná, nesprávná interpretace. Tady jsem mohl citovat, autentická ta věc byla jasná, žádná pochyby o ní.

- Ano, žádná pochyby. Přečetl jste reklamu, a pak jste ...

- Vystříhl jsem si to. Už dřív jsem si všiml, že Tiffany, vedle toho, že propaguje diamanty a přívěsky pro svátek sv. Valentine, také dává úvodní reklamy /editorial advertisements/ do N.Y. Times. Tak jsem tam zavolal, nenajít-li sbírku těchto inserátů v kopiích. Měli, a já jsem je dostal poštou. A pak jsem myslel na to, jak to prezentovat. Nejdříve jsem měl na mysli udělat velkou foto-nástěnnou-malbu s fotografií fasády fy Tiffany, která je jakousi pevností nahoře na 5.avenue, a nějak do toho zamontovat ten insert, možná do rámu dveří. Ale to nebylo dost zajímavé. Tak jsem nakonec přišel na myšlenku použít stejného postupu, kterého používá Tiffany, když nabízí své zboží, a to znamenalo zhotovit "kufřík", ale ne jen tak nějaký...

- Něco jako šperkovnice, schránu na šperky

- A pátral jsem v paměti, jaký druh tkaniny je vhodný k tomu kontextu /látky, již je šperkovnice vyložena/: atlas, samet... a pak jsem se vydal shánět odpovídající dřevo.

- Odpovídající dřevo? To muselo být nějaké speciální dřevo? NE OTČE-

- Ano, mělo to být dřevo, které by vypadalo staré nejméně sto let, solidní, spolehlivé, decentní. Žádný dánský design.

- Ne, žádný dánský design.

- A pak jsem našel ten neuvěřitelný materiál ve speciálním krámu se stavebním dřívím nahoře v Bronxu. Hodně syté, rudé dřevo, které léty tmavne a už není tak ohnivá, jako když se uřízne. Je to velice důležité mít správné materiály, protože materiály mají konnotace. Není to jen nějaký nějaký materiál.

- Ne! - Hasekova vlastní:

- Plátno má význam, samet má význam, i atlas. Musíte si vybrat materiály, které mohou nést poselství, které chcete poslat dál. A text sám, to je měď a pak je postříbřen. A text na atlasu je vyzlacen.

- Takže udělat to, to stálo balík, ne? Je to na prodej?

- Je.

- Za kolik?

- Od deseti tisíc výš. Byla to sranda, když jsem to přinesl do galerie a John to spatřil a řekl: "To je hrůzyplné dílo, a ten, kdo ho bude chtít mít, bude muset pořádně lácat".

- Divil bych se, kdyby neměl nikoho na mysli. Všechna vaše díla svými implikacemi přímo útočí na lidi, kteří by si rádi koupili umění.
- Řekl mi přítel, který chodí na party umělců a pracháčů, že mu kdysi jeden velký sběratel v N.Y. řekl, že je uchvácen tím, co dělám, ale nevidí žádný důvod, proč by si měl kupovat něco, strkat do toho prachy, co, jak cítil, bylo "naučeno" na něj.
- Míchá vás, chce-li někdo koupit vaše dílo jen proto, aby mu zkompletovalo sbírku? Staráte se o to, proč ho chce kdo koupit?
- To záleží na oklnostech. Samozřejmě kontexty, v kterých se dílo - a nejen mé - objevuje, mají vliv na to, jak je "čteno", chápáno. Takže bych nechtěl, aby v kontextu té které sbírky bylo poselství, které jsem měl na mysli, zničeno, či ..
- Či se stalo bezmocným
- Ano. Snad by mělo přežít a zahrát roli Trojského koně.
- Vyhrazujete si právo říct, že se dílo nemusí dostat do té a té sbírky?
- Ano. Taký prodávám svá díla podle tzv. Siegelaubovy smlouvy.
- Co je to ?
- To je modelový kontrakt, který začátkem 70. let vypracovali Seth Siegelaub a Bob Projansky, který stanoví, že umělec si ponechává určitou kontrolu nad svým dílem, i když je majetkem někoho jiného. Např., má-li být dílo veřejně vystaveno, je nutné, aby byl autor informován a souhlasil s tím kontextem, v kterém má dílo být vystaveno; to je velmi důležité.
- Ano, speciálně u vašich děl. "Míří" vaše dílo především k umělcům, "oslovuje" především je, nebo má oslovovat celý svět umění? Anebo svět širší než je svět umění ?
- Představuji si, že je bezprostředně pochopitelné každému, kdo patří do světa umění, ale věřím, že je natolik otevřené, že i ti, kdo nejsou součástí tohoto úzkého, malého světa, pochopí, o čem mluvím - i když nepochopí všechny prvky toho díla. Ale zas, naopak, lidi "z venku" mohou mohou pochopit věci, které umělecký dav může minout, kterým nemusí porozumět, protože ne všechny klíče k dílu jsou svou podstatou odvozené, nepocházejí, z umění.
- Ano, proto možná lidi kolem umění nemusí pochopit některé rafinovanosti a jemnosti, drobnosti. Ve srovnání s většinou umění, které se angažuje v sociální kritice, je vaše umění subtilní, jemné. Považujete své umění za jakési křížácké tažení za zlepšení světa ?
- Ne, byl bych megaloman, kdybych si myslel, že mé dílo nějak radikálně změnilo, změnilo věci. Byl bych hodně naivní, kdybych měl za to, že pár děl nějakého umělce zásadně změnilo tok událostí.
- Nejste flustrován tedy? V tom, co děláte, jste velice vážný, opravdový, a vaše dílo by mělo produkovat určitý druh reakce. A přece, zdá se, jste zcela fatalický k faktu, že tyto reakce nevyvolalo.
- Nemyslím si, že to vše je marné, malicherné, ale také si nemyslím, že by člověk měl přestat mít určitá očekávání. Musíme to vidět v širším kontextu, tj., že prakticky v každé profesi existuje nespočet lidí, kteří se pokoušejí dívat na věci z alternativního bodu, odlišného od toho, který je nám konstantně prezentován. Viděno v tomto kontextu, není to zcela bezvýznamné. Je /dílo/ pak součástí mozaiky, potencionálně dávající celý vzorec ideologicky poněkud odlišného zabarvení. Ale dokonce i bez toho sledávám osobně uspokojivým to, že vyslovují věci, které jsou mi proti srsti. Je to téměř jako terapie. Odcizení potřebuje být artikulováno spíš, než potlačeno.
- Vaše jméno není nikdy zmiňováno ve spojení s jinými /velkými/ jmény - jen občas v souvislosti s Art Workers Coalition, takže, zdá se, jste "vždy na vlastní noze". Říkám to správně ?
- Ano, do jisté míry je to tak. Řekl bych, že tento druh práce není příliš populární. Takže se podívejte po celé zemi /USA/, i za oceán, abyste našel lidi, kteří pracovali, pracují v podobném stylu. Nejen, že dělají přesně ten samý druh věcí, ale mají i podobného ducha, podobné myšlení.
- V Evropě jsou politické konnotace v téměř každém aspektu života, daleko víc, než je tomu v USA. Takže tu muselo být něco, co pomohlo zformovat způsob vašeho myšlení: byl to fakt, že jste vyrůstal ve větším politickém umění?

- Guggenheim je fyzicky velice čistá, úpravná budova, má bílé zdi, a o všechno je tam postaráno. Je také místem atributů téměř katedrálovitých. Mění umění téměř v náboženství; museum jako místo náboženského zážitku, a tudíž velice ostře psychologicky separuje mezi tím, co zkoušíte a myslíte vevnitř /v museu/, a co venku, v "každodenním životě", světě.
- To je přesně to pojetí umění, které se Cage a další, s nimiž jsem mluvil, pokoušejí rozbít.
- Chtěl jsem do této katedrály přinést něco, co je zajímavé pro velké množství lidí ve městě, ale ne pro ty, co chodí do musea.. co by postavilo museum do určité perspektivy
- Pro lidi, co chodí do musea.
- Správně, pro ně. Implicitně jsem pojednával tento zvláštní fenomén světa umění - separaci sfér sociálního života. Sociální síly, které působí ve světě umění, jsou přirozeně ty samé síly, které působí na všechno, které ovlivnují všechno v této zemi, ve světě. Svět umění není izolovaná jednotka. Měl jsem za to, že existuje ospravedlnění přírodních odkazů k těmto "vnějším" determinantám. Zajímá-li vás odhalování ideologie, nesmíte se omezit jen na malou část společnosti, kde tato ideologie působí. Ironicky, a možná ne náhodně, má Tiffany piece ambice být designem taky proto, že Walter Hoving, šéf firmy, vydává knihy o dobrém designu.
- To jsem nevěděl
- A velice pravděpodobně hodně lidí, kteří chodí do uměleckých galerií, ani ne tak umělci, jako sběratelé, jsou klienty Tiffanyho, takže tady máte další spoj.
- Proč jste chtěl na obálce této brožury mít fotografii W.Hovinga, a ne svou? /Tyto brožury jsou monografické, a na obálce všech ostatních z této série je fotografie umělce, o němž publikace pojednává/. Nemyslíte, že to zavádí, mate?
- Zavádí? V jakém smyslu?
- Protože ho určitým způsobem vybíráte /jako nejlepšího/. Má to co dělat s tím, že jste dělal ten Tiffany piece?
- Hoving je autorem většiny textů reklam Tiffanyho. Také tato fotka ukazuje určitým způsobem na to, že má za to /Hoving/, že existuje taková věc, jako izolovaná individuální existence, jakýsi super-hrdina.
- To přece dělá společnost obecně
- Po nějakou chvíli to bylo běžným, společným, Americkým mýtem - Individualismus. Podíváte-li se na "Igu doing one's thing" i psychedelické knutí - sebe-spása, schémata psychologického vykoupení individua na zmáčknutí knoflíku, to všechno sleduje tutéž linii. Také "znovuzrození" křesťané jako Hoving mluví především o svých personálních vztazích k tomu, co si představují pod pojmem Bůh. A pokud jde o jejich spoluobčany, je vše utopeno v sentimentalitě a symbolických gestech jako filantropie.
- Ne že by skutečně nabízel, aby si každý pomoh sám; jeho pomoc je takovým korporativním gestem, tak odtažitým, tak vzdáleným od úrovně lidí.
- Ze vztahem lidí k Bohu je velice malý pocit zodpovědnosti, a výsledkem toho není zodpovědný akt, ale epifanie /Zjevení/. Ale jak odkrývá Hoving, toto "znovuzrození" je zcela výnosné. V článku v posledním NY. magazine ho citují: "Je to zcela prosté. Otevřete se Bohu a Bůh pomůže. Kdykoli jsem měl koupit firmu Bonwit Teller, a měl jsem o 2,5 miliónu dolarů méně, a nevěděl jsem, jak je získat, bylo mi ukázáno, jak se k nim dostat". Naším průserem je prostě to, že "ON" nás nemá rád, jinak bychom taky museli být šéfy prosperujících firem.
- A svět umění si počíná taky tak?
- Pro něj je to přímo charakteristické. Umělec je stále oslavován jako génius, jakýsi zdroj, pramen individuálního, nadlidského činu. To je také zdrojem kultu osobnosti, v němž se obdivovatelé zástupně podílejí na velkých činech svého hrdiny!
- O.K. Chápu. Myslíte, že vaší rolí umělce, je informovat lidi, aby byli uvědomělejší, a že nakonec vedlejším produktem tohoto uvědomění bude nějaká aktivita, která zlepší situaci, o níž jsme mluvili?

- Jedině v tom smyslu, že mohu o trochu změnit klima. Konec konců, svět umění, přesněji průmysl umění, je součástí toho, co H.M. Enzensberger nazval "průmyslem vědomí". Protože umění je součástí oněch prvků, které do té či oné míry vytváří hodnoty, tvaruje víry /názory/, formuje síla a obecně řečeno, ovlivňuje to, jak člověk chápe sebe sam i svou roli v sociálním prostředí; stejně tak, jako to dělají tisk, kněz, soudce, filmový průmysl atd. Všichni tito činitelé mají vliv na to, jak vidíme sebe sama ve světě. Myslím si tudíž, že není zanedbatelným to, jaký druh umění je fedrován v tomto zvláštním světě, jakým je svět umění.

- A co si myslíte o jiných umělcích...o tom, co dělají? Myslíte si, že mají odpovědnost dělat umění, které je víc než jen sebe-odkazující, /odkazuje zase jen k umění/?

- Byl bych šťasten, kdyby bylo více lidí citlivých na tyto věci. Ale to je velice křehká, choulostivá záležitost. Rozhodně nevyrazím do ulic a nebudu chtít, aby se každý zařadil /do mé řady/.

- Jak jste předtím řekl, to není možné každému.

- Vaše díla mluví o tom, že není pravdu současný důraz na individuum, na ego, na fungování izolovaného jedince ve světě, ne jen ve světě umění, ale společnosti obecně.

- Myslím, že mé dílo není v protikladu k současným vědám /psychologie, sociologie/. Všechny tyto vědy, pojednávající lidské chování a jednání, ukazují, že lidé nejsou izolované jednotky, ale vždy odpovídají, reagují na vnější faktory /a to dialekticky/, které je ovlivňují - i když obvykle málo, protože jsme malé součástky daleko většího kosmu.

- Chápu. Vaše dílo je ve vztahu k obecné teorii systémů. Můžete to trochu vysvětlit?

- Nejsem expertem v teorii systémů, ale začal jsem se o ní laicky zajímat v polovině 60.let, kdy jsem četl Bertalanffyho knihu General Systems Theory. Fascinovalo mě, že tato teorie má za základní zásadu pochopení propojenosti všeho. Všechny prvky, části, jsou navzájem propojeny; prvky fyzického, biologického i behaviorálního, sociálního světa. To jde tak daleko, že matematické rovnice, používané ve fyzickém světě k popisu určitých jevů mohou být též použity pro jevy ekonomie, i pro odhady politického vývoje. Podle této teorie mají fenomény světa izomorfickou povahu.

- Co to znamená?

- to znamená, že formy a vzorce chování v jedné sadě jevů mají ekvivalent v jiné sadě. Takže lze svět vidět jako celek, spíš než jako autonomní jednotky.

- Takže když jste objevil tuto knihu, začal jste vyjadřovat tyto otázky ve svém díle?

- Jaksi to potvrdilo mé názory

- Burnham cituje z dopisu, který jste mu napsal po smrti M.L.Kinga. Píšete, že si uvědomujete, že tradiční umění, malířství a sochařství, nelze použít jako politického nástroje či jako médium komunikace ke změně postojů lidí k věcem. Byl jste aktivní v 60.letech? Demonstroval jste?

- Nebyl jsem nijak moc aktivní. Došel jsem na řadu shromáždění za lidská práva ve Washingtonu. Trochu jsem se podílel na bouřích v N.Y., ale ne moc aktivně, částečně proto, že jsem byl cizinec a připadalo mi trochu choulostivým angažovat se v americké politice. Také to bylo politické klima, které mohlo ohrozit můj status cizince, kdybych byl příliš aktivní /mohl být vypovězen z USA - pozn.překl./.

- Ale sympatizoval jste s hnutími v 60.letech?

- Ano

- Myslíte, že proto, že...Vyroste jste v Německu v naci-době, a váš otec byl vyzván stát se členem Strany, ale odmítl. Jak ovlivnilo vaše rodinné politické zázemí to, co děláte dnes? Protože to je dost neobvyklá pozice ve světě umění.

- Otec nebyl politický aktivista, ale zřejmě to ovlivnilo jeho život, a to určitým způsobem určilo sadu morálních norem. To jste měl na mysli, ne? A tak jsem se podle nich snažil žít. Viděl jsem něco, co je v

neoprádku, mluvil jsem o tom - možná že to má s tím něco společného, nevím.

- Proč jste se tedy nestal právníkem či politikem? Ti mají přece větší možnost mluvit k lidem, než umělci.

- Někdy se z toho, že pracuji v této oblasti, umění, stává problém - lidé zapomínají, že jsem vždycky pracoval ve světě umění, jako umělec. To jsem si vybral od samého počátku, proto jsem chodil do uměleckých škol, a to jen proto, že mne to nejvíce uspokojovalo. A není žádný důvod toho litovat, protože tentýž pocit odcizení, který najdete jako umělec, který je citlivý na určité věci, najdete i jako lékař, právník, politik, protože lidé v každé profesi se nacházejí ve zvláštních, komplikovaných situacích a to chce určité množství kuráže a také paličatosti rozejit se se standardním modelem chování, dělat věci jinak, než to většina lidí dělá.

- Ještě byste rád něco dodal?

- Když jsem poznal, že forma nedělá umění, podtrhnul jsem to intencí hlasu a rád bych to ještě trochu propracoval. To, co dělá z něčeho umělecké dílo, je asi všeobecná shoda /consensus/, které nemá co dělat s vnitřními kvalitami toho kterého objektu či činnosti -

- Co obsah?

- S tím to taky nemá co dělat! Je zapotřebí, aby se někteří lidé, kterým se podařilo mít kulturní moc, dohodli, neformálně, neorganizovaně, že něco, co bylo uděláno někým, kdo se podílí na této tekuté, šprýmovné věci, zvané svět umění, bude teď považováno za umění, a za nic jiného.

- To je snadno vidět tehdy, je-li obsahem umění jiné umění. Lidé ve světě umění mohou vidět, že určité otázky, které byly postaveny jedním umělcem, byly pochopeny, uchopeny či odmítnuty či rozvíjeny dílem dalšího umělce.

- Ano, ale to zas resultujete z konsenzu mocenské skupiny, protože, například bychom mohli přijmout to, že ten, kdo odkazuje k idejím svých předchůdců není umělcem. To by byla životaschopná pozice tak dlouho, pokud by měla podporu konsenzu. To, o čem mluvíme, je samozřejmě "vysoké umění".

- Elita

- Ano. Jestliže by jste vzal své věci, o nichž jsme tu mluvili, na Washington Square Art Fair, nebyly by už uměním, protože zde stanoví normy odlišná kulturní mocenská skupina. Mysleli by si, že to, co nás rozčiluje, je prostě směšné, a na vrcholu toho, co je jimi považováno za umění, by bylo postaveno něco jiného. Přijdete-li do jiného kulturního kontextu - do etnických komunit, i tam se setkáte s odlišnou normou toho, co je umění. Sejde na tom, kdo v kterém sociálním úseku stanoví normy a rozhoduje o tom, co je umění a co ne.

- Co na dnešním vysokém umění znepokojuje, je to, že existuje hromada vzdělaných, inteligentních lidí, kteří, když přijdou do galerie, nechápou, o čem jde. To proto, že umění neodkazuje ani k nim, ani k tomu, co se děje kolem nich. Protože tolik umění je k sobě samému odkazujícím, pojednávajícím jen otázky od jednoho umělce k druhému..

- Jestliže se umělci zabývají jen rozvíjením forem, které mluví o umění, pak, nejste-li součástí tohoto rozhovoru, nevíte, o čem vlastně mluví.. Myslím, že neexistuje žádná nutnost, závazek ze strany kohokoli vně této skupiny učit se..

Ne, máte pravdu, nic takového neexistuje.

- Pojem umění pro umění je nový, přibližně 100 let. A i v dějinách posledního století byla hnutí, která teď uznáváme jako velká, která měla velice odlišné socio-politické ambice - dada, surrealismus, konstruktivismus. Teprve nedávno byly jejich ideologické aspekty opomíjeny či téměř potlačeny; v textech současných dějin umění se dostává pozornosti často jen formálnímu aspektu.

- Jde o to, že umělci, i celý svět se musí změnit, aby mohl být nadále životaschopným. Celý svět se musí změnit!

- Budou-li věci pokračovat tak, jak jsou, vypadá to tak, že to, co považujeme teď za umění, nabralo sebevražedný kurs. Protože se čím dál víc zažirá do sebe sama, a čím víc zůstává záležitostí rafinované konverzáce a vtípkování expertů a Zesvěcených, tím méně se stává vitálním. Točí se kolem sebe v kružích. Požirá samo sebe a nakonec nezbyde nic!
- Možná, že přijde generace lidí, která se bude víc starat
- Doufám v to, ale opravdu nenavrhuji, aby každý začal dělat explicitně "politické" věci
- Ne, to jsem ani nemyslel
- To by bylo naivním pochopením toho, co jsem říkal
- Díky, Hansi.

Interview by Robin White, Oakland, Ca., 1978//v: View, Vol. I., No. 6, November 1978/ Cop. Point Publ., Oakland./// přeložil "št" xxxxxxxxxxxxxxxxx

ANDREJ VOZNESENSKIJ: ANDREJ VOZNESENSKIJ: ANDREJ VOZNESENSKIJ: ANDREJ:

MONOLOG BEATNIKA — VZBURA STROJOV

Skrýte sa - do Egyptov, do seba, do chrámov za sviece,
na WC,
na Haiti..

Skrýte sa lepšie, skrytí !

Reyúc a miaučiac, stádo strojov dymí a dme sa:
"Masa!"

Zevýjajú z každej strany,
stroje, temní Džingischáni!

Stroje v lodi, čo sa morem kolíše,
vydychujú benzínové výpary,
počítajú: kto to z britskej ríše
vzburu proti strojom pripravil...
Do skrýše !

A prišla noc. A robot vstal
a v tmavom nočnom tieni,
pánovi svojmu povedal:

"Vzdaj sa - povedal - ženy!

Mám slabosť na brunetky - povedal. Milujem pri tridsiatich
otáčkach. Radšej po dobrom ju dajte!"

2

Vy lípežné veci veku,
popriete dušu na človeku !
Uteká do hôr, utieka sa k bradám,
nahý strahlav do vôd padá,
no hĺbky sa menia na plytčinu,
v mori všetky ryby hymú ...

Ó, žena, rolls roycey rodiaca !
Radiácia !

Zvieratko, moja duša ubolená,
skuvínaš a k zemi túliš sa,
s kusom štránku na krku jak šteňa,
blúdiš v mestských kulisách.

ANDREJ VOZNESENSKIJ

stal sa, podľa vlastných slov, básnikom, keď zhorela v Moskve budova katedry architektúry. V skutočnosti ním bol už dávno predtým, než sa stala jeho poézia predmetom sporov, vášnivých, naliehavých a takých otvorených. Hľadajú mu literárnych predkov, skúmajú závislosti. Pasternak, Chlebnikov, Jesenin, Majakovskij a iní. Nerozumi mu, provokuje a pohoršuje. Vyčítajú mu pozy a obviňujú ho z formalizmu. Ale získa si aj čitateľov. Veľa čitateľov, najmä mladých. Na jeho čitateľských večierkoch sa pre veľký záujem ťažko udržiava poriadok. Videl som rozbité sklenené dvere na budove divadla Sovremennik, v ktorom recitoval svoje verše a do ktorého sa mohlo dostať tak málo záujemcov... Počul som ho recitovať básen Goya. Básen, ktorá je celá založená na píamene "g" a ktorá v preklade stráca dve tretiny svojej účinnosti. Je ne vysoký, štíhly, s výraznými očami. A recituje hľbokým basom. Je to sugestívne.

Základným kamenom jeho poézie, formálnej stránky jeho poézie, je metafora. Metafora podriadená ideovému zámeru, ktorý sa tak stáva zrejmejším. A ešte asonancia. Systém asonancií, ktoré nemožno preložiť, možno ich iba znova vymyslieť.

-----/M. V á l o k /-----

!!! Špicli mi chodia po stopách,

17 ksichtov z FER,

brá !

Jednému paraďajková hlava rastie z pliec,

druhý je galantný surovec

a ich šéf, hrbáč, biedny tvor,

má krvavé oči jak semafor.

Hotel má všade svoje ucho,

mikrofon ti pripomenie sprchou.

A píšóár hľadá všokol,

jak gypsovej bohyně oko.

17 aparátov štuklo uzívierkou,

17 ráz za kľúčovou dierkou.

Jak škriatkovi komínom

letelo sa mi,

objektívom trocha krivo, hore nahami!

Žijem. Bavím sa v salóne.

Snejem sa narážkam na ten sex ich.

Leží 17 Voznesenských,

v kazetách, trezoroch, čertovi na lone.

!!! 17 Voznesenských mlčky stone,

znova a znova, bez zmeny.

Škrúca sa páska na magnetofóne,

jak vytrhnutý jazyk červený.

Som rozdelený a rozkradnutý,

uvýsluchujú ma k sarti.

Som celkom živý. Dávno späť,

no aksi ma vo mne niet.

!!! Pusti ty prízrak večnej zrady !

Duša horí, kyapká krv ...

Sloboda na mňa mlčky hľadá

a špicli nežne, ako prv .

L I V I N G T H E A T E R

Wilhelm Unger: Living ist Leben für etwas. Zum Phänomen des amerikanischen Living Theatre.

Carlo Silvestro

Právě před dvaceti lety se Julian Beck a Malina rozhodli založit v New Yorku vlastní divadlo, a pojmenovali ho Living Theatre. Beck malíř, je potomkem rakousko-uherské učitelské rodiny, 21.letá Judith Malina je dcerou rabína z Kielu v Německu, přistěhovavšího se do USA r.1928. Oba navštěvovali v New Yorku Theatre Workshop. Naučili se divadelnímu řemeslu u emigranta Erwina Piscatora /v jeho semináři studovali "techniku dramatu" mj. i Tennessee Williams a Arthur Miller/. Beckovi se od Piscatora naučili, že "umělec bez politického angažování není žádný umělec". Politické angažování Piscatorovo se nezbavilo propagandistického nádechu, ale revoluční duch zůstal. Revolucionáři jsou i mladí Beckovi, ale revoluce není pro ně jen politický fenomén.

"Jsem filosofičtí anarchista a tím myslím lidi, kteří věří, že člověk může žít bez násilí, moci. V podstatě jsme všichni hluboce nábožensky založeni. Panteisté, chcete-li. Přirozeně, to, co děláme, je politické divadlo. Ale to je často špatně chápáno. Lidi přece nelze dělit do různých kategorií. Chceme překračovat hraniční čáry. Ukázat všechno, celek. Ve světě je plno nespravedlivosti. A ne jen v politice. A my jsme příliš velkými přáteli míru, na to, abychom mohli být komunisty..." Takto od odpověděli v interview r. 1969.

15.srpna 1951 začali Beckovi /tehdy byli tři roky oddáni/ ve svém bytě na 759 West End Avenue, N.Y., s představeními. Tehdy ještě hráli podle hotových textů. Na programu byly 4 kusy: "Children's Jokes" /Dětské žerty/ Paula Goodman; "Ladies Voices" /Hlasy žen/ Gertrudy Steinové; Brechtovy "Der Jasager" a "Der Neinsager" /Muž, který říká Ano, ...Ne/, a "Dialog mezi manekýnen a mladým mužem od Lorky. Brzy přemístili svou scénu do Cherry Lane Theatre, 38 Commerce Street. Zde hráli mj.: "Dr. Faustus Lights the Light" /G.Steinové/, "Faustina" /P.Goodman/, "Beyond the Mountains" /Kenneth Rexroth/, "Ubu" /Jerry/, "The Hero" /John Ashbery/, "Le Désir attrapé par le queue" /Picasso/, "Sweeney Againsts" /T.S.Eliot/.

V 1954 změnili Beckovi v divadlo jedno skladiště. Zde, na 100.ulici, hráli: "The Age of Anxiety" /N.H.Auden/, "Orpheus" /Cocteau/, "Tonight we improvised" /Pinadello/, "The young Disciple" /P.Goodman/, "Faidra" /Racine/.

Teprve v 1957 jsou Beckovi na tom tak dobře, že mohou pro svůj Living Theatre získat vlastní budovu. Pronajímají si starý dům na 14.ulici. Hrají: "Cave et Macpelah" /P.Goodman/, "Connection" od Jacka Gelbera, za kterou r.1960 dostanou "Oscara" Novinářského svazu /News-pers Guild/ a "Oscara" časopisu Village Voice. Do programu byly zařazeny i hry: "Woman of Trachis" /Ezra Pound, podle Sofokla/, "Im Dickicht der Städte" /B.Brecht/. Přišlo pozvání na pařížské Divadlo Národů.

1961 se vydávají Living /tehdy zdomácněl tento název/ na své první evropské turné. Hrají v Paříži, Římě, Turínu, Miláně, Berlíně a Frankfurtu. Hrají "The Apple" Jacka Gelbera. Rok na to jedou na druhé evropské turné: Holandsko, Belgie, Švýcarsko. Též Düsseldorf. Na programu je mj. Brechtova hra "Muž je muž".

Pak, 1963, odvážili se Beckovi, uvedením šokující hry Kennetha H. Browna "The Brig" /česky asi: Pěsták, Lepák/ pranýřovat brutální metody v trestnici americké maríny, a zorganizovali světovou generální stávku za mír. Úřady to vzali jako provokaci. Výsva nezůstala nezodpovězena. Sem 60 let se blíží ke konci. Divadlo je konfiskováno. Zavřeno kvůli dlužným daním. Beckovi v tom vidí záminku - "V našem případě nejde o žádné dluhy!" Naturalistické zobrazení jednoho dne v trestnici US-maríny nemůže zůstat bez následků. Na měsíce je hra vyprodána. Dokonce i strážní důstojníci trestnice přišli do divadla a pochvalovali si: "Báječní! Přesně, jak to je..." Působení hry na americkou mládež bylo neuvěřitelné, zhoubné. Tradiční nadšení mládeže pro marínu opadlo. Mohl stát tuto hru tolerovat? Mohl, na druhé straně, Living upustit od toho, tuto pravdu tolik vykřikovat?

"Divadlo je teďka majitelem státu", bylo přečteno u vchodu. Obklíčené divadlo 70 danovými úředáky je drama, které zde nelze dopodrobna vyličit. Výhrůžky, že Beck bude na 33 let /a Malina na 29/ zavřen, nebyly uskutečněny. Ve 13-denním senzačním procesu "dostal" Beck 60, Malina 30 dní vězení. Ze svých cel připravili pro přelom 1964/65 inscenaci Genetovy hry "Služky". 26. února 1963 byla premiéra v Berlíně. Pro Beckovy a jejich 30-člennou skupinu začal exil. "Už nemáme domov". Jejich domovem jsou 3 autobusy VW. "Jak dlouho to potrvá? Jak máme nalézt cestu zpět?" V Berlíně se ujalo skupiny divadlo Forum. Na velkých evropských turné se dávaly nové produkce: "Frankenstein" /Mary Shelley/, a Brechtovo zpracování Sofoklovy "Antigony". Opouštějí literární předlohy: vznikají "Mysterien", společné dílo, ponechávající hercům i dost místa pro improvizaci.

Divadlo se stává rituálem. Utrpení Ježíšovo je stavěno proti "zastavení na křížové cestě" našeho století. Slova přitom selhávají. Téměř se jich nepoužívá. Probíhá závěrečná scéna /téměř beze slova a zvuků/, která je protikladem ke slova bohaté hry Petera Weissa "Vyšetřování" /Ermittlung/, která bez podpory protokolů procesu - jak tomu bylo u Weissa, - "šle" hlouběji pod kůži. Byly napodobeny plynové komory. Na scéně prováděné pohřbívání mrtvol je obrovskou provokací. Agrese jako prostředek k uvědomění. Divadlo krutosti jako zrcadlo dějin. Herci volají a zpívají: "Konec válkám! Změňte svět"; tyto modlitby a zpěvy ještě dlouho zůstávají v divákově. S rukou v pěst identifikuje se s výkřikem strachu.

Na festivalu v Avignonu předvedli Living kompozici Malinové: "Paradise Now". Anarchistickou bakoňálii a slavnost lásky, která má sjednotit herce a diváky ve velkou mírovou společnost.

Komuna, která se žije ze země do země, je odhodlána brát své cíle vážně a stát se přívržkem měšťáků. A tak je "na cestě". V Avignonu, kde hráli Beckovi zadarmo na ulicích, dostává se Living do mlynářské komunální politiky. V několika minutách byla skupina, která se mezitím rozrostla ze velkou mezinárodní společnost, vyhnána stovkou policajtů ze svého "bydliště". Starosta města mohl ještě tolerovat hesla, jejichž olem byla svoboda od předsudků a nenávistí, ale objímání se občanů města ve sporém oblečení po ulicích bylo na něj už příliš. Požadavek "Ráj teď" /Paradise Now/ ho dělal bezradným a určitě se mu protivil.

V londýnském hipisáckém divadle Round House, přestavěném skladišti, se členové Living dostali do takové extáze, že s výkřiky "Toto věnuji Systému", naházeli do publika poslední zbytky oděvu.

Někteří herci se nezalekli tupení ze strany publika. Když pak přišel určitý počet diváků - jak si to herci přáli - na scénu a tam se herci a diváci začli v nahém hluboké spojovat, viděli v tom strážci pořádku a zvrhli příležitost zasáhnout. Diváci měli - tak směly obšírné požární-policijní předpisy - zůstat na svých místech k sezení. Publikum vzalo nařizení úřadů doslova a nedalo se s ním hnout. Odnesli prostě sedačky na scénu, usadili se tam a pokračovali ve "společné lásce".

Také v USA, kam se Living po tříleté nepřítomnosti vrátili, v New Haven, se nevyhnuli kontaktu s policií. Beckovi byly pohnáni před soud, ale pro nedostatek důkazů byli osvobozeni.

Jejich provokace však neměly smysl jen samy v sobě. O to nešlo ani v "Mysterien", ani v "Paradise Now". Tam volali herci na diváky: "Změňte se! Stanete se krásnými! Stanete se krásnými lidmi. Rozemněte své křídla"

Krutost a Krása jsou u Living sestrami. Společně sídlí v prsou lidí. Uvědomění si /toho/ je všim.

Pacifismus Becků není názor na život, je výrazem života, postojem, a tím pádem nebezpečím pro všechny, kteří chtějí za každou cenu překážet míru. Divadelní hry pro Beckovy nemají smysl samy o sobě. Living je život pro něco. Divadelní hry jsou jen nástrojem tohoto Něčeho. Ale co je toto Něco? Pro co žít?

Např. pro "Anarchii". Sotva existuje pojem, plnější neporozumění. Stav bez zákonů /nezákonnost/ ne kvůli stavu bez zákonů. Možná je anarchií toto: osvobození od zákonů, aby se našel zákon života. Zná to "mysticky", ale není to mystika, každopádně ne pro Beckovy, kteří tak pevně - oběma nohama - stojí na zemi, chtějí se milovat a měnit. Yoga a sen nejsou pro ně žádná vymoženosti, vedoucí k úniku ze světa. Unik ze světa? Právě naopak. Blíže zemi, blíže životu - Living.

K tomu patří Ty, Společenství. Dva individualisté se vlastně odvažují vyzkoušet nebeuskutečnění ve společenství. Jejich divadlo se jim stává hrou o život, v níž se může vyvinout životní styl i pro jiné. Exmplární život, jemuž podobný sotva najdete v divadelních dějinách. Příkladem je také to, jak Beckovi skončili svůj podnik. To, o čem bojovali, není mrtvé. Jím dodaný impuls má svou vlastní zákonitost a bude dále rozvíjen. Ale "jestliže revoluce a divadlo nejdou spolu dokromady, musíme pryč od divadla".

To, že "Revoluce" nemůže být řadou násilných převratů, ale předpokládá změnu individua, to věděli Beckovi vždycky. Ale dobové jevy jako Vietnam jejich společnost rozštěpily. Jsou u nich tací jedinci, kteří nemohou vyčkávat, kteří chtějí událostem vnucovat svou vlastní vůli. Na místě vnitřního rozvoje má nastoupit ideologie, která se vyčerpává vzájemnými proslovy. Není to "práce ve jménu lásky"? Nebylo jejím cílem uskutečnění "nejlepšího, idealistického Marxismu", který lidi osvobodí a učiní je způsobilými pro společnost, v níž budou moci být tolerovány všechny životní styly? Stejně jako Grotowski, musí Beck vidět v nebezpečí ideální obraz vzdálené budoucnosti, výstavbu nového řádu z trosek poznaného chaosu. "Divadlo Krutosti se trivializovalo a bylo zašantročeno mezi dětské harampáčí".

Možná, že berlínská odštěpená bunka uchrání tvorbu Living i nadále, Beckovi však se chtějí vrátit do nebezpečné Ameriky a znovu hledat sebe sama. Představení "Paradise Now", na rozloučenou v berlínském Sportpalastu, před 6.000 diváky /11. ledna 1970/ jim dalo zapravdu. Mezi nesly a akcemi jejich diváků a jich samotných už není žádný most.

V Piscatorově Berlíně - je to náhoda - vzal za své americký sen Becků. Je to konec jedné vize? Vnoří se Beckovi do anonymity americké každodennosti? Zná to málo věrohodně. Living byla moc. Žije dál. Jeho "mírné násilí" čeká naši hodinu vzkříšení...

CARLO SILVESTRE

Carlo Silvestre: "The Living Book of the Living Theatre /Mit einem Vorwort von Wilhelm Unger/ Verlag DuPont Schauberg, Köln a.M. 1971/

VLASTNÍ TEXTY LIVING Z KNIHY THE LIVING BOOK OF THE LIVING THEATRE:

a	is for alice /čti: a lice="nos/	nevázanost, svoboda
a	is for new	nový
a	is for another or also	jiný či také
r	is for reekers, rebirth, repose	marihuanová cigareta, znovuzrození, odpočinek
c	is for cock, c is for cunt	čurák, kunda
h	is for harvest	"úroda"
y	is for you	ty

Věřím,

že země je a musí být v nepřetržitém cyklu evoluce
 že člověk se musí změnit, aby se rozvíjel
 že otevřenost ke změně a zkušenosti jsou pro život esenciální
 že obrany v lidské bytosti jsou přirozené, abychom si uvědomi-
 li, že se musíme změnit
 že odlišnosti ve skutečnostech a jednání jsou důležité, abychom
 se od sebe mohli navzájem učit poznat, jak jedinečná
 a unikátní je naše pozice a hodnota v tomto životě
 na této planetě
 že všichni jsme si navzájem posly, pomáhajícími si navzájem
 realizovat své sny
 že musíme jeden druhého milovat, nebo zemřít
 že láska je výsledkem porozumění, založeného na zkušenosti
 že tě miluju, ale dej mi šanci
 že jsem tím, čím jsem a že se stávám tím, co dělám
 že každá lidská bytost je dobrá, ale musíme jeden druhému dát
 šanci, aby byl ve shodě s našimi vlastními potřebami
 a touhami
 že člověk je služebníkem Božím, takže jsme jeden druhému slu-
 žebníkem, protože jsme stvořeni k jeho obrazu
 že naší základní touhou je pomáhat si navzájem a že naše život-
 ní naděje je dosáhnout plného rozkvětu individuálních
 sil a hodnot, v němž peníze nemají žádný význam
 že poctivost, imaginace a víra v sebe sama jsou základem lepší-
 ho universa
 že rigidita je smrt
 že neexistuje smrt, ale život
 že bolest je cenná stejně jako radost
 že si musíme navzájem ukazovat cestu, říkat si navzájem kde
 jsme, abychom si mohli v chaosu tohoto světa jasně
 určit cíl cesty
 že chaos a konflikt jsou počátkem tvorby
 že člověk začíná jednat sebedestruktivně i destruktivně ve
 vztahu k jiným lidem, jakmile přestane zakoušet sebe
 sama
 že zkušenost je konečnou odpovědí na cestě k bohatšímu a plněj-
 šímu životu porozumění
 že svět je na cestě k Renesanci skutečného života, v němž umění
 nebude umělejší než život sám, v němž se rituál každo-
 denního života stane agyraluplým, v němž se nemožné
 stane možným, v němž se imaginace a tvorba chopí moci
 ve velkou universální rodinu, a v to, že vyřešíme své problémy
 K tomu nám pomáhají Bůh
 láska srdce a myslí.

pryč se státem
 policíí r
 násilím e
 zlatem v
 kapitalismem o
 armádou l
 vězenímí u
 represí e
 válkou e
 hranicemi
 společenskými třídami
 chtivostí, hrabivostí
 racismem

ať žije anarchismus
 svoboda
 láska
 nový svět
 humanita
 důvěra
 individuum
 mír
 země
 jednota
 komunita
 pravda

být svoboděn je pouze částečným stavem bytí
 svoboda je pouze začátek
 všechny tvůrčí činy jsou výsledkem určité svobody
 bez svobody se nestane, nepříhodí nic snesitelného
 poté, co ji získáme, je tedy plno krásné práce
 a přece nikdy nikdo nevysvobodí všechny
 popírám teorii sebevraždy
 vše, co chceme teď, je svoboda
 ráj jedna je muž, žena, svoboda a pták

ten, kdo žije v ráji jedna, se volně prochází
 kdo žije v ráji dva, se cítí svobodný
 je svobodný pro to, aby se staral o jiné, další věci

být svoboděn, znamená být osvobozen od hladu
 znamená být osvobozen od privilegií
 z vůle zákona,
 např. vnějšího zákona státu

kdo žije v ráji tři, se stará o věci, o něž my se ještě
 nemůžeme starat

ráj teď je jak se tam dostat

ráj čtyři je jak být a jak nebýt

bytí se svobodou a bez svobody je jen částečné

v ráji jste svobodni
 ráj však není všechno

pak přijde ráj pět a pak šest a pak možná sedesát

to proto, že tyto věci známe, víme o nich, proto, že
 my revolucionáři neseme jméno realistů

Mohu se dotknout tvé duše ?
 Ano, ve svém šilenství a bédách jsem poznal Boha
 Brečím o život
 Oh, zahod tu svou pušku
 Přestaň mě rdousit
 Nech mě nadechnout
 Vrať mi mé moře, mou zem Zásilační
 Stehna potrhaná a krvácí
 Tato matka svým posledním dechem sténá
 Duch perfekce koncepce konfuse
 iluze destrukce
 Ať hladovějící zas tančí tance úrody a slavnosti
 Ať naše znečitlivělá těla zase žijí beze strachu
 Mám vizi
 Vidím, jak vylézáme z propasti
 Vidím, jak prozkoumáváme universum
 a hraje si v něm
 Brečím pro život
 Mohu se dotknout tvé duše ?

Living Theatre se rozhodl odvolat svou účast na Festivalu v Avignon:

1. Proto, že aniž by bylo použito slovo zákaz, byly všechny další představení "Paradise Now" zakázány městem ve spolupráci s administrativou Festivalu, pod hrozbou represivní akce a právního postihu
2. Proto, že patron Festivalu, starosta města, ve spolupráci s administrativou Festivalu, zakázal všechna bezplatná představení v ulicích města, i když všechny vstupenky na Festival byly už prodány, tvrdí kategoricky, že nevěří, že lidé jsou oprávněni shlédnout představení, nemohou-li za něj platit
3. Proto, že si můžeme zvolit mezi tím nechat si diktovat městskou radou a administrativou Festivalu, které chtějí - pod záminkou - potlačit naši svobodnou expresi umělců, a mezi prací pro naši vlastní svobodu a pro svobodu ostatních
4. Proto, že si můžeme vybrat mezi podřízením se rozkazu, zamaskovaným jako žádost, mezi akceptováním porušených podmínek kontraktu, a vzdáním se účasti na Festivalu, který po nás chce, abychom přestali hrát to, co máme podle kontraktu hrát
5. Protože si chceme vybrat řešení, které zmírní násilí v tomto městě
6. Protože nelze zároveň sloužit Bohu a Mamonu, nelze zároveň sloužit lidem a státu, svobodě a autoritě, nelze zároveň mluvit pravdu a lhát, nelze hrát Antigonu /která je o dívce, která odmítla podřídit se arbitrárnímu diktátu státu a namísto toho vykoná posvátný čin/, a zároveň nahradit Antigonou bru, která byla zakázána /tj. Paradise Now/.
7. Protože přišel čas, abychom konečně začli odmítat sloužit těm, kdo nechtějí aby znalost a moc umění patřila jiným než těm, kdo za ně mohou platit; přišel čas odmítat sloužit těm, kdo chtějí udržovat lidi v temnotě, /odmítnout sloužit a/ pracovat pro Mecenaskou Elitu, která chce řídit život umělce i životy lidí
8. Protože přišel čas osvobodit umění a přestat jím podporovat Věk Pokoření a Vykořisťování
9. Protože přišel čas říci NE, dřív než ztratíme poslední cár etí
10. Protože naše umění nesmí už nadále být používáno k reprezentaci autorit, jejichž činy jsou protikladem toho, v co věříme
11. Protože, i když nám nepůsobí žádné potěšení spoléhat na spravedlnost práva, jsme přesvědčení o tom, že naše legální práva byla porušena a okleštěna, i o tom, že toto porušení nám dalo svobodu učinit tento nezbytný krok.

The Company of the Living Theatre
Avignon, 28 July 1968

LIVING THEATRE ACTION LAST DECLARATION

Struktura se rozpadá. Všechny instituce cítí ohvění. Jak odpovědět na nenašedlou situaci?

LT se kvůli pohyblivosti rozděluje na čtyři buňky. Jedna nyní sídlí v Paříži a středem její orientace je především politika. Druhá sídlí v Berlíně a její orientace je kulturní. /Třetí se vrací do USA./ Čtvrtá je na cestě do Indie a její orientace je spirituální. Má-li struktura být změněna, musí být napadena z mnoha stran. To je to, o co se snažíme.

V dnešním světě existuje mnoho hnutí, usilujících o změnu této struktury - kapitalistického, byrokratického, vojenského, autoritativního politického komplexu - o změnu v její opak, Nemásilný-Komunální-Organismus. Tato struktura padne, bude-li postrčena správným směrem. Naším cílem je poskytovat podporu všem silám osvobození. Ale nejdříve se musíme dostat z pasti. Budovy zvané divadla jsou architektonické pasti. Člověk z ulice do takové budovy nikdy nevstoupí:

1. proto, že nemůže: divadelní budova patří těm, kdo si mohou dovolit do ní chodit; všechny budovy jsou majetkem v rukách Establishmentu, drženy silou zbraní,
2. proto, že život, který vede v práci i po práci, ho vyčerpává,
3. protože uvnitř /divadel/ se mluví o věcech, které pro něj nejsou ani zajímavé, ani ho nezajímají.

LT už nikdy nechce hrát pro privilegovanou elitu, protože každé privilegium je násilím na nep privilegiovaných.

Proto už nechce LT hrát v divadelních budovách. Dostat se z pasti; struktura se rozpadá.

LT nechce být institucí. Je naprosto jasné, že všechny instituce jsou rigidní a podporují Establishment. Po dvaceti letech se struktura LT sinstituacionalizovala. Všechny instituce se rozpadají. LT se musí rozpadnout nebo změnit svou formu.

Jak se dostat z pasti ?

1. Co nejvíce se osvobodte od závislosti na etablovaném ekonomickém systému. Pro LT není snadné rozdělit svou komunitu, protože ta žila a pracovala ve vzájemné lásce. Nerozdělily nás odlišnosti v názorech, ale revoluční potřeby. Malá skupina může, s pomocí chytrosti a odvahy, přežít. Každá buňka si teď musí najít prostředky přežití, aniž by se staly konzumním zbožím.
2. Vzdějte se divadel. Vytvářejte divadlu jiné příležitosti hrát pro lidi na ulici. Vytvářejte okolnosti, které povedou k Akei, která je nejvyšší formou divadla, již známe. Vytvářejte Akei !
3. Hledejte nové formy. Rozbijte všechny hranice umění. Umění je v mentalitě Establishmentu odcouzeno do vězení. Jedině tak mohlo dojít k tomu, že umění slouží k potřebám Vyšších tříd. Nemůže-li umění být použito pro službu potřebám lidu, zbavte se ho, vzdějte se ho. Potřebujeme umění jedině tehdy, může-li být pravdou, takovou, aby bylo každému jasné, co se musí udělat, a jak to udělat.

vlastní texty Living z knihy The Living Book of the Living Theatre!

STRMOST

Jako by se smělo slunce zakuklit
do kalíšků bělostných a hořkých.

Odváděné k něžným brenkám hřbitovů
ztrýzněné zmatkem věcí prvních
mezi rty,
vlečené nachovým rozestýkáním.

Strmosti,
žádného liliového prohnutí.
A jistě: staré cesty vzlyknou,
a táhle se vloudí k podzemním
řekám...

MARKÉTA HEJNÁ

Margaret CROYDEN

Nejvýznamnější americkou skupinou kontrakultury, která měla rozvinout odpověď na otázky položené Artaudem a happeningem, byl Living Theatre Judith Malina a Juliana Becka. Oni a jejich skupina dali v New Yorku svou odpověď, v divadle-půdě na 14. ulici, dávno před vynořením happeningu a objevem Artauda. Následovalo je množství liberálů a radikálů, kteří zrealizovali jejich produkce hry "The Brig" /K.H. Brown/ a "The Connection" /Jack Gelber/, a vlastně cokoli, co Living vytvořili. Tehdy, když v r. 1964 měli LT potíže s federálními daňovými úřady a odešli do dobrovolného exilu v Evropě, cítili se mnozí jejich obdivovatelé deprimováni. Zprávy, pronikající zpět do USA, o tom, že LT se vyvinul v revolucionářskou anarchistickou komunu; že LT byl aktivní při politických událostech v Miláně, Berlíně a Paříži; že LT vedl povstání v divadle Odéon v Paříži na květnových událostí r. 1968, a zprávy o jejich "krutých" technikách byly v centru stále větších polemik.

Zprávy to byly vzrušující, a když byl LT pozván zpět do USA Robertem Brusteinem, děkanem Yale Drama School v New Haven, byl jejich návrat dyktivně očekáván. Jejich reputace personální a umělecké anarchie je předcházela, a přece mnozí lidé očekávali, že americké pozvání by mohlo schladit jejich chuť notoricky riskovat, a že v letech exilu vyvrátili, "zmoudřeli".

Ale LT zůstal věren svému obrazu. Beckovi a 40 mužů, žen a dětí, tvořících jejich skupinu, zahájili své představení na Yale v září 1968, a dokázali, že jsou nejen a to rozpoutat nejprudší polemiky, ale i to, že jsou neodisputovatelnými lídry americké avantgardy: jejich představení byla bezesporu nejprovokativnějšími představeními sezóny 1968-69. Byla provedena 4 nová díla: Frankenstein, Mysteria, Antigona a Paradise Now. Při prvním představení bylo obecenstvo k prasknutí napnuté očekáváním, ale večer skončil jak nadšenými ovacemi tak i vypískáním, frenetickým pochebováním a nenávisným rozhořčením. Po prvním provedení Paradise Now byli Beckovi a několik diváků zatčeni kvůli nahotě, ale na jejich obranu přispěchali Brustein a karikaturista Jules Feiffer, a zatčení byli propuštěni. Ve zbývajícím čase na Yale Beckovi "nabourali" studentská i fakultní shromáždění, zapojili se do novinových kontroverzí, a byli hlavními účastníky antagonistických verbálních srážek. Když skončil jejich pobyt v Yale, pocítili někteří lidé nad jejich odchodem značnou úlevu.

Přijetí v New Haven se ukázalo mýrným ve srovnání s premiérou na Brooklyn Academy of Music, kde se LT usadil na čtyři týdny. Obnovená Akademie /považovaná za off-off-off-Broadway divadlo/ přitáhla establishment z horního Manhattanu /převlečený do hippie-oděvů/, skutečné hippiáky z "dolního města", i samozvanou inteligenci. Publikum složené z obdivovatelů, odpůrců, pozérů, a několika vážených divadelních kritiků, odsuzovalo i adorovalo, bylo pro i proti. Divadlo, které nebyvalo místem pro takovýto druh kontroverzí, najednou ožilo. I tak se zdálo příliš živým pro ty, kdo odešli po přestávce. Ale ti, kteří zůstali, "vyvolávali" Beckovy 10 minut a vzdávali jim hold.

Bray nato napsala většina etablovaných newyorských kritiků šířivé články o LT: John Simon z New York magazine je nazval "fašisty", Walter Kerr z N.Y. Times je označil jako "lidi na nepravém místě", Harold Culea z Nation je považoval za dětinské, Eric Bentley v N.Y. Times je degradoval na "politické prostáčky", Richard Gilman v New Republic je pokáral za aroganci, a Brustein je zapřel, nejdříve ústně a pak v N.Y.

Review of Books. Na jejich obranu vlažně vystoupil Clive Barnes v N.Y. Times, ale jen proto, aby byl "gražen" profesorským tónem článku Eric Bentleye "I Reject the L.T." /Odmítám LT/ v Times. Krom tisku establishmentu jim hodně místa /příznivé a časté recenze/ věnoval list Village Voice.

Během jejich představeních v Brooklyn Academy polovina publika, možná rozrušení, odešla před koncem. V kulturních kruzích probíhala polemika: jste pro/proti LT? Střední pozice nebyla možná. Koncem svého angažmá se living stali esencí Artaudova moru, před nímž někteří lidé ustupovali, aby nebyli nakaženi. Ale living nadále přitahoval ke "svým dveřím" mladé - hippies, yppies, studenty, intelektuály. Po turné po celém státě se LT nakonec vrátili do Evropy, zanechávající za sebou smíšené pocity stejně jako rozdílná mínění. Význam jejich díla nemusí být každému jasný, ale je neodmítkovatelné, že living byl fenoménem. Určitě obrozňoval, provokoval, iritoval a enervoval liberály a radikály stejně jako tradicionalisty. Neboť LT byl jedinou americkou hereckou společností, která se odvážila popřít nejen naturalismus, ale i definici a funkci současného divadla; a co víc, doporučoval, aby se anarchismus stal politickou bází divadelní avantgardy.

Beckovi byli radikály už r.1943. Hausili si kapitalistický peněžní systém a "buržoazní" divadlo kvůli jeho dusivému omezení se na umění, a věřili, že jejich dílo bude určitým způsobem odvržení tohoto systému. Takže když Beck zdědil r.1951 6 tisíc po tetě, založil s Judith Living Theatre, divadlo zasvěcené radikalismu. Zpočátku hráli Goodman, Lorca a G.Steinovou ve svém bytě na horní Side, než byli s to, r.1959, zorganizovat stálou repertoárovou společnost na 14.avenue. Velkého úspěchu dosáhli se svou produkcí The Connection a The Brig v 1961 získali cenu pařížské kritiky pro nejlepší společnost na mezinárodní soutěži Theatre des Nations. Po tři roky za sebou dostali Village Voice Obie /jakéhosi divadelního "Oskara"/. Ale ani jejich umělecká pověst, ani jejich dobré styky nezabránilly uzavření jejich divadla r.1963; Beckovi byli donuceni k exilu.

LT byl vždy extrémně chudý; byl pronásledován dluhy, soudními procesy, věřiteli, nájemci a majiteli budov; žil ze dne na den, z ruky do huby. Pokoušel se vydržovat repertoárovou společnost, a co víc, avantgardní, a to bylo v N.Yorku opravdu nemožné. A Beckovi ani nepatřili k lidem, kteří by si věděli rady s velkými sumami peněz: vylouženě opovrhovali organizátorským podnikáním /nebyli kšeftaři/ a bez ohledu na to, jak úspěšné jejich produkce byly, pořád byli v dlužích. OD r. 1959 prostě neplatili státu daně; udělali obrovský dluh, k čemuž nutno ještě přičíst pokuty a soudní výlohy. Když byl na to posláni tázan, odpověděl Beck prostě: platil hercům po 45 \$ týdně, a nicž 5 \$ mělo připadnout státu /daně/, na herce by pak zbylo 40. Protože museli především zvýšit těch 40 /což nebylo snadné/, rozhodli se používat peníze ze vstupného na platy, aby vůbec mohli dál hrát. Pro Becka to byla otázka zákon versus umění, a on si zvolil umění. Ale stát se na to takhle nedíval. Ani nájemce budovy, kde hráli. V kombinovaném tažení s danovými agenty, nájemce budovy večer zabavil a zamkl - ale ne dřív, než LT "sehráli" dramatickou "okupaci" /sit-in/!! Hráli se The Brig - imaginativní drama, ličící krutost vojenského lágru /věznice/ - a to bylo odpovídajícím pozadím toho, co se pak mělo odehrávat. Bez ohledu na zákon chtěli herci pokračovat v předvádění této hry i v dalším týdnu. Majitel budovy o tom nechtěl ani slyšet. Ale LT se podařilo zahrát ještě jednou před diváky, kteří, když jim bylo zabráněno vejít dveřmi, vlezli do sálu okny, přes střechu apd. Dole zpívaly strážce proti stávkokazům "Zachraňte LT", zatímco uvnitř se hrál The Brig. Po hře se lidé vyvalili do ulice; Judith dávala interview skrz okno, a celá společnost byla poté zatčena proto, že neopustila divadlo.

Ilegální provedení The Brig, sit-in, strkání s policií stá., nebyly jen činy občanské neposlušnosti, ale i náznaky scén, které se pak "odehrávaly" po celém světě. Neboť divadlo, politika a život jsou synonyma, jak věří LT, a tento princip zůstal pro něj ústředním!

Beckovi jsou stoupenci pacifistického anarchismu, který postuluje, že svržení kapitalismu, rozkolísání státu a zrušení peněz lze dosáhnout mírovou cestou, masivní indoktrinací. A stejně jako všichni anarchisté, popíral i LT veškerou autoritu. Beckovi kladli důraz na individualní svobodu, i na právo jedince pořídit se na revoluci, jak sám uzná za vhodné. Jako tradiční anarchisté, nesnášejí stranickou disciplínu; odmítají organizované hnutí, a nikdy nenutili své kolegy k tomu, aby se připojili k jakékoliv strategii proti své vůli. To znamená, že LT nechtěl kontrolovat akce svých vlastních členů. Avšak nedostatek kázně v politické aktivitě vždy prohloubil, zvětšil egocentritu a individualistické, anti-sociální jednání. A to muselo mít též efekt i na LT.

Anarchismus se stal synonymem typu revoluce LT. Žijí roli anarchistických herců, byli členové společnosti zavázáni dramatizovat svou politiku nejen na jevišti, ale i v životě, takže v době jejich pobytu ve vězení a finančního bankrotu, Judith, krají svého obhájce, u soudu "hrála" Portia, zatímco členové LT organizovali demonstrace, přechrávali své individuální reakce, a dělali u soudu scény. Nehledě na tyto "show", byli LT odsouzeni pro neplacení daní /Beck na 60, Malina na 30 dní/ a divadlo zavřeno. Tehdy se Beckovi rozhodli pro exil. Když odjízďili r. 1964 do Evropy, vzali Beckovi s sebou jádro společnosti. V Evropě našli vhodnou půdu pro svou anarchii. Rodila se takтика konfrontace Nové Levice, a Beckovi do ní perfektně "zapadli": zorganizovali se v komunu, cestující dvěma autobusy, hráli ve Francii, Itálii, Německu, Švýcarsku, jedli nepravdělně, společně se dělili o práci, rozhodování i peníze. Bez ohledu na těžkosti "zbudovali" Beckovi repertoár, udrželi svou skupinu intaktní, přijímají cizí /zahraníční/ herce, a vytvořili 4 nová díla. Le Living, jak jim říkali v Evropě, vyrostli v rodinu /měli mnoho "mňatků" a dětí/. Dodneška do určité míry se skupina naučila, jak zajišťovat divadelní angažmá, platit účty a trochu se ukázala, ale stále žije v nouzi; spálili však také mosty k tomu, stát se revolučním divadlem.

Společnost navázala těsné spojení s vedoucími intelektuálními revolucionáři, jako byl Jean-Jacques Lebel, tehdy jeden z jejích hlavních kronikářů; členové měli politické rozpravy ve Francii, Itálii a Německu, a přitáhli na své shromáždění, manifestace, demonstrace a představení tisíce nových studentů a intelektuálů. V 1968 byli napomocni při uzavření divadla Odeon v Paříži, a později se o něco podobného pokusili v Avignon. Všude, kde byli, vyvolávali spory, scény, hádky, konfrontace. Žili od krize ke krizi, vždy ve středu politických a uměleckých bitev. A i když jejich korálky, vousy, dlouhé vlasy, hippí-sácké oblečení a kanenné, ledové vizáže mnoho lidí odradily, získali si Living také mnoho přívrženců. Anarchistická mládež, hippies, studenti, odpadlíci ze škol, a "výstředníci" je následovali v nabitých autech a změnili obydlí LT v obrovské smetiště. Jejich /LT/ osobní a politický styl přispívaly k jejich kouzlu. I když byli ostrakizováni, bití a opovrhováni establishmentem, Le Livingu se dařilo, vzkvětal: hip-kultura a anarchismus úspěšně splynuly.

Antigona Livingu /adaptace Brechtovy verze Hölderlinova překladu Sofokla Judith Malinovou/ byla snahou zkombinovat moralitu s Artaudovou divadelností, Brechtovskou dialektikou, řeckým klasicismem a filosofií LT - což bylo spojení, sledované některými kritiky neautentickým a neslučitelným. Cílem Becků bylo odkrýt ideje v textu, a předvést je na jevišti tak, aby měly smysl a význam pro současníky. Nikdy jim nešlo o reprodukci "autentické" řecké tragédie, ale o smíšení vlastního "hovorového" stylu s klasicismem, a tedy o ironický komentář těch aspektů klasicismu, které, jak LT věří, jsou irelevantní a reakcionářské. /Následuje popis představení, které bylo možno nedávno shlédnout v Praze - 1980- a o němž lze číst v Machoninově článku v časopise Divadlo, prosinec 1967/.

Antigona měla být mistrovským dílem LT. Určitě měla základní rysy mistrovského díla. Ale ledabylý přístup k estetice, typický pro Beckovy, zůstal středním problémem. Kdyby byli zručnější při sesyátetizování stylu, či umírnili buď špatně cvičené nebo nevycvičené herce /reass. jejich hlasy/ ve své společnosti, byla by produkce skvělá. Ale herci byli špatně slyšitelní, vykřikovali chraptivě, nekoherentně komolili slova, šli jim obtížné či nemožné rozumět; polovina hry byla nepochopitelná. A co víc, několika hercům bylo povoleno "hrát" "ne-hrání" - ostentivně parodovat buržoazní standardy umění. Ale LT-koncept Antigony byl příliš sofistikovaný na své surové anti-umělecké techniky, které především neodpovídaly celkovému "designu" produkce. Dílo si vyžadovalo, potřebovalo stylistickou integraci na vysoké úrovni; herci by museli být víc, a nikoli méně, zkušení. Namísto toho si každý herec, pokoušející se odvrátit tradici, zvolil svůj vlastní styl, mající za výsledek amatérský směš.

Nakládání s dialogem se stalo pro LT největším problémem. Tato společnost, esenciálně neverbální, chtěla dát novou sensibilitu a rozměr jazyku tím, že obohatila slova zvuky. Ale hercům se zalíbilo v neustálém nesmyslném intonování, používání nesmyslné inkantace a slovaí výchyly bez jakéhokoliv postřehnatelného emocionálního základu, takže se většina zvuků stala hlukem; tato "vynalézavost" zredukovala jazyk na politickou rétoriku, a tak byla zatenažena dialektika hry. Nicméně, tato hra byla významným počinem: demonstrovala, že avantgarde nemusí "zahrebat" klasická či tradiční slova, ale že je možné kombinovat nové techniky se starými mistrovskými díly, za předpokladu, že nové techniky byly zvládnuty...

Po čase se pacifismus LT stává směšným. Malina říká:

"naším cílem je změnit všechny nepřátelské konfrontace na přátelské, a v žádném případě se nevzdáme názoru, že je možné změnit lidské bytosti. Věříme ve změnu, protože to je to, co znamená být revolucionářem. Revolucionář, to znamená otočit kolem, a je-li svět plný zla, nenávisť, hořkosti, nepřátelství, hlada, je pak na nás, otočit jím..."

Ti, které nazýváte "nepřáteli", jsou koneckonců, naši přáteli. Zatím si nestačili uvědomit, že jsou našimi přáteli. Nám jde o to, aby si to uvědomili.

Všichni, komu je víc než 25, mají "nepřátele", ale nikdo pod 25 takto neuvažuje. I mládež, která je násilnická, má obrovskou schopnost pochopit individuálního policistu, který stojí proti ní. Ve chvíli, kdy je člověk v přímé konfrontaci s poldy, nemyslí na osobní nepřátelství... Dalo se sotva čekat, že mladí lidé, kterým poldové rozbili hlavy při sjezdu Demokratické strany v Chicagu r.68, budou souhlasit, ...

Beckovi a jejich věrní si určitě myslí, že to, co dělají, je důležité. Věří, že zredukování agrese, byť i jednoho člověka, stojí za tu obrovskou námahu, která se na to musí vynaložit. Takové názory však svědčily o jejich samozvanéckých rolích terapeutů stejně jako umělců, ale ve skutečnosti umělecké koncepty Becků byly pochopitelné pouze sofistickým, protože tolik narážek a metafor v jejich díle záviselo na okultním a esoterickém. Ve skutečnosti masy, odcizené již levicovým umělcům, nikdy moc nenasvětlovaly představení LT. Např. r.1968 v Avignonu, když byli Living vystaveni policejnímu útoku, zůstali dělníci lhostejní. Během avignonské demonstrace se dělníci spokojili tím, že se vyklonili z oken a dívali se na ně /LT/ jako na dlouhovlasé "podivány".

V Berkeley /Ca./ měli Living podobné zážitky. Zde došlo ke skutečné bitce na ulici, na scéně. Studenti demonstrovali svou víru, že jejich boj s policií, používající obušky a plyn, byla hořčí realita - a to, co Beckovi obhajovali, byla naivní iluze. Vykládači berkeleyanským studentům, jak dělat revoluci, z útěšného prostředí scény, jim /studentům/ připadalo prostě směšné. V Kalifornii utrpěli Living svou nejhorší porážku. Když společnost dorazila na Západní pobřeží, byla skupina opotřebovaná, rozklížená a jejich turné beznadějně špatně zrežiro-

vané přáteli a fandý, ale někteří její členové si začali i uvědomovat, že diskrepance mezi veřejnou ideologií LT a privátním životem nelze už tolerovat. Došlo ke sporům, hádkám, a skutečně ekonomické katastrofě; LT v Kalifornii málem utrpěl blady. Už nikoli komuna, ale zfrustrovaná herecká, zdivočelá skupina, která musí držet spolu, aby přežila. Vrátili se do N.Y., kde hráli ještě 3 týdny, ale to byl začátek konce. 11. ledna 1970, na Akademii der Künste v záp. Berlíně, dával LT na závěr evropského turné po návratu z Ameriky, jako obvykle, Paradise Now. Byl to poslední večer jejich angažmá. Na povrchu se nic nezměnilo, Beckovi a spol. hráli s obvyklou intenzitou, a Berlínané odpovídali obvyklou směsí odmítnutí a obdivu. Ale vzhledu za scénou, se dělo něco jiného. Herci, žijící a hrající spolu 6 let, říkali své poslední sbohem, připravující se vyrazit vlastní cestou. LT a jeho legenda skončily.

Rozhodnutí padlo už před několika měsíci, jako výsledek bouřlivých sezón v USA a Maroku, a tiché diskuzi na Sicílii; bylo rozhodnuto: LT se rozdělí do "buněk", a toto lednové představení v Berlíně bude jejich poslední společnou zastávkou. Malina a Beck měli jít do Paříže; skupina 10 lidí plánovala návrat do USA; v Berlíně měli zůstat Steven Ben Israel a Henry Howard, s devíti dalšími, kteří, jak se čekalo, zůstanou v Evropě; v Londýně čekal Rufus Collins na odjezd do Indie. A několik členů opustilo společnost úplně.

Když se novinky o rozpadu LT dostaly k umělecké komunitě Evropy, "rozběhly se" různé fámy a pověsti. Mnozí soudili, že Beckovi byli vlastní grupou svrženi s trůnu, jiní měli za to, že Paradise Now vyčerpал tvůrčí potence skupiny. Jiní tvrdili, že obrovská komuna 45 divadelních osobností s různými politickými názory, vystavená finančním obtížím a nomádské existenci, se musela nevyhnutelně rozpadnout. Beck trval na tom, že rozpad skupiny nebyl vlastně rozpadem, ale "rozšířením logického výsledku toho, co se dělalo po 20 let? Podle něho existoval výjimečný stav, a "z důvodů větší mobility se LT dělí na buňky, jako součást plánu napadnout celou Strukturu z mnoha stran"... Stěžoval si, že "tisk atd. automaticky interpretoval náš ne-vý pohyb jako známku desintegrace, pocházející z rozlišných názorů a konfliktu, a ne jako expanzi, založenou na tom, co jsme se během let naučili. V minulosti jsme zažili velké radosti, velké slasti, a naučili jsme se také vyrovnávat se svou slabostí. A to nám dalo sílu a povědomí toho, že máme udělat to, co děláme teď". Nehledě na Beckova prohlášení, silná politická a umělecká schismata, probíhající po léta, dávala celému LT znát, že rozdíly nelze vyřešit. Měli příliš mnoho hořkých zkušeností. V Maroku byli napadáni, biti, ostrakizováni kvůli dlouhým vlasům a hypnótickému vzezření; za předchozího angažmá ve Francii měli potyky s francouzskými radikály, kteří se jim pokoušeli zakránit hrát v různých Maisons de la culture /státem kontrolovaná divadla, zřízená v De Gaullově době ministrem kultury, Malrauxem/, ostatně i jejich americké zkušenosti byly stále ještě čerstvé. V celé Evropě se podmínky turné horšily: dočasná obydlí byla zdravotně závadná, peněz málo, a zhoršila se i jejich pozice mezi radikály, kteří se na rozdíl od LT odklonili od nenásilí.

V USA čelila společnost svým největším krizím. Obklopeni intenzivní obrovskou palbou publicity a polemikami, které vždy přítomnost LT vzbuzovala, bylo jasné, že "jsme zinstitutionalizovali", řekl Beck, "byli jsme lapeni establišmentem a závisíme na něm kvůli podpoře... prostě jsme prodali sebe sama a své ideje za lístky platící divákům, a takto to už prostě nemůže pokračovat". A co víc, LT se začal cítit nepříjemně se svým nenásilným postojem ve světě brutalit při sjezdu Demokrátů v Chicagu 1968 a ve světle násilí proti studentům, černým i bílým, vyznačujícím konec 60. let. Radikálové jim neustále vyčítali, že lpí na staré pozici tváří v tvář této realitě. Mnohé z těchto problémů byly reflektovány v Paradise Now. /.../

Beckovi usoudili, že "máme-li najít prostředky jak přežít bez peněz /komerčních diváctev/, pak je pro nás nezbytné žít jako guerilla-skupina a to znamená, že musíme omezit počet členů. Malá skupina má-

že najít prostředky, jak pokračovat, dělat, přežít". Jiní soudili, že je třeba vrátit se ke kořenům. Starší členové se chtěli pustit vlast- ní cestou. "Je nám jasné, řekl Beck, že každý z nás toužil po větší autonomii. A ve struktuře, fungující neustále pod vedením mým a Judi- tiným museli být automaticky omezovali ostatní členové skupiny; rozdě- lením do buněk bude umožněno každé buňce být autonomní a růst bez nad- vlády matriarchy a patriarchy...idea vůdcovství musí být vykořeněna". Beckovi měli plán. S menším počtem úst, jež je třeba krmit, mohli ome- zit komerční angažmá /nebo neakceptovat žádná/ a mít svobodu dělat to, co považovali za svou opravdovou práci: přímou politickou akci. Kon- cept herců jako aktivistů, jako prostředek k zradikalizování obecn- stva, nebyl pro Beckovy ničím novým - divadlo jako politika bylo vždy jejich cílem - ale teď, zdá se, byli připraveni soutěžit s technikami nejradikálnějších divadelních skupin v USA a Evropě. Plánovali vytvá- ření "scén uprostřed skutečného života" - čemuž se běžně říká gueril- la theatre. V tomto kontextu - fúzi života a umění, mohou být považo- vány aspekty chicagského sjezdu Demokratů, pařížské bouře, chicagský soud, studentská sit-in, hesla, plakáty, oděvy radikálů; za divadlo, a jejich účastníci za herce. Nemajíc jistotu o tom, jak přesnou formu mají mít guerilla-aktivity, měli Beckovi v plánu hrát v továrnách, par- cích, podzemkách, -"být blíž k výrobním prostředkům". Dávali přednost místům s nelimitovaným prostorem a "pohyblivými" místy k sezení; a peč- livě se vyhýbali konvenčním divadelním budovám: "Budovy zvané divadla ...LT už nechce hrát pro privilegovanou elitu, protože privilegium je násilím na neprivilegovaných" /viz text LT Action Last Declaration/..

Tím, že určovali složení obecnstva, doufali Beckovi, že jejich dílo bude lépe odpovídat jeho specifickým potřebám. Komunity pracujících, univerzitní kampusy a černá ghettá by si žádala odlišná představení, takže nový LT měl v úmyslu mít na repertoáru krátká díla: přehrání stávek, sit-in, "akci", kterou herci "uloží" životu komunity. Taková akce se např. mohla skládat z prostého pobídní lidí do práce, aby je přímo zaangažovali na diskusích o politice; akcí mohla být konfronta- ce lidí v parcích, restauracích a na ulicích, i vytváření situace, kte- rá bude dramatizovat politické reality. Tyto akce měly být plánovány, zkoušeny či improvizovány - důležité je, že byly navrženy za účelem vytvoření určitého efektu. Jak to řekl Beck: "chceme vytvářet okolnos- ti, které povedou k akci, která je nejvyšší formou divadla, již známe".

Rozpad /či expanze/ LT byl součástí procesu, jímž prošly všechny radi- kální skupiny v 1970-71; determinovat, jak fungovat jako revoluční uměl- ci, radikalizovat publikum, a ještě přežít. Těmito změnami Beckovi v jistém ohledu uzavřeli celý okruh, v jiném smyslu se hnuli vpřed. Před více než 20. lety založili vlastní divadlo, aby nemuseli existovat v etablovaném. Nyní prohlašují nutnost další změny své formy. Zda tyto plány případně ovlivní svět divadla, je nejisté; máme-li však soudit podle minulosti, bude mít nový LT bezpochyby ozvěnu. Otitme, že určitě přežije. Jak řekla Malina v době rozpadu skupiny: "Nevíme přesně, jak bude vypadat náš další pohyb, vývoj, ale nemůžeme-li vyřešit své pro- blémy, ustoupíme ke krásnému heslu francouzských revolučních studentů: "Imagination Takes Power!"

Margaret CROYDEN: "Lunatics and poets. The contemporary experimental theatre // Delta Book, Bell publ. New York - výňatky z kapitoly 6. THE LT and theatre-living theatre-living theatre-living theatre-living theatre-

ČTENÍ o LIVING THEATRE v ČESTINĚ:

DIVADIO, listopad 1966:

Saul Gottlieb: Living Theatre ve vyhnanství: Mysteria a Frankenstein /popis těchto dvou představení, stručná historie společ- nosti/, z Tulane Drama Review 4, 1966

Sandra von Glaserfeld: Italský rozhovor /s Beckovými/, z Marcatre č. 19 - 22, duben 1966.

Diego Birelli: Objektívna fotografia

M i l o s

L I B I C H :

- B A S E -

NEKONEČNÝ DEN

Ráno

espale vtávání
 frenty na zastávkách
 balkony plné mrtvých nočních můr
 Ráno
 nic nám nebrání
 lidí pozorovat
 tak se sbavit chladných ranních ohmur

Davy

suta nařízení
 plno lidí stráci
 nervy z civilizovaných zákonů
 Chrání
 městská zařízení
 šlapou po sobě
 svou šanci zdvihnou k světlu neonů

Zpíváme a učíme se smát
 Ať zastaví někdo kde má rád
 všichni jdou dál pozdě chodí spát

Pálí

dávno chladná káva
 nemá na vybranou
 těžká hlava strádá
 Mladá

novinová správa

černý nápis "zapomnění"
 hbitě čmáře na tvá záda

Celý den vyzdvihuješ smění
 na zádech sloven "zapomnění"
 Já sám si myslím že je lepší bdění

Velká

pláče touha černá

Ráno

svojí dívce náváš
 problém rakoviny
 zatím zůstal nevyřešen

Ráno

uneseně vtáváš
 pohled na hodiny
 zbyde trpce nepohřešen.

X X X

Z rádia zazní tóny harmoniky
na stole chléb a černá káva
do kapsy občanku klíče - dva stálé oviky
dál už nepřestává
spěchat bez radosti vzhůru

Země je kulatá spěcháme za sebou
na podpatcích useknutí
bojíme se hypotéz
sedíme bez hnutí
s tvářemi poštípanými
od hmyzu z pláží v Burgasu

Naslouchej tónu
co líčí historickou krásu
jako chlapík z Crémagnonu
a dívka z Laguny
a korálky na zápěstí
a její smích i pláč
symbol tvého štěstí

Ulicí přechází aneboký spáč
a v sevřené pěstí
ostrým břebíkem sevřeným vrývá
do kapoty auta hecla
Muž tak třicet let se skrývá
v kolíbech komfortního křesla
a zlostně spílá zdrazení i zakázu vjezdu

Z rádia zazní tóny harmoniky
na stole chléb černá káva
do kapsy občanku klíče - dva stálé oviky
a dál už nepřestávám
spěchat bez radosti vzhůru.

-1-9-7-9-

HADÍ PÍSEŇ

Nemám nohy ani ruce,
ale vleču se po břiše
a mám
jed, jed, jed !
Nemám rehy ani kopyta,
ale prskám jazykem
a mám
jed, jed, jed !
Nemám luky ani pušky,
ale rychle mihnu jazykem
a mám
jed, jed, jed !

Nemám radar ani rakety,
ale pátrám očima
a mám
jed, jed, jed !
Zvládnu každý pohyb,
protože skáču, běhám a plavu
a plivám
jed, jed, jed !

-----Jeha M B I T I-----

I Narozen 1948 v Nembase, studoval v Ugandě, USA a Británii filose-
fické disciplíny, než se promítá i do jeho poezie. Píše knihy a
články o africkém myšlení a literatuře.

Ve věku necelých 50 let spáchal před deseti lety v Paříži Židů a německy píšící básník Paul Celan, původem Žid z Černovic. Dnes je pokládán za nejvýznamnějšího německého lyrika současnosti. Z jeho díla přinášíme ukázkou básnické prózy, poznamenané Celanovým původem

ROZMLUVA V HORÁCH

Jednoho večera zašlo slunce, a nejenom ono, a tu šel, vyšel ze svého domku a šel žid a syn žida, a s ním šlo jeho jméno, nevyslovitelné, šel a přišel, přišel se, dal se slyšet, šel o holi, šel přes kameny, slyšíš mne, ty mne slyšíš, já to jsem, já a ten, jehož slyšíš, domníváš se slyšet, já a ten druhý - šel tedy, bylo to slyšet, šel jednoho večera, když něco zašlo, šel pod mraky, šel ve stínu, ve vlastním i cizím - protože žid, však to víš, co ten už má, že by mu opravdu patřilo a nebylo vypůjčeno, vyprošeno a nevráceno - tedy tedy šel a přišel, přišel sam cestou, krásnou, nedostižnou, šel, jako jaro, horami, on, jehož měli nechat bydlet dole, kam náleží, v říčních, on žid, šel a šel.

Přišel, ano, až sam cestou, krásnou cestou.

A kdo si myslíš, že mu vyšel vstříc? Vstříc mu vyšel jeho bratrček, jeho bratranec a příbuzný, člověk o čtvrt židovského života starší, přišel sam velký, přišel i on ve stínu, ve vypůjčeném stínu - protože kdo už, tak se ptám a ptám, přichází, protože ho bůh nechce být židem, proto s něčím vlastním? - přišel, přišel velký, vyšel druhému vstříc, Velký přišel k Malému, a Malý žid dal své holi mlčet před holi žida Velkého.

Tak mlčel i kámen, a bylo ticho v horách, kde žili, ten i onen.

Ticho tedy bylo, ticho tam nahoře v horách. Ticho netrvalo dlouho, protože když přijde žid a potká se s druhým, pak je brzy konec mlčení, i v horách. Protože žid a příroda, to je dvojí, stále ještě i dnes, i zde.

Tady tedy stojí, bratránci, vlevo kvete divizna, kvete divoce, kvete tak jako nikde, a vpravo, tady stojí locika, a dianthus superbis, hvozdík královský, není od ní daleko. Avšak oni, bratránci, nemají, bohu budiž žalováno, očí. Přesněji: i oni mají oči, ale tu visí před nimi závoj, ne před nimi, za nimi pohyblivý závoj; sotva vstoupí obraz, zůstane viset v tkanině, a už je po ruce vláknem, jež a tu přede, opřádá obraz a plodí s ním dítě, poloobraz a polozávoj.

Chudák divizna, chudák locika! Tady stojí, bratránci, stojí na cestě v horách, mlčí hůl, mlčí kámen, a mlčení není mlčení, ani jeho slovo není uslámeno, jediná věta, je to pouze odmlka, vesnická proluka, volné místo a všechny slabiky stojí kolem; jazykem i dšty jsou tihle oba, stejně jako dřív, a v očích jim visí závoj, a vy, vy chudáci, nestojíte, nekvete, nejste po ruce, a červenec není červenec.

Povídavci! I teď, když jazyk neráčí pitomě o zuby a rty se nezakrouhlují, si mají co říci! Dobře, nechte je mluvit...

"Přišel jsi zdaleka, přišel jsi sam..."

"Přišel. Přišel jako ty."

"Však víš."

"Víš. Víš a vidíš: Tady nahoře se země svasčila, svasčila se jednou a dvakrát a třikrát, a uprostřed se rozvěkla, a uprostřed je voda, a ta voda je zelená, a zelená je bílá, a bílá pochází a ještě větší výšky, pochází od ledovců, mohlo by se říci, ale nemělo by se,

D a v i d G a s c o y n e :

ZAHRA DA Z I M Y

Mučivá doba, srážející bouři, led ,
minula a očistila vyšlapané cesty ,
které tiší zahradníci posypali popelem.

Železný kruh oblohy
je odřený od bouře;
v zahradě se již nebojuje;
nůž Zimy je pohřben v zemi.
Ryzí hudbou je pláč, který rve
ve větru větve bez ptactva .
Květy se nerodí znovu. Modrý
zrak rybníka je slepý.

Nikdo nevidí těkavého cizince
za ranního toulání
po zabláceném trávníku; má oči
unavené pláčem, v jeho prasu
tráví divošské slunce své ukryté dny .

K R A J I N A

Přes správnou perspektivu k malovanému nebi
stoupají čáry mostů, které se zrcadlí
a navzájem mísí, spěchají přes ně
davy a prapory a mraky jak akrobati
se pohupují na neviditelné brezdě .

Světlo píše ostrou tužkou
na zeď příběhy temnoty,
zatímco zdí se hřeutí, špinavé rány
se protrhávají jak zašité otvory a déšť
věčně padá vesmírným prostorem.

Ptáme se: Odkud přichází světlo ?
Odkud přichází déšť, vesmírná ticha,
tyto mokrové monogramy
nás jedinečných a osamělých ?
Jen zaprášená socha zvedá a spouští ruce.

přeložil Bohusl. Mánek

Anglický básník David Gascoyne /nar.1916/ napsal svůj první román, když mu bylo sedmáct. Okolo dvacátky publikoval básně dosud pečované mezi nejlepší anglickou poezii. V třicátých letech krátce přechel surrealismem, kterým zůstaly poznamenány též jeho pozdější básně. Válečná zkušenost přiblížila Gascoyna a jeho poezii náboženství.

a tak strach který pronásleduje; /jak pamatuješ...rok už se přiblížil/; a strach...miláčku; stále rychlejší /pamatuješ...otočil se aby sáhl na loket; tak zoufale a promyšleně zároveň hledal oporu/;...to chmýří zdá se brouzdat v dešti...

a tvrdošíjně splnil slib; /ale bláto nás žene k této grimase/; tyto obranné pohyby... dlaně které do kornoutu - obojně zelenou šálu obnažený loket; a bláto na zádech které tíží; děti spokojené ve spánku /oči sní.../; /kterak pamatuješ ten rok už se přiblížil/; ...je tato elegance jiná než večer;

a rok který pronásleduje; /je míra taková vzdálenosti takové uskutečňování/; a strach miláčku je rychlejší; ale bláto...které nás žene k těmto gestům; /pamatuješ...otočit se aby sáhl na loket/; ale chmýří zdá se brouzdat v dešti...

prsty sevřené obnažený loket; /lehké je dětem a jsou s gesty s námi/; loket k proudu světla: dlaně v kornoutu; /jenomže strach miláčku anebo ztracené snažení; a jiné činy nutí - to potom/; a je elegance jiná než rok co se přiblížil....a
d o f u n é b r e - řekl;

a potom kde? /kde měl mít pravdu?...nikde se nezastavoval/; a kde měl mít /z historického/ hlediska; a v souladu s přírodou;...proč nenapišeš takovou báseň; /Takovou scénu; okřídlení sestřibáno a nedýchateľné oceány na úkor kyslíku/; proč ne napišeš že jsme tebou má lásko; /už ty principiální postavy; že zesláblé...že jsme jimi/; a tak kde? kde; sestřít podstatu; že všechno zdánlivě špatné; /kde už lásko podvedena...jestliže nás nezadrží/; a kde; v podstatě jsme kysleli; nepodvedena...ta sama poezie; a z jiných bezzubých úst; jestliže je nezadrží; a ani v žádné takové problematice nezůstanou;

anebo nepodvedena; sama tak jako tak srozumitelná; /srozumitelná sama revoluce...a že jsem jí/; a potom nás /z historického hlediska/; a potom nás v souladu s přírodou; /a myslili jsme: potom nás všechny má lásko k sobě přivinule/; a ty netahené špagáty; rozpory kterými teď a potom a z žádných důvodů nikdo nezastaví! a z důvodů: jak osamoceně ne - čelí; /anebo v soumraku...podobajícím/; a rozehrává protiklady; to osamocené literární fungování; flirt v krajkoví; vzdušná pěna na...hřbetě rozplamenělého koně; který řídí; je všechno zdánlivě špatné; že působí dojmem slepoty; a je z bezzubých úst; jsou protiklady anebo jsme jimi; které řeší...má lásko...a je živo takové řízení zbraní; mládě na tlapkách...kinematografický proud světla...vyjevené /dětí/; a obráceně

PROFANACE VLASTNÍHO JÁ

EXPERIMENT BYTÍ

-- z deníku filosofa --

V poušti vědomého bytí je nudno. Člověk potřebuje zrušit realitu, zbavit se jí, deformovat svou skutečnost, poznamenat kus svého světa, vykynout se mu. Nejprimitivnější prostředek k tomu je alkohol nebo bůh. Vůbec to neodsuzujeme, pomáhá-li to lidem ke štěstí. Ale lepší narkotikum je láska a poezie, pokud to vůbec jsou dvě různé věci; protože poezie bez lásky je nuda a láska bez poezie je tělocvik. Skřehotání žab jsou písně žabí lásky. Poezie je lidské skřehotání, jen s tím rozdílem, že žáby skřehotají jen když se chtějí pářit, člověk i potom. Tak vzniká špatná poezie.

Láska je plná negace osobnosti, negace Já. Pokud je nevtěsnatelná do jedné osobnosti, musí vyjít ze sebe. Láska je nejdokonalejším přepřením nudné skutečnosti sebe. Je absolutní bezprostřední prožívání, je to intenzifikace našeho vlastního pocitu bytí, protože nás navrácí do předávné jednoty člověka se svou biologickou podstatou, překonává-jíc dědictví odcizení. Podstatou je integrované bytí, uchvácení osobností druhého, jedinečnost a neopakovatelnost druhého, zrušení platnosti meze mezi Ty a Já. Není to jen spletení údů a vzájemné faktické pohlcení, je to spletení a pohlcení osobností, vzájemný přechod Já do Ty. Pokud jsme schopni tohle prožívat, můžeme milovat kolikrát chceme, a týmž mužem nebo různými.

Možná, že je monogamie mravní, ale polygamie je zajímavější. Rozpor mezi stálými, danými mravními normami a měnícími se podmínkami společenského života probíhá tak prudce, že staré odpovědi se stávají neúčinnými. Moderní společenské vědy určily, čím a jak je určena sama morálka, protože mravní skutečnost byla poznána jako společenský jev. Tím ale padl její klasický smysl, kdy obsahem morálky byla nábožensko-filosofická problematika svobody vůle, rozhodování jednotlivce a metafyzické spekulace o normách mravního jednání. Naše doba je amorální v tom smyslu, že si svou morálku teprve vytváří, také v lásce. Zde je to zvláště problematické, protože láska je mysterium, zasvěcovací obřad. V autentických mystériích pěst a zdržování se pohlavního styku vedly k oslabení a k snadnějšímu vyvolání duševního napětí. TO jsou výtečné podmínky extatického stavu, do něhož se má zasvěcenec uvést. V lásce je tomu zrovna tak: pohlavní blud, oslabení kritičnosti a rozumu. Vždyť Ixion objímá oblak místo bohyně. Dosáhnout sebe by znamenalo být bohem, zbavit se potřeb. Jak ubohý musí být bůh, nemůže-li se zmocňovat nekonečna prostřednictvím druhého. Láska je nekonečný, neřešitelný, stále se reprodukcující rozpor. A protože právě rozpor je kořenem všeho pohybu, dění, je sama schopnost lásky měřítkem životnosti člověka.

Milování není zápas s tělem, ale zápas s iluzí ideálu. Chci-li ideál znepřístupnit nedosažitelně, protože ideál je vždy nedosažitelný. V lásce je buď touha nebo stesk po ideálu, a proto láska trvá jen tehdy, podporuje-li si iluzivní charakter. Ten, kdo bude hledit jen nadra, brzy je opustí, ten, kdo bude za ním hledit nicotu nedosažitelnosti sebe i druhého, ten neopouští, protože se rozeznává halucinací prázdnoty

a ví, že život má cenu jen tehdy, když sází neustále vs banque a když zápasí o neuskutečnitelnost ideálu. Člověk je v lásce jen nádrž pro iluze druhého. Proto je milován, milčí-II.

Cit je zřejmě vždycky nejailnější, má-li nereálné cíle. Proto miluje se ženy, které jsou nedosažitelné, které nás trápily, chceme "nešťastnou lásku". A neopak se při tom s jakousi divnou dialektikou opakuje. Nemůžeme se ptát, jestli člověk miluje vícekrát. Je samozřejmé, že může milovat nekonečněkrát, zachová-li si možnost magického zření světa. Mohli bychom se jen ptát, jestli je to mravné. Asi ano, protože prožívá ve více láskách totéž, je věren archetypu první lásky. Stará báje to pěkně vyjadřuje. Na počátku miloval muž Lilith, ženu, která byla sama onou nepochopitelnou podstatou lásky, Ženu-plamen. Ale muž ji nemohl milovat, protože ho plamen vždy spálil. Bůh mu tedy stvořil Evu. Adam žije s Evou, ale myslí na Lilith.

Jestliže milenee miluje vždy jen svou vlastní iluzi, nemůže milovat něco, co není "já", co má "svůj" obsah, co nepotvrzuje iluzi. Ale skutečnost je vždycky vrtošivá a nikdy nesouhlasí s libovolnou iluzí o druhém. Milujeme-li, milujeme ~~se~~ skutečně druhého člověka, ne vlastní iluzi o něm, a dokonce ho milujeme bez ohledu na fyziologii, jež nás ovládá. Jen jestli nás příroda záměrně nezamotává do těch iluzí. Není náhodné, že člověk je nejméně kritický tehdy, když si volí druha. Přírodě nic není do našich psychických problémů. Plní svůj úkol s neodvratnou cílevědomostí, a níž Isis na starověkém nápisu říká: "Já jsem osudově stanovila, aby ženy byly milovány muži". Řídme se v nemáziach přírodou. Přírozené je to, co se shoduje se zákony přírody. A zákony přírody neznají žádnou monogamii. Příroda je rozumná. To lidé si vynasleli monogamii a její strážně. Žijme ve shodě s okolím, se sebou, pokud možno ve slasti a chvalme Epikura.

Láska člověka přetváří, protože činí novými vztahy, v nichž existuje, i celou skutečnost, která ho obklopuje. Zmnohonásobuje náš rozum i vědomí. Tento proces, nazývaný Stendhalem krystalizace, je jakousi imaginární horečkou, jež přetváří všední v neobyčejné a pohlavní styk v lásku. Pokud krystalizační proces přetváří milovanou osobu, osobnost v to, čím je v myslí druhého, neplatí člověk nikdy za to, čím je, ale čím se zdá, čím je v souřadnicích druhého. Láska je technikou této extáze, znamená ponoření do snu, okouzlení, poetickou proměnu skutečnosti, snění s otevřenými očima. Vše dostává hodnotu mystického dění, magického činu, protože láska vás vede někde do neznáma, nelze říci kam, prostě jinam, v tom je její dobrodružná stránka. A jen láska dává životu smysl, vše ostatní je jen nesmyslné ploužení po téhle planetě! Ona je ten integrační bod, jež hledáme, bez ní je život prázdný, protože bez ní není v životě žádného smyslu, není logiky, jen nějaká tekoucí masa indiferentních prožitků. V tom je právě láska konkrétním řešením životního smyslu, odpoví na spalující otázku proč jsme tady!

Láska mění život v sen /je to banální, ale je to tak/, v realitu snu, je to největší surrealita, "živá fantázie" /Rimbaud/. Protože jsme v lásce mimo všednost, mizí hranice fantazie a reality, rozdíl mezi skutečností a myšlenkou. Součástí lásky je schopnost představitivosti, projekce, tj. vkládání naděje a víry do druhého /děláme z něho nádrž na vlastní iluze/. Vše, co ničí iluze, ničí lásku: máme tedy žít v realitě nebo iluzi, v představě nebo skutečnosti? To je ta metafyzická otázka, kterou tak nádherně ruší právě láska, měnící jedno v druhé, slučující obojí. Láska je jednotou obojího, vlastních představ a touhy. Lásku si tvoříme, nenajdeme-li ji v sobě, nenajdeme ji nikde, a jsou marné rozchody i setkání. Nebezpečí iluzionismu, jen pokud nejsme schopni už realitu pochopit. Don Quichote se stal smělým pro ideál, protože nepoznal, že Dulcinea je děvka. Základem iluzivní tvorby v lásce musí být skutečnost, nic mimo ni.

Lásku neřeší ani emancipace, ani nic jiného, protože je neřešitelná, provždy. Mizení lásky je nezbytné. Ideální varianta je proměna lásky v pevný lidský vztah, v manželství. Láska myslí pro okamžik, není schopna myslit v čase, totiž počítat se svým koncem. V lásce na ničem nezáleží kromě na ní samé. Přitakání jednomu je rezignací na vše ostatní. Proto se též v lásce nelze vrátit, není návratu k artvolám Alžbě. V okamžiku je věčnost, je to osobní čas, jde o to prožít hloubku, ne rozměr času. Láska dává prožít rozměr nekonečna ve chvíli. Nekonečno je nekonečné na všechny strany, a proto může smysl lásky nebo života být ve vteřině, kdy to nekonečno objevíme. Právě čas, plynutí a změna způsobují, že láska je oblast záhady, kterou vnášíme do lidského vztahu. Proto mizí ten, kde mizí záhada, překvapení, údiv, neočekávanost, dohad, náznak, změna, dění v čase. Láska je jediná oblast, kde pro moderního myslitele může být pravé tajemno. Víme-li to, je právě proto ten druhý záhadou, na kterou nestačí ani věda. Láska si není schopna uvědomit své časové omezení, proto přísahá věčnost, křivě přísahá. Víly, démony vilnosti, zabíjejí mladíky, když je utenčily k smrti. A Salome se pojistí proti zradě blavou Jochánána.

Žádné možnosti života ani lásky nejsou předepsány. Rozhoduje volba. Ale volba je osud. V lásce je člověk objektivníma očima a smysly druhého člověka, desubjektívizuje se a tím nabývá jeho subjektivní síly, je živým vědomím odvozenosti sebe od druhého, od Ty. Anebo to tak není a je to jen lež, špílce, ješitnost nebo náplást na urážky, různé náhražkové formy, které v našem padělaném světě můžeme vydávat za originál. Lidé to už nepoznávají a nerozlišují.

Vichr stupidity, který vane moderní dobou, prohýbá všechny lidské hodnoty. Ale nemá tě zlomit, musíš jít za sebou se zatatou pěstí do větru. Je to nesmyslné, ale je to krásné. Čím jsem starší, tím více vzrůstá význam dřevčátka v kostkované sukni, nebo lépe toho vztahu, který jsem nikdy nedokázal uskutečnit a který byl snad předepsán jako kontrapunkt v partituru všech životních situací. Jelena byla kdysi objevem člověka, elementárním intuitivním poznáním, že existuje Ty, které dává smysl Já, a dokud budu živ, budu chodit po těchže jehlách okamžiků, po nichž jsem chodil ze školy přes Stromovku, šťasten jistotou, že Jelena je vedle me, a že tedy život má smysl.

/Z deníku filosofa, "Kniha prezentace"/ Z deníku filosofa -I. Sviták/I

1
zvony vstupují
do stien
2
za bezvetria
vidno
ako sa zhrčili pri
bradavkách chrámu
3
potrubím zvoní
močenie mýchov
4
prisatosť pytonské
rozplietá bozky
zvonky zvonky
kutne
5
čas sťahovania vtákov

ŽORŽ F LA CH BA RT

+++++
I IIIII
++

rý nám dovoluje vyhnout se nesprávným míněním přítomnosti hned v jejích vzniku a ukázat, že již např. staří Řekové upadli do stejných chyb a že tyto problémy jsou již dávno překonány. Takto se filosofie v rámci naší civilizace jeví jako ochránkyně pozitivních tradic - to nemyslím nijak konzervativně a tradicionalisticky - a umožňuje nám vyhnout se četným chybám, které by vznikly z jejich nerespektování. Ze třetí nám na mysli filosofii v jejím úsilí o pochopení - jak řekl Hegel - substance doby. Filosofie má pochopit, co je substancí doby, a v tomto smyslu není jen kritická, nýbrž i konstruktivní vědomí v rámci civilizace. Filosofie poznává, že v určitých oblastech, buď hospodářství, nebo v jiných praktických disciplínách, bylo uplatněno více rozumu, než v jiných společenských formách. Může tak konstatovat, že např. ve výrobě bylo manifestováno více rozumu a svobody, než v celé institucionální struktuře a charakteru společnosti. A to podle mého soudu není nepodstatný konstruktivní přínos pro bytí civilizace a kultury. Je to ovšem něco jiného, než násilné angažování v současných problémech ve smyslu ideologického učení a plánování, filosofie plní tuto funkci tím, že jako konstruktivní vědomí doby může difference a jevy odcizení v současné společnosti pochopit. A když byly pochopeny, je také možno se od nich distancovat, a to nejen formálně, nýbrž i prakticky."

Jak se vám jeví současný stav marxismu, který bývá často označován jako krizový? Je současná krize marxismu jeho soumrakem, nebo je stavem, který může přinést novou renesanci?

Peter Heintzel: "Současná pozice marxismu je skutečně všeobecně označovaná jako krizová. Myslím však, že slovo krize samo o sobě neobsahuje nic špatného. Vědomí krize může přinést velmi pozitivní kritickou sebereflexi, a tato sebereflexe umožňuje vyrovnat se s dogmatickými praktikami a ideologickými fixacemi. Otázka, je-li to stav, který by mohl být trvajícím krizí, nebo může-li přinést novou renesanci, by vyžadovala skoro prorockou odpověď. Nenalézám však v krizi vůbec tolik špatného, jak se tomuto slovu často přisuzuje. Trvalá kritická sebereflexe v zaměření na určitý cíl nemůže být označena jako něco špatného. Nová renesance marxismu - v případě, že přijde, nemůže odstranit krizi celkově. To by pak opět znamenalo obnovení půdy pro dogmatismus. Renaissance v sobě musí obsahovat možnost trvalé krize, nebo - vyjádřeno pozitivně - musí mít v sobě možnost trvalé sebereflekující reformy. To znamená, že pokud si marxismus činí nárok na filosofickou vědeckost /tedy pokud si nečiní totální nároky speciálních věd/, musí před sebou v současném rámci vidět trvalou možnost vlastní reformace. A já bych jakoukoli renesanci viděl pouze v tomto stavu. Krize byla nutná, když bylo vidět, že s určitými ideologickými fixacemi v rámci filosofie není možno obstát. Avšak které základní principy v současné krizi marxismu mají nebo musejí být zachovány, to je otázka, na kterou nemohu odpovědět. Myslím však, že v této souvislosti by se mnohé muselo revidovat."

Dr. Peter Heintzel je pracovníkem filosofického institutu vídeňské university, již několik let je angažován ve filosof. dialogu s marxismem

"Mám-li volit mezi vírou a kritikou, volím kritiku, neboť víra mne zbavuje kritiky, ale kritika mi umožňuje zachránit alespoň nějaký pěkný kousíček víry."

Karel ČAPEK

"O politice"

Jaroslav Střítecký:

STRUKTURÁLNÍ PROMĚNA VEŘEJNOSTI

S pojmem "struktura" vrací se do historického "rozumu". Strukturální pohled objevuje jednotlivé svázáno do funkcí. Ať už je struktura izolována jako jedinečný soubor funkcí /např. do rámce epochy/, ať jakkoli přechází k universu - v každém případě je v ní historická individualita uvedena v závislost na rozumu, anebo je přinejmenším k němu vztahována.

Zdálo by se, že strukturální pohled na dějiny musí tedy být v rozporu s duchem historismu. Ale právě německá duchovnědě v proměnách pojem struktury vypracovala. Teze o principu individuality jako základu historismu je nepochybně správná pro stadium, v němž se jednotlivé historické a filosofické "duchovní vědy" pokoušely vymáhat dějiny ze znásilněných pojmů. Tato teze platí plně pro německou speciálněvědní vzdělanost prvních dvou třetin 19. stol., na níž je zřejmý i protiracionalistický psoe a jeho konzervativní smysl; namísto osvícenského diktátu rozumu vstoupil kolorit romantiky. Viděl-li mladý Hegel v Napoleonovi "Světovou duši na koni", bylo pro Němce Rankova typu nejjistější tvrdit, že něco takového vůbec neexistuje.

Prostý princip individuality však musí rozbít každé filosofické reflexe, tedy i reflexe z jeho vlastní p. dy vzešlá. Naskytá se otázka vymezení onoho základního principu historismu. Chápeme-li jej na pozadí kartesiánského racionalismu, musíme potvrdit, že se skrze princip individuality ruší rozum v iracionalitě. Avšak již Nová věda Vicoova, filosoficko-historický protějšek Descartovy Rozpravy o metodě, ukazuje ještě jinou alternativu: ruší pouze jeden typ racionalismu, založený na generalizacích z analogie, a objevuje se nový rozměr lidské existence - historický. Pro ně postulují i adekvátní řád. Individuální znamená tu nikoli "náhodný", "jedinečný", "nepokrovetelný" - tedy "mimoracionální", nýbrž: pochopitelný jen ze svého vzniku. Princip individuality odlišuje v tomto duchu historického od bezčasové aféry přírodovědného zákona; popírá tak racionalitu kartesiánskou a později pozitivistickou, nevylučuje však racionalitu vůbec. Filosofická sebereflexe historismu transformovala princip individuality z antiteze Rozumu v základ "rozumu historického". Ten neobjevuje zákony v dějinách, uplatňuje se však v interpretaci dějin; umožňuje pochopit dějiny jako významovou souvislost.

Již Karl Löwith ukázal /1/, že existenciální kritika Hegelova světového rozumu, idealiter sklenujícího vše včetně člověka v harmonickou jednotu systému, nemusí mít /a také nemá/ jen "existencialistický" ráz: nejen Kierkegaard, ale i Marx je pro Löwitha filosofem existence; Marx však existenci nevyvozuje z antropologické konstanty lidství, nýbrž jako existenci sociální a historickou. Dva základní typy rozvinutí "historického rozumu" jsou nasnadě.

Jedním je kritika historického rozumu, která směřuje k odhalení fundamentální struktury, z níž vyvěrá významová souvislost historického a "lidského světa" vůbec. Dějiny se tu mění v historické, filosofie dějin v ontologii. V tomto smyslu je filosofie Diltheyova a předválečná část Heideggerova díla jakýmsi pokračováním Kanta - respektive opakováním jeho jeho kritik na půdě historické individuality.

1/- Karl Löwith: Von Hegel zu Nietzsche, Kohlhammer, Stuttgart 1964

Ptá se po předpokladech řádu /ontologické/, který činí jsoucno /ontické/ pro člověka uchopitelným; ptá se po nejzákladnějších podmínkách, za nichž jsoucí pro člověka vůbec existuje. Na rozdíl od Kanta nejedná se tu jen o jsoucno mechanického "světa", nýbrž o jsoucno totální: prožité.

Druhým je věda jako orientace, jako racionální prosvětlení fakticity, která pod pohledem racionální metody vyvstane strukturována a stane se pochopitelnou. Filosofie dějin tu přechází v "sociální vědu", jejíž intencí není podat ontologické vyložení světa /nebo alespoň historického světa/, nýbrž vyčlenit z chaosu individuální fakticity vrstvu pojmově uchopitelného. Cíťžádostí této sociální vědy je dokonalá orientační technika v sociálním světě. Vzdává se však nejen výkladu společnosti, ale i aktu samotné orientace: již moment rozhodnutí je mimo její dosah, věda pouze propracovává alternativy a jejich možné důsledky.

Historický rozum sám zůstává tu pouze jakousi spolehlivou technikou orientace a kalkulace na půdě historické individuality. Již v minulosti jsem zařadil Habermase do linie "sociální vědy" vzešlé z tradice německé duchovnědy. Teprve nyní se osvětluje plně smysl jeho strukturální analýzy "veřejnosti" a vazba tohoto úsilí ke zmíněné tradici. Na jedné straně poměruje Habermas individuální fakticitu pojmem. Na druhé straně odvozuje v duchu sociologie vědění představu racionality dějin z osvícenství 18. století - jakožto *raisonnement* měšťanské veřejnosti. Racionalitu historickou objevuje tedy Habermas jako světonázorový typ natolik vyhraněný a soudržný, že jím lze systematizovat historickou látku; zároveň ji však jako světonázorový typ demaskuje ideologicky, když ji ukazuje jako zevšeobecnění harmonizujících zákonů volného trhu. "Rozum teoretický" je zcela zrelativizován poukazem na to, že je pouze ideologickou hyperbolizací částečného. Ratio historické existence však tato kritika ideologie zachraňuje: Habermas může sledovat typ racionality odvozený z osvícenství ve všech jeho funkčních proměnách a dialektických zvratech - toto reflektivní ratio mu nemizí absorbováním principem individuality nikdy zcela. Vstupuje při každém pokusu o vysvětlení člověka z dějin znovu na své místo - jakožto vrstva racionálního, jakožto jakési propojení jednotlivin funkčními vazbami. Racionalita nespočívá ani v dějinách samotných ani v transcendentálním rozumu, nýbrž je souborem pevného v měnicím se, jak vyvstává před metodickým strukturálním pohledem. Kterakkoli projeví německá sociální věda to největší úsilí o zachování historické individuality, jedno je při vší komplikovanosti jejich metodologických představ jasné na první pohled: že ve strukturálních pojmech se setkáváme opět s pokusem logizovat historické vznikání, že ovšem tato logizace sama sebe neustále reflektuje uvědomujíc si svou vlastní historičnost - totiž, že není nalézáním "rozumu vůbec".

Představu dějinného zákona nahrazuje vazba ideálně typických pojmů: na pozadí "representativní veřejnosti" vytvořil Habermas negační pojem - "raisonující veřejnost měšťanskou". Tento ideální typ vyvozuje jen proto, aby pak shledával, co se s ním všechno /po Kantovi/nakryje, a aby posléze dovolil, jak se s postupující rozkladem vrací k základním rysům pojmu negovaného. Přesným stanovením typu je tak vytvořen pevný rámec, uvnitř něhož lze pochopit rozpad měšťanské kultury a společnosti. Habermasovi se mýtus osvícenství nestal měřítkem jen náhodou; osmnáctým stoletím se měří devatenácté, měšťanská demokracie si ozřejmuje svůj rozklad prostřednictvím svých vlastních před-revolučních pojmů. Nabízí se několikrát paralela s Hegelem: především se tu potvrzuje teze, že epochu lze pochopit na jejím konci /vidíme ji jako celek/; Habermasova "veřejnost" dále prodělává proměnu negace; je tu i přímá paralela obsahová - Hegel první zachytil fiktivní ráz "rozumnosti" měšťanské veřejnosti. První dva momenty jsou směřodáté pro významové pročlenění a logizaci jediné vývojové řady, tedy konečkonců jakési individuality ve velkém. Pohegelovské myšlení, vedené zkušenostmi historismu, nemůže se však již odhodlat ke zevšeobecně-

ní na logiku dějin vůbec.

Hegelovo pojetí veřejnosti charakterizuje teze, že politicky fungující veřejnost soukromých osob by vedla "k neorganickému mínění a chtění - a k pouze masové moci, působící proti organickému státu"./2/. "Hegel podlamuje ideu občanské veřejnosti, protože anarchická a antagonistická společnost nepředstavuje mocensky neutrální a od panství emancipovanou sféru obcování autonomních osob, sféru, na jejíž základě mohlo publikum soukromých osob převést autoritu politickou v autoritu racionální."/3/. Hegelův objev progresivního zbídačování třídy vázané na námezdní práci/4/ ničí definitivně liberální fikce přirozeně harmonické společnosti, jež by po osvobození od poddanství byla ovládána pouze rozumem. Občanská společnost, v jejíž rámci se zdála být demokracie rozumného veřejného mínění možná, není se v největší třídního zápasu. Veřejné mínění tak ztrácí základ své jednoty a pravdy, rozpadá se zpět na jednotlivé stupně subjektivního mínění mnohých. Hegel proto přenesl "přirozenou" regulativní úlohu ze společnosti na stát: Antagonistický souhrn partikulárních zájmů a potřeb je třeba dovádět zpětně k obecnému; nelze už spolehout na pouhé zrušení politiky v morálce /tj. na osvobozenou občanskou společnost/ - zárukou obecnosti a sociálního vyrovnání může být jen silný stát. Hegelův státoprávní parlament, princip státní občanské integrace shora, není již "uskutečňujícím rozumem", ale má ráz reprezentativní a výchovný: "/.../na jedné straně skýtá vysoce čestné jeviště a mocnou příležitost pro rozvoj talentů, na straně druhé je jedním z nejlepších léků a vzdělávacích prostředků proti temné osamocenosti jednotlivce i masy."/5/ Uskutečnění mravní ideje však přejímá stát, politické raisonnement je v tomto směru diskvalifikováno, protože oproti substancionální mravnosti státu může nacházet pouhé subjektivní zdání pravdy.

Marx dovršil Hegelovu destrukci fiktivního rozumu veřejnosti, když veřejné mínění prohlásil za falešné vědomí, v němž je zamystifikován třídní zájem. Osvobození občanské sféry od poddanství nepřineslo svobodu, nýbrž jen svobodu smluvní. Z tohoto poznatku se konstituuje nový rozměr - sféra sociální: na jedné straně se zdá, že reprodukce života nabývá soukromého charakteru; na straně druhé se ona soukromost ukazuje jako veřejně relevantní. Mladý Marx domyslel radikálně Hegelovu záměnu státu a společnosti: do politické veřejnosti pronikají i neburžoazní vrstvy, a společnost, která je podlomena rozpadem iluze o identitě "člověka" a "vlastníka", se tím pronikavě politizuje; dobové požadavky volební reformy signalizují tendenci ke zrušení nejen abstraktního politického státu, ale i samé buržoazní společnosti. Marx však uchovává patos přirozeno-právního osvobození člověka, tedy i základní obrys ideje "osvobozené veřejnosti".

Na osviceně předstevě osvobozeného člověka od panství není mladý K. Marx vlastně jedinou, zato však podstatnou věc. Namísto identity "člověka" a "vlastníka" postuluje identitu "člověka" a "občana". Měřeno pojmem "veřejnost" nejde tu již o veřejnost soukromých vlastníků, nýbrž o veřejnost občanů společnosti. Hegel se domníval, že revoluce skončila a hleděl se vypořádat s jejími iluzemi. Marx doufal, že revoluce teprve nadchází. Měla přinést nejen stabilitu, svobodu a spravedlnost sociální, ale i osvobození lidské: člověk má být z odcizení navrácen své přirozenosti, soukromost v tomto pohledu neznamená již soukromost podnikání a vlastnění výrobních prostředků, nýbrž svobodnou soukromost intimně lidskou. Temperament Engelsův viděl již již přicházet uvolnění rodinných svazků. Marx se domníval, že rodina bude zbavena rysů ekonomických a sociálních ve prospěch ryze lidských vztahů.

2/ - Hegel: Rechtsphilosophie, § 302; Habermas, dílo cit., str. 133-134

3/ - Habermas, dílo cit., str. 136

4/ - Hegel, Rechtsphilosophie, § 243-245

5/ - Hegel, Rechtsphilosophie, § 313;

- Habermas, dílo cit., str. 134.

Teoretikové liberalismu byli sociálním rozštěpením společnosti zasko-
čeni. S jednotou veřejného mínění, opřenou o konkordanci zájmů, roz-
padla se i jednota rozumu. Liberalismus se cítil ohrožen nejen despo-
tickým státem, ale i zvlášť veřejného mínění. Problém svobody myšlení
a projevu zůstal nevyřešen, nastolení "svobodné společnosti" mnoho zá-
ruk racionální seberegulace též neskýtalo. Habermas ukazuje na názo-
rech Johna Stuarta Milla a na aristokratismu Tocquevillově, jak libe-
ralismus v tomto stádiu rezignoval na racionalitu společnosti vůbec,
aby zachránil aspoň vliv *raisonnementu* na utváření společenské džungle.
Tak Mill se musí namísto racionální kritiky spokojit s požadavkem ná-
zorové tolerance, Tocqueville požaduje etablování "elitní veřejnosti",
která by určovala veřejné mínění a chránila sám princip veřejnosti jak
proti "centralizované vládní moci zbyrokratizovaného státu", tak i
proti temnému diktátu většiny. Zejména na názorech Tocquevillových je
patrna ozvěna předrevolučního osvícení /veřejná elita nese vlastně in-
telektuální rysy někdejší měšťanské veřejnosti: je vzdělaná, kultivova-
ná, myslí a jedná v obecném zájmu, je s to nalézt pravdu v rozumné dis-
kusi/, ale zároveň i jeho zúžení zájmu na vezbu inteligence a masové
společnosti, jak ji později zpsychologizoval pozitivismus. Rozum již
není přirozenou podstatou, kterou by svobodná společnost uskutečňova-
la. Zbyla na něj přinejmenším úloha výchovná - a to ještě musí hledat
útočiště v úzkém rámci svobodně přemýšlející elity.

Habermas pak na základě novějšího materiálu sociologického ukazuje, jak
se jednotlivé momenty rozpadu měšťanské veřejnosti završily v přeměně
této veřejnosti na akklamativní masu. Především konstatuje rozpad funk-
cí rodiny jako přirozeného zázemí výchovy, vzdělání a sociální péče.
Sociální sféra ovládla pole a zničila rozdíl mezi soukromým a veřejným,
mezi společností a státem. Převedení zájmových konfliktů na politické
vyvolává proces "zestátnování společnosti" a "zespolečenštění státu".
V tom spočívá strukturální proměna poměru veřejné sféry a oblasti sou-
kromé. Státní intervencionismus utváří tedy hospodářský život společno-
sti, vykonává služby a záruky, regulace, je proniknut stále více prvky
quasi soukromého podnikání. Klasický soukromoprávní systém je narušován
smlouvami mezi veřejnou mocí a soukromými osobami, úměrně s tím
dochází k privatizaci práva veřejného. Stát nabývá opět vrchnostenských
rysů. Veřejnost soukromých osob se rozpadá v pouhé společenství, a to
zabíjí též racionalitu samostatného pozorování, zryšlení a diskuse: "Ni-
koli v samostatném pozorování naplňuje se člověk /soukromá četba patří-
la k neodmyslitelným předpokladům *raisonnementu* v kruzích měšťanského pt-
lika/, nýbrž tím, že dělá věci spolu s jinými: kupříkladu už i společ-
né sledování programu televize pomáhá dělat z jedince řádného člověka"
/6/. S touto proměnou souvisí rozštěpení kultury, jejíž masová část pl-
ně podléhá zákonům trhu a degeneruje v předmět konzumu, přizpůsobující
se plně žádostem spotřebitele; tzv. vysoká kultura se přitom mění na
zinstytucionalizovanou avantgardu, která žije v úzkém kruhu odborníků
a specializovaných amaterů a musí obětovat svůj veřejný charakter umě-
le pěstěné úrovni.

Do krize se dostala i činnost kritiky a estetiky, neboť ta spočívala
výlučně na oddělení kulturních útvarů od konzumentské praxe, na tom,
že byly chápány jako předmět nezávislého vkusu a úsudku, jako předmět
svobodné volby. Sama inteligence ztrácí své přirozené zázemí veřejnos-
ti, která nebývala rozdělena na vrstvu vzdělanou a nevzdělanou, ale ja-
ko celek představovala vzestupující skupinu, která se na svém vzestupu
potřebuje legitimovat i kulturně. V této veřejnosti mohla vyrůst uži-
tečná iluze, že inteligence je nezávislá na stanoviskách, a proto může
společnost vést, vzdělávat a vychovávat. Také inteligence však podlehl
sociální integraci; z proletářsky nezávislé bohémy stela se skupina do-
bře placených kulturních funkcionářů, kteří patří k respektovaným mana-
žerským a byrokratickým společenským vrstvám. Zeujala své místo v systé-
mu, v němž "baženiím povoláním každého dítěte je povolání vyučeného spo-
třebitele". /7/.

Výsledkem naznačených proměn je narůstání správní moci, zároveň však přenesení státní moci na jednotlivé společenské skupiny. Parlament ztrácí charakter zprostředkovatele mezi státem a veřejností, poslance -advokáta v něm vystřídá poslanec-funkcionář. Ani zdaleka již nejde o nejvyšší fórum pro svobodnou racionální snad diskusi soukromých občanů. Poslanec nemluví sám za sebe, za "rozum", nýbrž je otrokem svého imperativního mandátu: reprezentuje svou politickou stranu, je jí povinen poslušností a koneckonců jí také vděčí za frazeologii, která mu slouží místo argumentů. Politické strany pak jsou charakteristickým výrazem zinstitutionalizování společnosti: staly se nástrojem k utváření vůle a po této stránce upadají stále víc pod vliv vlastního aparátu. Sama veřejnost se stává předmětem "veřejné práce" nejrozumnějších politických i kulturních funkcionářů. V tomto smyslu je velice případná Schelského vize refeudalizace společenského života: plebicitní veřejnost vytváří jakýsi "dvůr", před nímž si funkcionáři-representanti získávají prestiž. Ve "veřejné práci" již vůbec nejde o probuzení reflektivní kritiky, ta má vytvořit pouze okruh posváceného "veřejného souhlasu".

Veřejnost tedy zdegenerovala v masu, která představuje "potenciál ne-artikulovaného souhlasu". "Veřejná práce" má tento potenciál přepad od případu znobilizovat.

Habermasova kritika ideologie analyzuje rozpadající se osvěcenské pojmy, aniž si všímá, že tento rozpadem vytvořený prostor, poskytuje možnost vyrůstání nového pojmového horizontu. Např. Heidegger z období Sein und Zeit je bezpochyby právě tak pomníkem své doby, jako kdysi Kant, Schelling nebo Hegel. Heideggerova kritika se dnes v obojím Německu běžně odbyvá poukazem na trapná léta filosofova fanatického rektorování /po r.1933/. Ale už právě proto by bylo žádoucí pochopit např. smysl naprosté degenerace "veřejnosti" v jeho systematické existenci. Nejde samozřejmě jen o Heideggera. Takřka celá filosofující duchovně byla v Německu spjata s fenomenologií v tom, že za předpoklad proniknutí k podstatám považovala destrukci "přirozeného světa" - což nemohlo nemít spojitost s pojetím společnosti. Habermas, pokud se nového a nejnovějšího žití měšťanské civilizace týče, ulehčil věc tím, že bystře interpretuje pestré zjištění empirické sociologie a od běžné publicistiky se liší snad jen v tom, že tak známé jevy, jako např. rozštěpení kultury na masovou a vysokou, degenerace žurnalistiky v náborářství, výrobu veřejného mínění jako kulisy k demokracii, která neexistuje atd., atd., precizně systemizuje v rámci přefunkčení struktury veřejnosti.

"Publikum je sice v rámci neustále se rozšiřující sféry veřejnosti ne-srovnatelně častěji používáno k účelům veřejné klamace, zároveň však stojí tak daleko od procesu vyrovnávání a výkonu moci, že je prostřednictvím principu veřejnosti již vůbec nemůže racionalizovat."/>Habermas, dílo cit. str 196/

KLINČEK

O R H A N V E L I :

ODPOVEĎ

Máte pravdu, smrť varšavských
desaťtisícov
asi nie je taká pekná
ako vznešené prirovnania,
a motorizovaný oddiel
neprirovnáte ku klinčeku
zperí milej".

/Masierova mačka mačka z
ulice /
Hovoríš o hlade,
teda si komunistka.
Teda ty si podplácala
všetky domy.
Domy v Istanbuli,
v Ankare ...

Aká si ty len sviňa !

PRE VLAST'

Čo len sme nespravili pre tú našu vlasť !
Niektorí z nás umreli,
niektorí z nás predniesli prejavy.

preložil M.Heveš + X.Celner

myslivec si z dlouhého plnovousu smetl drobký chleba a salámu, pulitr postavil na stůl. - Uměl bys namalovat ohaře? -

- Ohaře? - Paneček se zamyslel a snažil se vybavit si psa o kterém se domníval, že by to mohl být ohař, - Ohaře bych teda uměl. -

- Ale jen takhle, do půl těla. - , myslivec se dlaní řízl do skuliny , kde končil jeho krakonošský plnovous a začínal krakonošský kabát, -

- Uměl bys...-

- Uměl, - řekl znovu Paneček, ale zřejmě nijak přesvědčivě, protože myslivec sáhl do vousů a vytáhl z nich pišťaličku na ušmudlaném špagátu. Pišťaličku zarazil zpátky do vousů a foukl do ní. Neozvalo se nic, jenom vrzání židlí, to jak se všichni hosté, kromě pana Anděla, natáčeli ke dveřím.

Nikdo nic neřekl, jedině pan Anděl zabrumlal - Netahajte mi toho psa do lokálu, pane Fořt. - ,ale zabručel to spíš pro sebe než pro pana Fořta.

Za dveřmi se ozvalo jakési drhnutí a škrabání, klika sebou několikrát nakvašeně, rozčileně cukla, poskočila, pak se dveře pootevřely, skulinou se do místnosti protáhl hnědý pes a jako šípka doběhl panu Fořtovi k nohám, kde se usadil.

- To je Kazan, ohař. - , řekl pyčně pan Fořt a šimral psa mezi ušima. Paneček nevěděl , má-li se psovi také představit, ale nakonec řekl jenom - Ha. -

- Uměl bys ho namalovat? -

- Uměl. - , Paneček sáhl po novinách a tužce a poslední volné místočko na okraji načrtl poprsí psa, - Takhle? - , zvedl noviny nad stůl a natočil je k panu Fořtovi.

Pan Fořt se nadzvedl a se zadkem dvacet čísel nad sedadlem si kresličku prohlížel.

- No...no. A bude to barevný? - , optal se,

- Barevný. -

- A takhle mezi slechy tam napiš do kulata "APORT, KAZANE!", pan Fořt se dotkl ukazovákem právě ruky levého ucha, obkroužil si jím hlavu a přistál na uchu pravém.

Paneček tiskacími písmeny napsal mezi slechy slovo Aport, obrátil se na pana Fořta, - Tiskacími? -

Pan Fořt zakonil hlavu, levou rukou šimral psa na hlavě, pravou sebe ve vousích a po chvíli řekl, - Jo. -

Paneček dopsal i druhé slovo a noviny podal myslivci.

- Ha. - , řekl myslivec, - Ha. - , noviny ukázal i psovi a cosi mu pošeptal Vrzly židle, to jak si je všichni hosté pana Anděla štorcovali ke dveřím.

Kazan se odlepil od linolea před svým pánem, proběhl lokálem, předními peckami několikrát škrábl do laku na dveřích než se trefil do kličky. Ta sebou několikrát cukla, dveře se pootevřely a pes se škvírou protáhl na chodník, kde přilepil zadek na kostky dlažďení.

- Pane Fořt, pane Fořt.... - , zabručel spíš pro sebe hostinský a dveře za Kazanem zavřel.

Pan Fořt podal Panečkovi svůj pulitr ve tvaru soudku s cínovým poklopem, - A kdy to bude hotový? -

- Mno... - Paneček si zamnul bradu a zatvářil se tak jako kdyby po absolvování akademie výtvarných umění, po podpisu prohlášení které bylo označeno jako "protispolečenské" a po vyhazovu ze svazu výtvarníků , byl jeho čas cennější zlata, uranu ,

- ...mno, ve středu nesu pulitr panu Krajcovi, takže bych vám to mohl přinést taky, -

- Dobře. - , zatahal se za vous pan Fořt, - Tak ve středu. - , sáhl do kapsy zeleného kabátu, vytáhl pětikorunu a podal ji Panečkovi,

- To je záloha, ve středu. -

- Pane Anděl, natočte mi ještě jedno! - , křikl Paneček a zamával mincí ve vzduchu.

II.

• Kdo to může být? - řekl tiše Zdeníček.
 Štětec, kterým natíral hřebety knih upnuté v knihařském lisu, odložil do plechovky s horkým kávičkem a otočil se na Prepáče, který dělal s druhým štětečkem cosi podobného.
 Na dveře se opět ozvalo kopání.
 - To nevím, nevím. - řekl Prepáč, z postele stáhl velkou kostkovanou deku a celou improvizovanou knihvazačskou dílničku jí přikryl.
 - No půjdu. - Zdeníček si utřel dlaně do nohavic a šel ke dveřím, do kterých zvenčí někdo kopal.
 Pomalu, pomaloučku je pootevřel, škvírou nakoukl na chodbu a pak dveře otevřel dokořán.
 - Co blbneš! - řekl.
 - Eu i šeft! - ozvalo se z chodby,
 - Co? -
 - Eu i šeft! - na chodbě stál Paneček. V jedné ruce pulitr ve tvaru soudku s cínovým poklopem, v druhé štíhlý pulitr s broušeným okrajem. Oba pulitry plné. V puse držel obálku se svým jménem a přes ní do tře-
 tice řekl - Eu i šeft! -
 Zdeníček ustoupil ze dveří, Paneček vešel do před síně a patou za sebou dveře zavřel.
 - Co to máš? - do před síně se vsoukal Prepáč, vyškubl Panečkovi ze rtů obálku a roztrhl ji.
 - Nesu ti kšeft, - vyhrkl Paneček.
 - Okamžitě zaplatit...nezaplatíte-li do termínu...bude vám odpojen... vypnut elektrický proud....světu mír....míru zdar...kurva...činže! To správcová pukne radostí! - Prepáč se podíval na Zdeníčka a se Zdeníčkem na Panečka, - Činže! -
 - Tak jestli se nepletu... začal pomalu a nebezpečně Zdeníček, ...tak tenhle měsíc jsi byl na řadě ty! -
 - No jo. - ozval se nezměle Paneček, pulitry s piven stále v roztažených rukách. - Byl, jenže mi to nějak nevyšlo. Musel jsem si koupit ty barvy, pár tubiček... - hodil bradou do pokojíku k malířskému stojanu.
 - Hm. - Zdeníček s Prepáčem jen pokývali hlavou. Zdeníček sáhl po pulitru s broušeným okrajem, Prepáč po tom druhém.
 - No to je hezký... - řekl Prepáč když třetinu sklenice upil, ...
 - To budu platit zase já, co? -
 - Já ti to příští týden vrátím, - sliboval Paneček a koukl na smířlivě očima.
 - Musím udělat fotky, za to dostanu nějaký prachy. - vzdych Prepáč a pustil se znovu do sklenice.
 - Jak chceš dělat fotky, když nám vypnou proud? S petrolejkou nebo u svíčky! - Zdeníček si otřel pěnu se rtů a podobně jako Prepáč před chvílí i on vzdychl, - Ach jo. -
 - No jo, vždyť oni vypnou elektriku! - Paneček sklopil hlavu, ale jen na okamžik, - Mám kšeft! Prachy budou! - zakřičel a vyběhl z před síně do pokojíku, - Mám kšeft! Mám kšeft! -
 Prepáč se Zdeníčkem na sebe mrkl, napili se, vzdychli a pokyvovali hlavou.
 - Mám kšeft! Mám kšeft! -
 - Hele nech si to divadýlko, jo! -
 - Jasně, nehraj to na nás! Dva roky nemáš do čeho píchnout, ale najednou, když máš průser s činží, tak máš kšeft, nehraj to na nás! - Zdeníček postavil sklenici se zbytkem piva na stůl, stáhl z lisu kostkovanou deku a sáhl do plechovky s kávičkem pro štětec.
 - Mám kšeft, kamarádi moji, mám kšeft! - stál na svém Paneček.
 - Hm. - Prepáč odfrkl, povolil lis, vytáhl útlý svazec strojů psané knížečky a položil na hromádku jiných, - Kšeft. -
 - Ještě, že sapon my dva něco děláme. - Zdeníček ukázal na hromádku čerstvě svázaných knížeček a plechovku s kávičkem, - Jinak bysme fakt zašli. -
 - Kamarádi moji nejmilejší! - Paneček sáhl po jedné volné sklenici, napil se, - Prátele, bratři! Už dva roky si myslím, že se Osud a Svaz Výtvarníků proti mně spikl! Ale spikl se jen ten druhý. Ten první mě

jen zkoušel, až do dneška! Dnes jsem jeho zkouškou úspěšně prošel, bratři! Vždyť já dva roky, blbec, chodím od čerta k ďáblu, žadoním o jakoukoli prácičku, kšeftík! Jenže oni na mne banduráka "svým podpisem" se vyřadil z řad nás, výtvarníků", už ani soudruhu mi neřekají! Jsem prej na jiné straně barikády. Loni, jak nám došlo uhlí, jsem chtěl ze zoufalství malovat i ty jejich srpy a kladiva, ale dnes, bratři moji, kamarádi, dnes vidím, že je dobře, že jsem vydržel, vytrval, nezlomil se, bratři! Dnes je velký den! Sváteční! Majzlík do komory dnes at letí, budu strojit ženy, děti...! - Paneček s rozevřatými pažemi začal létat kolem dokola pokojíkem, zdvihal ruce ke stropu a klaněl se - Děkuji ti bože, že jsi mi dal sílu! Děkuji ti bože! Stanu se průkopníkem nového výtvarného směru! Ať si mi bratři dělají saredlavý klišový kšeftíky za pár šupů! Poznal jsem, kde je pravá cesta, děkuju ti Bože, dal jsi mi kšeft! -

- Nech toho blbnutí, zvrhneš klíh! - Zdeníček vytrhl kolem běžícímu Panečkovi pulitr z ruky.

- Pchá, saredlavý klíh! -

- Kdybys šel raději na sběr, udělal bys líp! - přisadil si Prepáč.

- Na sběr? Vy dejte do sběru ty vaše saredlavý krány! Ode dneška vás živím já! Já! Já, dětičky moje! Už žádný strádání! Tobě Zdeníčku, synku můj, koupím atomový psací stroj a putnu uranu! A tobě, Prepáči, můj druhý synu, nejlepší fotoaparát jaký existuje, mám kšeft! - Paneček opět svedl ruce ke stropu a děkoval nebi.

- Prosím tě, vždyť ti ti tvoji výtvarníci neprodají ani plátno ani rámy. Jak chceš malovat? - Zdeníček uskl piva a pod čelist lisu vložil nový, nesvázaný svazáček.

- Žádný plátno! Žádný rámy! "ic nebudu potřebovat, rozumíte?!" - řekl Paneček tak vážně až oba, Prepáč i Zdeníček nechali práce.

Prohnuli obličaje a pomalu se otočili k Panečkovi.

- Co? -

- Opakuji, žádný rámy, žádný plátno, Nýbrž, ale... - Paneček přistoupil k umolovanému oknu a nehtem zatukal na tabulku, - Sklo! -

- Co? -

- SKLO! -, vykřikl Paneček.

Zdeníček si sedl na stůl posetý kapkami klišu a sáhl po krabičce cigaret, - Sklo -, zasmál se, - svek. -

Paneček vzal do ruky pulitr ve tvaru soudku s cínovým poklopem, svedl jej ke stropu, - Toto... -, řekl tónem zámeckého průvodce, -... toto je součást benátského servisu hraběte fořta. Servis si pan hrabě, můj dobrý přítel, přivezl z Benátek. Pan hrabě Fořt žije nyní na svém loveckém zámečku "Na rychtě" a požádal mne, abych na servis vymaloval věrnou podobiznu jeho věrného obaře Kazana. Pan hrabě, můj přítel, tak chce odměnit věrného psa za jeho věrné služby. Kazan sléví ve středu narozeniny. Už jsem si pořídil několik skic... -

Paneček vytáhl z kapsy usmolené noviny a rozprostřel je na stole,

- Zde. - přichl ukazovákem na tužkou kreslené popráš pso s nápisem AFORT KAZANE! mezi ušima. Hrdě se podíval na mlčícího Zdeníčka a na mlčícího Prepáče.

- Birgláz art, kamarádi! - řekl ještě hrději a odmlčel se, čekaje co tomu řeknou.

- Jdi do prdele. -, řekl jeden kamarád,

- Fakt. -, řekl druhý, - ty seš úplně blbec, jako ti dědci v hospodě.

Abys maloval dědkův prasácký obrázek na pulitry, to nemusel dělat akademii. Pak začneš v parku ošmatávat holčičky, přijde si pro tebe mravnostní policie a správcová pukne radostí! -

- Jaký prasácký obrázek? Co to meleš! Já to nebudu flinkat jako ti ostatní podvodníci, ti šamani, ti šarlatáni! Jako ti, co tam malujou ožmek Sparty, nebo Švejka, nebo nahatý prasatý ženský! Já tam budu malovat umění! Rozumíš, umění! Akty a tak! Ať jde Svaz výtvarníků tam, kam posíláte vy mě! Já tam budu malovat umění, když si ho nemůžu malovat na šepsovaný plátno! Birgláz art! Už jsem dostal zálohu! Deset korun! vytáhl Paneček svůj největší trumf.

- A kde jsou? -, vykřikl Zdeníček a Prepáč současně.

- Kamarádi..., - Paneček nasedl plačtivý ton, ... - bratři. Birgláz art. -

- Kde je záloha?! -

- Bratři, kamarádi... když jsem vám nesl tu radostnou zprávu, že mám konečně káseň a když jsem vám nesl ty pivečka, aby jste se napili, podutnali si, tak jsem na vás myslel! Šel jsem kolem řeznictví... - Paneček se díval co nejlítostivěji na Zdeníčka, ze Zdeníčka na Prepáče a Prepáče se Zdeníčkem co nejtvrději na Panečka, - ...jen tak že si čuchnu ovarů, párečků a buřtíků. Jen že si čuchnu. A jak tak čuchám, co nevidím! -

- Co nevidíš? -, řekl ironicky Zdeníček, - Co nevidíš? -

- Novou řeznici, krásnou! Mladou a krásnou! Až mi to vyrazilo dech! -, Paneček si sáhl na prsa kde se mu vyrazil dech.

- Až se mu vyrazil dech, -, řekl Prepáče zhnuseně Zdeníčkovi a uhasil cigaretu.

- Blondýnečka, dětský obličejík, lokýnky, lokýnky, krásna! Zrovna takhle jednomu pánovi z kouřícího hrnce buřtíček. Jak ho tak držela v těch prstíčkách, jak ho něžně mačkala, jak z něj kapal omastek, optala se něžně: "Kůžičku stáhnout, chcete?", tak už jsem to nevydržel, musel jsem si, chbě nechťš, stoupnout do fronty, dočkat se na řadu, vyschlým hrdlem, přeskakujícím hlasem si říct o buřtíček a na její "Kůžičku stáhnout, chcete?" jsem kývl. Díval jsem se jak drží v ručičce mého voňavého buřtíčka, usmívá se na něj, takhle nožem řízla podél, vzala mezi paleček a ukazovák cíp mé kůžičky a trhla, šup! Sloupka mi naráz ceku kůžičku až mě zabolalo v rozkroku... -, Paneček vyskočil, chytil se v rozkroku, běhal po pokoji a vyřázel skřeky, - Chcete sloupnout kůžičku... bože, jak tam kydla hořčicí, na mého buřtíka! -

- No neříkal jsem ti, že senilní jako ti dědci Na rychtě, prasáci! Ještě si ji namaluje na pulitr, tu svou řeznici... -, Prepáče si zatukal na čelo

- Co si to dovoluješ, říkat o mý lásce! -, Paneček se zastavil uprostřed pokoje, ruce stále přitisknuté na oněch místech,

- Když jsem byl schopen promluvit, optal jsem se jí, kdy končí a ona řekla V šest. -, řekl a důstojně si sedl mezi kapky křihu.

- Ještě si kup Plejboje, bírglázartisto! -, rozesmál se Zdeníček,

- Poslouchej ty vole! -, rozkatil se na oko Paneček, - Svou lásku vymaluje na svou druhou zakázku! -, vzal opatrně do prstů nedopitý štíhlý pulitr s broušeným okrajem. Z malířského stojanu sundal jakési rozmalované zátěší a na stojan postavil pulitr pana Krajce. Počatoupil pár kroků od štaflí a zachmuřil se.

Od znalce umění, kunsthistorika a mého mecenáše, pana Krajce, mám druhou zakázku. Vymalovat ženské poprsí! -

Prepáče a Zdeníček se na sebe pobaveně podívali.

- Vymalovat ženské poprsí, ozdobit kyticí chmelových šišek a napsan "EVA", chápete? Eva! První žena! -, Paneček se uklidnil a volněji pokračoval, - Rozhodl jsem se vymalovat nejkrásnější ženské tělo a nejkrásnější obličej, panové! -, zvedl ukazováček, - Pánové! Vymalují svou řeznici, stáhnout kůžičku, vymalují jí jako Evu, první ženu! -, Paneček se dramaticky odmlčel a za chvíli po očku jukl na Zdeníčka a Prepáče.

Ti statečně dusili smích, kuckali a rudli v obličejí.

- Vy volové! -, řekl Paneček a rozesmál se první. Po něm Prepáče, nakonec i Zdeníček.

- Vy volové! -, řekl Paneček

- Bírglázartisto! -, řičel smíchy Zdeníček a bušil pěstí do Prepáčových zad.

- Kůžička Evička! -, hulákal Prepáče a jednou rukou bušil Panečka do ramene, druhou sebe do stehen.

- Už mám skicu! -, křičel Paneček a třískal rozevřenou dlaní do novin rozprostřených na stole, - Skicu! -

Zdeníček balil do modrého balícího papíru svazečky čerstvě svázaných strojopisných knížeček. Prepáče stříhal pásky lepenky, jazykem olizoval a balík s knihami kolem dokola oblepoval. Paneček stál u okna, nehtem vytukával jakýsi rytmus a co chvíli se ptal, - Kolik je hodin, už bu-

de šest? -

- Tak my jdeme. -, Zdeníček si dal balík knih pod paží a ukázal na knihovničku. - Jednu jsme ti tu nechali, přečti si to. Aspoň přijdeš na jiný myšlenky. -

- Já mám tak náladu na ty vaše pitomý básničky! - odsekl Paneček a tuku-
kal na okno čím dál tím hlasitěji.

- Hele, řekni ty svý řeznici, ať nám pošle na guláš. -, zasmál se Pre-
páč a raději vyběhl do předsíně.

Paneček se už chtěl za ním rozběhnout, v tom zněžněl a usmál se. - Ka-
marádi, bratři, to víte že bude masíčko, libovoučkový, guláček bude, ale
... -, usmíval se jako guláš,

- To jsem zvědavý, co bude chtít, - ,zašeptal Zdeníček a přendal si
balík knih do druhé ruky,

- Kamarádi moji nejmilejší... -, Paneček klel na kolena a sepsal ruce

- ...prosím vás na kolenou, kupte mi nějaký časopis o psech. Přítel
pes člověka, nebo takovýho něco, kupte mi nějaký časopis o psech. Já
jsem dočista zapomenl, jak vypadá ošar a mám mít ty pulitry ve středu
hotový. Kamarádi... -

III.

- Mladý pane, mladý pane! -, ze dveří v přízemí vyběhl ženský hlas v pan-
toflích, každé jiné, ve špinavé zastře. Těsně v patách mu běžela vůně
česnečky a bramboráků.

- A...paní správcová! -, Prepáč, srolovaný časopis se psím krasavcem v
ruce, obrátil oči v sloup. Teď časopis rozevřel a ovíval se jím jako
dáma v divadelní lóži vějířem. - Dobrej den, paní správcová -, řekl ja-
ko by se vracel z pohřbu strýce, který mu nic neodkázal.

- Dobrej, dobrej, mladý pane - špitotala správcová, ukazovákem zakýve-
la na Zdeníčka, který se štrachal ve schránce na dopisy,

- Tak tu dnes mladýho pána hledali ...před šestou! -

- Hm -, řekl Prepáč, a hmatl v kapse po klíčkách. Správcová se ploužila
tedy za ním až ke dveřím bytu.

- Byli čtyři a měli sebou dva psy! Vlastně jednoho, ale byl velkej ja-
ko dva! -,

- Kdo? -, otočil se Zdeníček ke správcové, - Kdo ho tady hledali -

- No...nějací mladí pánové a pes. Měli auto jako pan domovní důvěrník...

- Volhu? -, Zdeníček se polekaně podíval ze správcové na Prepáče.

- No, Volgu-odpověděla správcová a zamigala na Prepáče ukazovákem,

- Taký se mě ptali na mladýho pána. Jestli mi nedával otravný drogy,
nebo knihy. Tak jsem jim řekla, že ne, že mi jen na Rychtě koupil malý
pivo, ale to je dávno. Oni mi řekli, že je to zajímavý a šli se na ně-
co zeptat pana domovního důvěrníka. No a pak ho odvezli. -

- Toho, co má Volhu? /

- Né! Mladýho pána. -, zašeptala správcová.

- To je v prdeli! -, řekl Prepáč a zarazil klíč do zámku.

- Vy budete mít psa? - optala se jízlivě správcová a namířila ukazovák
na časopis Pes přítel člověka, který Prepáč držel v ruce.

- Jo! Dva! -, zakřičel Prepáč a potýká se se zámkem, - Dvě dogy velký
jako krávy! -, zařval ještě z předsíně. Za ním se do bytu vedral Zdení-
ček a také křikl, - Bestie! -, a zabouchl za sebou.

- Dvě buldogy! Kriste pane! -, křičela správcová za dveřmi, - Ale jest-
li mi budou štekat v baráku, nebo kálet a srát u sklepa, tak to povím
stížností panu domovnímu důvěrníkovi! -, hrozila ukazovákem uprostřed
obláčku česnekové vůně.

- Tomu, co má Volgu. -, řekl tiše Zdeníček a v celém domě bylo ticho.
Ozývalo se pouze šourání sešmaždaných pantoflí, každé jiné. Když do-
šouraly, každá jinak, do čtvrtého patra, dům opět ztichl. Ozval se pou-
ze ukazovák paní správcové, který tiskl tlačítko zlatého zvonku a vyry-
tým jménem pana domovního důvěrníka.

Zdeníček se nadýchl a řekl, - Jdem! -

- Tak v knihovně zbyla akorát moje vojenská a tvoje modrá knížka. - , řekl Prepáč. Rukou si podpíral bradu, točíc v prstech nezapálenou cigaretou, a smutně se díval na domovně prohlédnutou knihovnu. Zdeníček postával u okna a, podobně jako Paneček odpoledne, vytukával do skla jakýsi pochod. - Nejvíce mě žere, že vzali oba lisy! Co teď budeme dělat? V pondělí nám vypnou elektriku, protože ten chudák ty pitomý pulitry a si nevymaluje. No a až elektriku vypnou, tak se můžu s fotkama, co mám udělat, jít vycpat. -

A v celém domě bylo ticho, ozývalo se pouze mlaskání pantoflí, každé jiné, jak opatrně, schod po schodu, sestupovaly z nebe do přízemí.

- Mám nápad -, řekl do mlaskajícího ticha tajemně Prepáč.

Zdeníček přestal pochodovat nehtem po skle a pomalu se na Prepáče otočil. - Myslíš? - zeptal se rozpačitě

- Proč by ne? -

- Neblbni, víš jak to bude vypadat? -

- Pchá! -,

Zdeníček se vrátil ke skleněnému bubínku, jenže z pochodu přešel do kvapíku, z kvapíku do rokenrolu a z rokenrolu do bláznivého cikánského čardáše. Když čardáš skončil, tleskl se Zdeníček do stehna a odvrátil se od okna.

- Kolik máš peněz? -, řekl a nasadil skleněný funusmarš, Prepáč zašátral v kapsách a na stolek plný zaschlých kapek klíhu vyčázel čtyři koruny dvacet haléřů.

- Čtyři koruny dvacet haléřů -

- To stačí, - řekl Zdeníček. Najednou byl čiperný, plný energie. Smetl se stolu zbytky domovní prohlídky, postavil k němu převrženou židli a posadil se na ni. - Běž koupit nějaký časopis, než trafikantka zavře. Něco jako Žena a móda, nebo Žena přítel člověka...ale dělej. Já se zatím zatím do toho psa. - řekl a už si prepáče nevšiml, sáhl po jednom pulitru a po kufříku s Panečkovými barvami. K pravé ruce si postavil sklenici od švestkového kompotu plnou štětců a štětečků.

- Nejlip, kdyby měli plejboje! -, zasmál se přes rameno na Prepáče, který na sebe v předsíni soukal bundu.

- Jo, - řekl a vyběhl z bytu.

-

-

- Tak jsem tady! -, Pane, - sesoukal bundu, hodil ji na postel a ze zadní kapsy kalhot vyndal přeložený časopis.

Zdeníček seděl zamyšleně u stolu a listoval Psem přítelem člověka.

- Hm, - řekl, Psa zavřel a podíval se s čím přišel Prepáč.

- Vlasta....časopis svazu žen...hm, plejboj. To už nic blbějšího neměli? -, podíval se zhnuseně na Prepáče. - Tuhle chceš malovat? - a hodil časopis na postel k bundě. Na titulní stránce se usmívala zarudlá padesátnice v květovaném šátku a s medailí na prsou.

- To je náhodou vyznamenaná dojička! Nejlepší na okrese, možná nejlepší na světě! -, ohradil se uraženě Prepáč a na svých prsou srovnával pohaněný časopis.

- No jo, vyznamenaná dojička! Jenže ten Krajc tam chce pěknou blondýnku, do pól těla nahatou. -, řekl zoufale Zdeníček. - Víš? - , - Všechno mám! Všechno mám! -, uklidnil ho prepáč, sedl si vedle něj a pomalu listoval časopisem.

- Je tu někde článek "Co letos na dovolenou do Bulharska", je tady....- a šoupl před Zdeníčka, který listoval psím Plejbojem, časopis Vlasta,..

- hele! -

- Já !, - Zdeníček chňapl po časopise a zvedl si stránku k očím, - takhle zrzavá to je materiá! -

- Ne a tuhle ta v těch plavečkách, to je dojička! -

- Ale já budu malovat tajdlenctu blondýnku, tu modrookou. - ukázal Prepáč koncem zapálené cigarety na prsa barevně vyvedené blondýnky, držící v ruce pingpongovou pátku, - to je to pravý -

- Hm, -, řekl smutně Zdeníček, když mu Prepáč vytrhl časopis z ruky, a ještě smutněji sáhl po svém.

Prepáč se usadil se svou bulharskou krasavicí naproti Zdeníčkovi. Podepřel si časopis plechovkou s klíhem a sáhl po druhém, volném pulitru.

- Hele, podej mi tu žlutou barvu a nějaký štěteček, -, řekl Zdeníčkovi. Zdeníček nic, bradu v dlaních smutně civěl na poprsí jakési ohaří krásvy.

- Ten štěteček a barvu -, řekl Prepáč už hlasitěji, - Žlutou! -

- Hele, Prepáči...- začal Zdeníček pomaloučku, opatrně, polehoučku, - nechtěl bys raději, víš přece jenom já...měl jsem ve škole z kreslení jedničku...no neměli byme tu blondýnku zkeřit. Nechtěl bys raději malovat, víš, toho psa a já že bych, snad, měl jsem jedničku a přeci jenom... -

- Nic!! -, zakřičel Prepáč, - Nic! To určitě! Jseš pěkně vyčuranej! -, rozesmál se, - Jen si pěkně piplej svého ohaře! Smál ses mý vyznamenaný dojičce, mýmu časopisu, tak to náš za te! -

- Hm -

- To by se ti hodilo, malovat prasečinky! Stejně umíš jenom kosočtverce, lumpel! -, uchichl se Prepáč, ohryzával konec štětce a očima se v-píjel do tříbarevné bulharské krásvy.

- Náhodou, ten pes je fena, - zkusil to Zdeníček znovu.

A když na to Prepáč nic neřikal, zkusil to naposledy

- A taky vyznamenaná! -

- Nic!! -, zakřičel Prepáč, - Nic! -

Zdeníček sáhl po svém štětečku a tubě hnědé barvy.

V.

- Podej mi ten terpentýn, - Prepáč natáhl ruku přes stůl ke Zdeníčkovi. Jazykem se lechtal na spodním rtu a oči mhouřil na pulitr s rozmalovaným ženským poprsím.

- Hele, tady čtu že ..., Zdeníček měl psí časopis rozevřený na předposlední stránce plné inzerátů.

- Nečti a maluj! -, Prepáč odložil svůj pulitr a podíval se na Zdeníčkův, - Člověče maluj, vždyť skoro nic namáší! Děleji! -

- Tady čtu že ... -, Zdeníček zabodl ukazovák do jednoho inzerátu a zvedl oči ke stropu, - To bude kšeft! Žádné prkotiny, ale kšeft ve velkém!

- Co to meleš!? Maluj psa! -

- Maluj psa! Maluj psa! Za dvacku? Za třicku? Pchá! Tohle bude kšeft! Poslouchej! -, Zdeníček uhladil stránku s inzerátem, - Hledám k pokrytí své feny...nějaký medaile z výstav...hledám čistokrevného ohaře...adresa...značka odměna! Slyšíš! Odměna! -, Zdeníček se podíval na Prepáče, co on na to.

- No slyším, slyším, A co? -, odpověděl Prepáč jako by tužil nejhorší,

- jseš snad pokrejšvač? -

- Nechápeš? Já plánu, -, poslední slovo řekl Zdeníček tiše, nebezpečně, popadl tužku a začal ohlodávat konec Prepáč ho beze slova pozoroval a vrtěl hlavou.

- Jasný...jasný...všechno klapel! Klapel to! Zapadá to do sebe! Geniální plán! Přistě udělám banku. Klapel to, -, Zdeníček šeptal, vstal od stolu a s tužkou v zubech přecházel pokojíkem, - Klapel. -

- Co? -

- Hele! Nejdůležitější je, abysme co nejlíp vymalovali ty pulitry. To je první předpoklad! Rozumíš? -, otočil se na zkoprnělého Prepáče.

- No vždyť ti to právě říkám! Jenže ty čteš inzeráty a ještě začneš luštit křížovku, -

Zdeníček si sedl k stolu, popadl svůj pulitr, - Nejdůležitější je co nejkrásněji pulitry vymalovat! Namaluju nejkrásnějšího psího krásvce, psího Kasanovu, fešáka... -

- Nejseš přepracovanej? -

-a až je překrásně vymalujem, půjdem na Rychtu a odevzdáme je majitelům. Těm se musí z té krásy až oči zarosit a hned budou sáhat do peněženky, ale my řeknem co? Co? -, Zdeníček se zprudka otočil na Prepáče.

- My řeknem si ještě pětku přidají, že je to málo. -, řekl bezelstně Prepáč.

- Ne!! -, zavřeštěl Zdeníček, - My řeknem: jen si peníze nechte, to my z lásky k umění, ne pro peníze! Jen si to nechte, pane Fořt, řeknu a po-

Škrabu jeho Kazana za ušima. Máte kouzelného ohaře, řeknu a opatrně, polehoučku ho poprosím, aby mi pejska půjčil, že bych ho tuze rád por-
trétoval ve svém atelieru...-,
Zdeníček máchl rukou kolem dokola pokojíku, - Jestli by mi pan Fořt
některé odpoledne Kazana půjčil, ne -
- Co? Ty ses dočista a úplně zbláznil! -, zavrčel Prepáč opovržlivě
nebo spíše vyděšeně zavrčel a dál vrtěl hlavou.
- Mezitím musíme napsat tady na tu adresu...-, Zdeníček píchl prstem
do inzerátu, -...domluvíme se s majitelem nepokryté feny, domluví se
s panem Fořtem, půjčíme Kazana a pozveme fenu. Ta přijde, pustíme na
ní Kazana, on jí přikryje tady v atelieru, my schrábneme honorář, kou-
píme Kazanovi buřtu aby nic nevyžvanil a vrátíme ho panu Fořtovi, ne?
rozzářený Zdeníček se podíval na vyděšeného Prepáče.
- Co říkáš mému plánu? -
- Nic. -, Prepáč položil hlavu do dlaní, - Nic -
- Všechno klapě, všechna soukolí do sebe bezvadně zapadají! Dokonce
ani správcová nebude nic namítat. Přeci jsme jí řekli, že budeme mít
dvě dogy velký jako kráva. Takže bude mít jen radost, když se tu obje-
ví jen dva středně velcí ohaři. Co tomu říkáš? -
- Nic. -
- No to jsem si mohl myslet. Ty nejseš stavěnej na velký věci. Ty tak
nějaký prkotiny. -
- Zato ty seš Bony a Klajd, cvoku! -
- Maluj! -

VI.

- Jo starej Fořt chodí až tak k sedmý...-, hostinský, pan Anděl ukázal
koncem šišky na hodiny, které už pět let ukazovaly čtvrt na deset,
- Jak říkáš, až tak k sedmý, -, a tužkou dvakrát čárnul na tácek pod
Zdeníčkovým pívem.
- A pan Krajc? -, zeptal se Prepáč, - My jim nesem ty pulitry, -
- Jo tak starej Krajc, tak ten chodí až tak k sedmý, -, řekl hostinský.
- No, nemá pravdu? -
- Asi tak ve třičtvrtě na šest, -, přitakal mu chlapík v hasičské uni-
formě, který seděl naproti Zdeníčkoví.
- Sovětská řeka na šest! - křikl od rohového stolu dědouš s brýlemi
na nose.
- Ve třičtvrtě na šest. -, řekl znovu požárník a začal z čerstvě nato-
čeného pulitru hasit žízn.
- Na pět... -, stál na svém dědouš, -...sovětská řeka, -
- Kráva blbá! -, hekl cikán, který stál opřený o pípu s pletací jehlou
v ruce. Jehlicí strčil za sádrový krunyň jenž obepínal jeho pravé ra-
meno.
- Dunaj, -, řekl Zdeníček a palcem pohladil okraj pulitru.
- To nejde, poslední písmeno je í. -, řekl dědouš a mnul si nos.
- Až tak k šestý, -, pokýval hlavou hasič.
- Nemáš tu něco delšího? -, cikán v sádře zamával ve vzduchu jehlicí.
- Šejkspírova hra na sedum! -,
- Jak se ti to stalo, Gejzo? -, požárník se s vrznutím obrátil na ciká-
na.
- Ale, dostali jsme obraz, jelena v říjí...-, řekl cikán a znovu si
nacpal drát za sádru.
- To jó, Gejzo. To jó! -, požárník se vrátil k svému pulitru a do tře-
tice pochopil, -To jó. -
- Usurí! -, houkl zničeho nic Zdeníček
- Říkal jsem na sedum! -, dědouš s brýlemi se znechuceně podíval na
Prepáče, - Na sedum, Šejkspír! -
- Harpagon. -, řekl pan Anděl a poklepal si na kapsu bílého pláště na-
bitou mincemi.
- To sen nejde. -
- Pěkněj jelen, v říjí. Jenže nemáme štafličky, -, cikán se svým puli-
tren a jehlicí přešel od pípy ke stolu, - Nemáme štafličky. -

- Jenisej. -, kývl hasič.
- A nevíte, jestli pan Fořt, přijde se psen nebo bez psa? -, optal se Zdeníček pana Anděla.
- Nemáš tam něco delšího? -, křikl po druhé černý cikán v bílé sádře.
- Přijde určitě se psen, mám tu skorát pravítko! -, odpověděl hospodský.
- Tak mi ho puč. -
- Román Viktora Huga na sedm. -, zamyslel se polohlasně dědouš, -
- co by to mohlo bejt? -
- Bídníci. -, řekl Cikán, - Štafličky nemáme, tak sem řek starý, ať dá ke zdi židli a sedne si na ní. Dáš mi ruma? -, poklepal hasičovi na výložky.
- Dva malý. -, objednal hasič
- Otelo. -, řekl hostinský a sáhl do chladicího boxu pro láhev rumu.
- No a vona tam židli přitáhla, sedla si na ní, já se vykrabel na opěradlo, hřebík v puse, kladivo v ruce... -
- Tedy jsou dva rumy... -, pan Anděl postavil dvě štamperlátka před hasiče. - Král Lír. -
- Římskými číslicemi dvacetjedna -
- A tady je to pravítko, - podal cikánovi zelené celuchové pravítko.
- Díky, -, cikán se pravítkem začal štírat za sádkou a slastně mhouřil oči, - Tak sem tam balancoval jako nějakýh' artista. Vzal jsem z huby hřebík a mlátím ho kladivem do zdi. Stará sedí jako závaží na židli... -
- Ix ix i! -, řekl dědouš od křížovky, sundal brýle a hrdě se rozhlédl po lokále, - Ix ix i! -
- ...a v tom někdo zazvonil, -, cikán vytáhl zpod sádky pravítko a zasmul ho tam druhým koncem, - Svědčí to jako filcky, kráva blbá -
- Ještě dvě -, Zdeníček postavil prázdné sklenice na kraj stolu,
- Makbeth. -, řekl hostinský hrdému dědoušovi, který si čistil brýle do cípu flanelové košile.
- No a vona ze židle vstala a šla votevřít ...-
- To není voď Huga -
- ...kráva blbá. -

VII.

- ...a o půlnoci nám tam koupili asi tak padesátiletýho cikána. On chudák chodil po dvorech s nějakým starým kočárkem a vytahoval z popelnice starý barevný kovy a vozil to do sběru. Dostal pár šupů a večer je pak někde v Karlíně propil. A toho tam zavřeli protože na jednom dvorku našel skříňku plnou měděného drátu s bronzových cingrlátek. Šup s tím na kočárek, odtlačil to do sběrný, kde za to dostal dvacet pět korun. Řek si, že má odpracováno, zaparkoval kočárek a hurá do hospody. No a asi v deset večer pro něj do té hospody přišli. Ona ta skříňka byla totiž telefonní ústředna, která se dává do baráků, asi tak za milion. Když pro něj přišli, měl už jenom tři koruny! -, Paneček zvedl palec, ukazovák a prostředník, - Tři koruny z milionu! Frajer. -
- Hele, a to jste tam byli jenom dva? -, optal se Zdeníček a netrpělivě poposedl na židli.
- Ne ještě tam byl chlapík, kterej hrál němýho. Prej ztratil řeč, to nám řekl bechař. Jenže asi ve tři ráno, když už jsme všichni spali, tak milej chlapík začal ze spaní křičet: "Ostrá levá! Rovinka, přidej plyn! Na plno! Mírná levá! Stoupání! Přehaď!, poslední kolo! Cíl!" . Takhle řval ten němej na posteli ze spaní, rukama kroutil jako volanem a řadil rychlosti. Tak ho rovnou sebrali k výslechu a když se vrátil příští den na celu, tak už hlas zase měl a vyprávěl nám o svém trápení...-
- O jakým trápení! Ježíšmarjá povídej -, vyhrkl Prepáč,
- On byl vlastně docela slušnej chlapík, jenže před třemi lety vynalezl Formuli M. -
- Co? -
- Formule M, Formule Multikára. On je ještěrkář z nějaký vysočanský fabriky a hrozně zažranej do závodních aut. A jelikož žádný závodní auto neměl, jenom závodní multikáru, řekl si, proč by se neměly pořádat Velké ceny multikár. Jednoho krásného dne objel na svojí ještěrce okol-

ní fabriky a stavby, domluvil se s místními ještěrkáři a v sobotu odpoledne se všichni sjeli na dvoře jeho továrny. Někteří si dokonce přivezli i mechaniky a pomocníky. Zkušebně si všichni projeli trasu, aby zahřáli pneumatiky a motory, jak říkal. Od vrátnice ostrá levá ke kantýně, pak rovnou podél svařovny, mírný stoupání od skladu k závodnímu výboru, pak se zahýbalo u soustružny a zpět k vrátnici, kde byl start a cíl.

Jelo se dvacet kol. Ten můj spoluvězen pochopitelně vyhrál, jelikož měl trasu v malíčku. "Mohli bych to ječt poslepu", říkal.

První cena byla basa plzeňských.

A po vyhlášení vítězů a předání cen se všichni závodníci, piloti Formule Multikára, dohodli, že příští rok se Velká cena pojede jinde, že takhle by vyhrával pořád jen ten můj ještěrkář. Příští ročník se jel na dvoře v pivovaru, vyhrál pochopitelně pivovarskej multikárista. No a letos malér... -

- Ježíšmarjá! Nenapínej! -

- Letos pořádá již třetí, jubilejní ročník Velké ceny Formule M, ještěrkář z jakéhosi hřbitova. Jelo se od kaple, devadesát stupňů doprava kolem rodinných hrobek, pak u nějakýho čerstvýho hrobu znovu doprava, zahýbalo se u hřbitovního výboru, kolem smetiště ostrá pravá ke kapli a znovu dokola. Jelo se pětadvacet kol a vyhrál, jak jinak, multikárista z křehova. A malér je v tom, že u rodinných hrobek, v tom čerstvým hrobě čerstvě ležel ležel nějaký tajemník něčeho. Příští den po závodech přišli jeho pozůstalí a našli jen rozježděnou blínu, svíčky a rozmaširovaný věnce. Oni to tam piloti stříhali co nejtěsněji, aby urvali nějaký ten metr a hrob rozmelcovali. Malér! Hrobník praskl u ho ještěrkáře a toho ráno sebrali v šatně, byl třetí! Tvrdil, že z té rány ztratil řeč, ale v noci to všechno vyřval ze spaní. -

- Ach jo, -, vzdychl Prepáč.

- Ten ještěrkář se mě ptal, co jsem zač, tak jsem mu vyprávěl, že sem malíř a že teď dělám hlavně Birglán art, vysvětlil jsem mu o čem jde, a mám u něj kšeft. Až odsedí, co mu napařej, mám přijít do jeho hospody ve Vysočanech, on mi dá pulitr a na něj mám vymalovat Ford Lotus F 1. U toho cikána, kterej dal do šmelcu telefonní ústřednu, mám taky zakázku. Chce na pulitr vymalovat stokorunu, jenom místo Hradčan tam mám udělat věznici Plzeň - Bory. Taky mi dal adresu na svezích šest bráchrů, ti taky určitě budou něco chtít. A šano, nejladší z nich, chce na záda vytetovat tygra, to bych mohl zvládnout. Takže kšeftů mám dost. -

Paneček si zamnul ruce a spokojeně se rozhlédl po pokojíku jak po svém rodném městečku, kam ho osud po letech opět zavál.

- Kde jsou ty dva pulitry? -, zeptal se a ukázal na prázdný malířský stojan.

- No... -, Zdeníček

- ...víš, -, Prepáč

- Kam jste je dali! -, Paneček se podezřívavě prohlédl Zdeníčka.

- My .. -

- My jsme je odnesli těm chlápům na Rychtu, aby měli zatím z čeho pít, Rozumíš? -

- Takovej ten baňatej... -, začal Prepáč, -...s cínovým poklopem, ten byl Krajce, že? -

- Blbost! -, Paneček rázně zavrtěl hlavou, - S tím cínovým deklem, to byl mysliveckej, ten je pana Fořta! Ne něj musím namalovat Kazana! -

- Hm -, řekl Zdeníček, protáhl obličej a ukázal ho Prepáčovi.

- Proč jste jim ty pulitry dávali? -

- Znáš toho Fořta dobře? -

- No...dobře. Proč? -, zeptal se pomalu Paneček,

- No to jen tak. Nic. To nic... -, skočil mu do řeči Zdeníček a mrkl na Prepáče, - A co tobě chtěli...tem ti... -, ukázal na knihovnu.

- No mě se vaptávali na všechno možný. Taky tvrdili, že jsem ukradl z nějaký galerie obraz středověkýho mistra! Tady si všechno prohlídli, sebrali knížky, fotky, dopisy. Ptali se mne, odkud jsem vzal tu knížku, co je to za knížku, kdo mi dal tu knížku, kterou jste ten den vázali... -

- Ježíšmarjá! A cos jim řekl? -, vyhrkl Prepáč a chytil Zdeníčka za předloktí, - No to je pěkněj průser... -

- Klid, mládenci, klid. -, Paneček si pomalu přehodil nohu přes nohu, zapálil si cigaretu a teatrálně vypustil ke stropu obláček kouře, -

- Tak blbej nejsem, abych vytroubil, kdo mi ji dal. -

- No ale...co teda...-, přerušil ho Zdeníček

- Nech mě domluvit. -, opletl mu to Paneček, - Řekl jsem jim že tu knihu jsem napsal já, že je to můj deník. Opsal jsem si ho na stroji, svázal jsem si ho jen a jen pro sebe. Prostě můj deník, moje poznámky - Zdeníček se podíval na Prepáče a oba se dali do smíchu, do řevu,

- Tvůj deník...no tos tomu dal! Ti tě musí mít za blba! -

- Co se řehtáte! Zachránil jsem vám život, pitomci, a vy se mi řehtáte jako blázni! -

- Jako bych to neřikal...-, Zdeníčkovi tekly slzy z očí, - Jako bych ti neřikal, přečti si tu knížku! Víš co to bylo za knihu!? -

- No to nevím. Ale teď je to vlastně můj deník. -, řekl nechápavě Paneček.

- To jsou básničky jedny spisovatelky, která teď nemůže vydávat. Jsou psané v první osobě a jsou třeba o tom že... že si napustíš vanu horké vody, svlékáš si silonové spodní prádlo, lezeš do vany, prohlížíš si ztopořené prsní bradavky, pomalu piješ v té horké vodě svatební červené víno a trčíš a trčíš!

- To se ti vážně povedlo. To jsou moje intimní poznámky, pane majore! - a Zdeníček se dal opět do smíchu, - Můj deník! -

- Teď si o tobě myslí, že jsi teplý homouš! -

- Tak jsem se musel obětovat, abych zachránil vás, bděte! -

Paneček už začal v obličeji také roztávat, už už natahoval, a všichni tři se burácky rozesmáli, a naráz přestali a zbledli.. Na bytové dveře zvenčí někdo bušil.

- Jdi otevřít. -, pošeptal Paneček Zdeníčkovi.

- Proč já? Prepáč je blíž. -, řekl tiše Zdeníček a popostrčil Prepáče.

- Ha. -, Prepáč pomaloučku došel ke dveřím, pootevřel je a zkameněl.

- Mohla bych mluvit s panem Panečkem? -, ozval se nejkrásnější devatenáctiletý hlásek.

- A...a...ano. -, vykoktal Prepáč a houkl do pokoje, - Pan Paneček má návštěvu! -

Pan Paneček svěsil ruce do klína a řekl, - Tak já zase jdu. -

- Ale to je jiná návštěva, -, řekl rychle Prepáč a ustoupil ze dveří.

- Pan Paneček? -, optala se Zdeníčka nejkrásnější velká voda, která kdy vtrhla do pokoje.

- Ne...ne. Tady. -, Zdeníček na vodu vyjeveně civěl a lítostivě ukázal na Panečka, který stále s rukama v klíně seděl sklesle v židli.

- Pan Paneček? -, optala se nejkrásnější devatenáctileté stvoření toho pravého,

- Ano. -

- Já jsem ta z toho inzerátu...děkuji za dopis a jsem tady. -, usmála se ta z inzerátu.

- Není zač, ano-, řekl zmateně Paneček a brál si s prsty.

- Myslím...-, pokračoval devatenáctiletý inzerát, -...že nejlépe by se to hodilo u nás v ložnici, pozítří. To naši jedou na chatu. Chtěla bych je překvapit...ež se to narodí, -, devatenáctiletý inzerát klopil oči a trochu zčervenál.

- Pochopitelně...-, špitl Paneček a prosebně se podíval na Zdeníčka, který očima bleděl coši ve škvíře v podlaze.

Paneček řekl znovu "pochopitelně" a otočil se na Prepáče.

Ten stál u okna a nehtem vyrýpával tma z rámu.

- Kám už všechno připravené...kdyby se nám to nepovedlo hned, můžeme to zkusit jindy. Víckrát. Připravila jsem i takový malý kobereček, nevím, jestli se to tak dělá...víte já...jestli teda budete mít chuť...já pozítří...víte poprvé, rozumíte, -, inzerát se podíval prosebně na Panečka devatenáctiletýma očima.

- Ano, prvně. Pochopitelně, -, teď se pro změnu zčervenál Paneček.

- Takže já bych vám tu nechala telefonní číslo... -, dívka sáhla do nejkrásnější kabelky, vytáhla papírek, - ...že by jste mi brkl a sešli bychom se, -, dívka kabelku zeklapla a podávala Panečkovi papírek s telefonním číslem.

Paneček od ní papírek vzal a držel ho v prstech jako kytarista trhátko. - Ano jistě... -
 - A až se to narodí, tak se oavu. Nebo chcete být u toho? Domluvíme se ještě u nás, - , dívka se podívala po Prepáčovi a Zdeničkovi, Ti rudli v obličeji a šílali se strachem.
 - Tak nashledanou, - řekl stvoření z inzerátu a vycupitalo z bytu.
 - Na shledanou. - odpověděl Paneček, jenž stále ještě vibroval v prstech papírkem a telefonním káblem.
 První to nevydržel Prepáč, po něm vytuchl Zdeníček.
 - Co to znamená, vy pitomci! - bulákal Paneček, - Co to je? -
 - Najlíp...., smál se Zdeníček, - ...nejlíp u nás na koberečku. Naši jedou na chatu! - křičel na Prepáče.
 - A až se to narodí, tak se vám oavu...., Prepáč bučil dlaní do stěny a druhou si otíral oči, - ...chtěl bych naše překvapit, víte já ještě nikdy... -
 - Co to znamená! - křičel do toho smyku Paneček, - Co to znamená, vy blbeci? -
 - Kdyby bylo nejhůř...., - Zdeníček tiskl Panečka do zad, - ... tak jí dej sčíst svůj deník! -
 - Co to má znamenat! -

VIII.

Zdeníček zastrčil klíč do zámku, dvakrát otočil a udělal šlechu obličeji na Prepáče, který stál těsně za ním.
 - Značeno. To asi doma pořád není. -
 - To asi ne, - řekl smutně Prepáč.
 - Máte být odpoledne doma... v se sousedních dveří vyběhla paní správcová v pantoflích, -....aladej pane, máte být odpoledne doma. Přijdu vám vypnout elektriku - , - řekla radostně, - Byl tu soudruh co vypíná -
 - No nadrž. -
 - Dobrý den, byl velkej a měl přes rameno tašku...no, -, správcová ztichla, zadívala se stropu se špinavou šarovkou, párkrát natáhla nosená vřech, chytila se rukama za hlavu a zavřeštěla, - Ježíšmarjá! - v pantoflích, které jí padaly z nohou, dohýžovala do česnekového doupěte.
 Prepáč se Zdeníčkem vešli bez duchu do svého, zavřeli za sebou a Prepáč zkušebně zavolal do pokojíčku, - Panečku! -
 Nic.
 Oba vešli do místnosti, usedli se ke stolu na židle pokapané křehem a mlčeli.
 - Tak nám vypni elektriku, -, řekl Zdeníček a nehtem seškrabával jednu křehovou skvrnu.
 - A kterou, paní Müllerová, já znám dvě. -, optal se nejasmutnější bleskem Prepáč. Podíval se na budíka, který trčel na parapetu okna, -
 - Už to bude padesát hodin, co je pryč... -
 Nic. Tikající ticho.
 - Tu elektriku jsme mohli mít, kdyby se nervoval. -, Prepáč se vyčítavě podíval na Zdeníčka a pokýval hlavou.
 - No jo! Jak jsem mohl vědět, že ten šiblí pultr je krajce a ne kyslivce! Prostě jsem ho popad...no. -, vytuchl kárání, - Bože, tak má krajce nahatýho psa a šofr blondatýho chafe, ne! Stejně se do obojího vejde pultr piva! -
 - Jenže my nemáme ani na jeden pultr, natož na elektriku! -
 A opět bylo ticho, tichoučko.
 - Už je to padesát hodin, -, řekl Prepáč tisko do ticha, - Po osušečtyřiceti hodinách ho musíme pustit...jinak...-, dodal po chvíli.
 - To ho museli sebrat někde na ulici. Kdyby pro něj přišli sou, tak by to správcová věděla -, Zdeníček ukázal na zed, ze které prosakovala vůně česneku.
 Prepáč jen pokrčil rameny, popadl se stolu česnek a poslehl člověka s zlostnějším mrštěním, - A či to byl pitomej nápad s tím inzerátem! Ne! -

Zdeníček sáhl po časopise s vyznamenanou dojíčkou na titulní stránce a nenašle našel. - Kdyby nenašel tu nahatou blondýnku na správný pultr, tak jsme mohli mít na pivo i na elektriku...-

- No jo! Takhle Nel vysvětlit Faneček ty fešandě jak to bylo... - Prepáč cvrknul prstem do svého časopisu, - ...na ulici ho sebrali a my tu budem držet potmě hladovou! -

- Už je to přes padesát hodin...-, Zdeníček vzal z okna budík, natáhl ho a postavil zpět.

Prepáč dolistoval přítelům člověka na předposlední stránku. Inzerát hledající oheňho nadsance byl obtežen tužkou a mezi stránkami byl vložen papírek s telefonním číslem.

- Hele.... -, Prepáč držel papírek za cíp a sával jím ve vzduchu,

- co kdyby jsme. -

- Ale....-, Zdeníček zavrtěl hlavou, -...radši ne. -

- Proč ne?!

- Třeba ho sebrali u ní...a ještě by nás...-, Zdeníček opět zavrtěl hlavou, - Radši ne. -

- Prostě jí jen zavoláme, jestli k ní pan Faneček vůbec došel. A jestli došel, kdy pro něj přišli...-, Prepáč zastrčil kartičku s číslem do kapsy a rovně vstal, - Jdem! -

- Kam? -

- Na práci telefonovat! -, Prepáč popadl Zdeníčka za rukáv a táhl ho ze židle.

- Ale vždyť nemáme padesátníky! -, bránil se Zdeníček a pokoušel se opět sednout.

- Padesátníky máme! Poslední padesátníky! -, Prepáč zalovil v kapse a hodil na stůl lesklou minci jako Taxes Jack dolarovku na pult před harmonu, - Jde se telefonovat! -

- Najde se! -, řekl posalu Zdeníček a ještě posaleji zavrtěl hlavou, tak jako Wild Bill Hickok, když ho do Saloonu přišel zatknout šerifův pomocník.

- Proč, pročistě? -, zeptal se šerifův pomocník.

Zdeníček si založil ruce na prsou a posalu, dávajíc si záležitost na výslovnosti, řekl, - Protože před týdnem telefon zadrželi na korunu! Jedna koruna jsou dva padesátníky! -, a vítězoslavně se na muže zákona po-díval.

- De práce práce! -, sykl podšerif a dřepl si na židli.

po chvíli vstal a s přecházel pokojem.

- Hele, a co kdyby jsme...-, ozval se Zdeníček

- Ticho! -, zakřičel Prepáč a postavil se uprostřed pokoje, - Přeshlíma!

- To jo! -, řekl ironicky Zdeníček a listoval v časopise s vyznamenanou dojíčkou.

- A má to! -, zařval Prepáč podráždě

- Co? -

- Uděláme banku! Uděláme banku! -, Prepáč popadl vyděšeného Zdeníčka znovu za ruku, vytrval mu časopis a vlekl jej ke dveřím, - Uděláme banku! Půjčme si ten druhý padesátník od správcovy! -

==

- Punguje? -, Prepáč Źukel na sklo budky, ve které Zdeníček levou rukou stálil do vidlice a pravou si držel sluchátko u ucha.

- Punguje! Konečně! -, zakřičel a závl na Prepáče, který se vžděl do budky za ním.

- Diktuj mi to číslo..., -, řekl Zdeníček a nachystal si ukazovák.

- Uu...dva....dva....., -, diktoval Prepáč poslední číslo a spolu se Zdeníčkem vypnul erce a plíce.

Ve sluchátku několikrát tůtle, prasklo, než na druhé straně někdo zareagoval. Prepáč kopl Zdeníčka kolennem do slabin a Zdeníček zaškobrtal, -

- Bládně...prosím vás...nám to dnes s Kazanem nějak nevyšlo, povlali jsme k vám pana Fanečka, aby vám vysvětlil...no.. -

Na druhém konci drátu kdosi zakašlal, - Vlezte si na záda a nechte mě spát, kašci! -, ozval se Fanečkův hlas, - Rozumíte! -, dodal tenorem Buffalo Billa.

V telefonu prasklo a ozvalo se ticho. Zdeníček s ným sluchátkem v ruce

se vyjeveně podíval na Prepáče stále ještě značujícího v ruce papírek s telefonním číslem.

- To byl foťr, panečku..... - .

Leonard Cohen

VŠETKO ČO TREBA VEDIET O ADOLFOVI EICHMANNHOVI

OČI: Priemerne
 VLASY: Priemerne
 VÁHA: Priemerne
 VÝŠKA: Priemerne
 NADPRIEMERNÉ VLASTNOSTI: Nižšie
 POČET PRSTOV NA KUKÁCH: Desiat
 POČET PRSTOV NA NOHÁCH: Desiat
 INTELIGENCIA: Priemerne

Čo ste očakávali ?

Pešdri ?

Obrovské tesáky ?

Zelené aliny ?

Šialenstvo ?

preložil

Igor Navrátil

8 slovo 8 slovo 8 slovo 8 slovo 8 slovo 8 slovo 8 slovo 8 slovo 8 slovo 8 slovo 8

o b s a h

Interview		Josef Koc		1
b á s t ě		Daniel		10
"My nejsem vrstí"		Štěpán		15
blaně		Miloš		20
blaně		Štěpán		22
"Dělní práce"		W a		25
"Choulostivé věci"		Heřmýk		33
Žilence		Franz		37
Franz Kafka		Ivan		38
Objevitel metody		Edward		39
Franz Kafka		KLAUS		40
Vzpomínky na F. Kafku		Emil		47
Ročníka k F. Kafkovi		Edwin		49
Franz Kafka a český národ		Petr		71
ŠLOVKA NEBO STROJ ?		Křesťanská dvůra		75
blaně		F.h.		80

PHOTOGRAPHIE : F.H. Richard
ILLUSTRACE : Jiří Bureš _str.40
Petr Proch _str.67
Andy Warhol _str.69

SLOVO/SLOVO/SLOVO/SLOVO/CAD PRESS/SLOVO/SLOVO/SLOVO/SLOVO/SLOVO/
leden 1961 januar . 1961 leden 1961 januar 1961 leden 1961 janna

o b s a h :

Výbor z "Extáze"	Josef KOCOUŘEK	1
Slyšte hlas /Jeremiáš/ básně	Franz WERTEL	4
Poslední kartářka /fejeton/ lidstvo a křesťanství	Milan K u n d e r a	6
O sebevraždách /úvaha/ Věci, ve kterých Bůh nemůže lhat	Jiří W O L F	9
Písen mužů	Julius P u k l	12
Kuž nebo žena ? /studie/ POJEM SLUŠNÉHO ČLOVĚKA	Julius P U K L	14
I n t r i k á n /úvaha/ Konkrétní poezie /studie/ Před rodným domem /hra/ BEAT - GENERATION		15
Dožínky v naší obci "Tanec Džingis Chhna" /recenze/ Centenarium /studie/ O původu kupce Sába /studie/ b á s n ě	Rudyard K I P L I N G	19
DADA - MANIFEST	W E N D Y C O O P E R	20
b á s n ě		23
z Nové poesie		24
JAN SCOTUS ERIUGENA /studie/ b á s n ě	Eugen G O M R I N G E R	25
VĚDA DECHU	L A S I C A + S A T I N S K Ý	26
metafyzická poznámka HOKUSPOKUS a ABRAKADABRA	Ivan V y h n a l	29
Město nám hnulo za zády /bás./	Š I N E K + G R O S M A N	33
.....		35
.....		36
.....		36
.....	Daniel K E Y	37
.....	TRISTAN T Z A R A	42
.....	F . H . R i c h a r d	44
.....		54
.....	EGON B O N D Y	55
.....	WALT W H I T M A N	59
.....	H A M A Č A K A R A	60
.....	Dr. B. K o ě í	61
.....	Dr. R. I L T I S	61
.....	N o s t r o m o	63

~~~~~  
 Názory, obsažené v jednotlivých příspěvcích nemusí být vždy  
 zcela totožné s názory redakce. Kritiku vyjádřete příspěvkem  
 ~~~~~

Z OBSAHU PŘÍŠTÍHO ČÍSLA: ~~~~~

Vznik a vývoj džinismu /teologie/ — Miloš REJCHRT: Noční rozhov-
 or z června 1415 — Prof. Malajka: K pojmu víry — Vondruška
 :básně — Vliv buddhismu na křesťanství — RAMANANDA: Setkání
 se Šrí Ramanem Maharšim ooo FILOSOFIE SMRTI ooo Abstraktní a kon-
 kretní smrt a XX. století ooo IVAN DIVIŠ: básně ooo PODSTATY A
 VÝVOJ PRAVOSLAVNÉ CÍRKVE ooo DIALOG O MASOVÉ KULTUŘE ooo Shils:
 Náročná, střední a brutální kultura ooo Galerie papežů ooo Reakci-
 onář Kohn ooo Historie jazzu - JAZZ ooo Mao Ce-tung: Poesie ooo
 E. Lévi: Řešení filosofických problémů ooo 9. listopad - Výročí 2.
 ~~~~~

Z OBSAHU MINULÉHO ČÍSLA: ~~~~~

PLECHANOV: O úloze osobnosti v dějinách XXX Petr Veliký XXX Učení
 Mo'c + Lao'c XXX RAMA KRISHNA XXX Byronova první láska XXX Joga
 K. WEINFURTER XXX Tristan TZARA - Manifest XXX Kruciáta za Panevro-
 pu XXX Lad. Klíma: SVORNOST XXX ODCIZENÍ MARX ooo básně XXX recenze
 "Akce Alyak BETH" XXXať žije výročí XXX Co je čs. unitářství? TTTT
 Max Brod a Praha XXXX Thomas Mann a Němci XXXX Zpomínáme-historie
 jednoho hrobu XXXX Zpověď papeže Alexandra VI./Borgia XXXX Óda na
 krále času XXXX Film, který pobouřil Ameriku XXXX In the wake oooo

slovo

9